Št. 41 (1228) Leto XXIV
NOVO MESTO, četrtek, 11. oktobra 1973

DOLENJSKI LIST

DBH
NOVO MESTO
JE VAŠA BANKA

RIBNICA – Danes popoldne bo zavarovalnica SAVA iz Ljubljane odprla v Ribnici svoje predstavništvo.

KRŠKO – Za danes je sklicana občinska konferenca Zveze prijateljev mladine. Na njej bodo obravnavali poročilo o delu društev občinske zveze in njenih komisij ter pregled dela pionirskih odredov.

BREŽICE – Na razširjeni seji kmetijske sekcije bodo danes pretresali osnutek zakona o vinu. Na dnevnem redu je tudi informacija o ustanovitvi zemljiške skupnosti.

KOČEVJE – O nalogah komunistov pri ustanavljanju temeljne telesnokulturne skupnosti in razmerah v telesnovzgojnih organizacijah je razpravljal občinski komite ZK v torek zvečer.

BREŽICE – Uprava doma JLA je v torek dopoldne priredila sprejem za mlade vojaške starešine. Na sprejemu so bili tudi delavci iz proizvodnje in predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine Brežice.

GORJANCI – V domu IMV na Gorjancih bo v soboto tradicionalna „Polharska noč". Bogato polšje leto obeta obilo polšjih specialitet.

Na proslavi v Kočevju so med drugimi govorili tudi podpredsednik zvezne skupščine dr. Marjan Brecelj, predsednik ZMS Ljubo Jasnič, zvezni poslanec Bogdan Osolnik. Svečanosti so se udeležili mnogi vidni gostje, preživeli odposlanci Kočevskega zbora, borci, pa tudi mladinci iz vse Slovenije, saj je bila to tudi proslava mladine in borcev. (Foto: J. Primc)

»Narod si bo pisal sodbo sam!«

Ob 30-letnici kočevskega zbora še posebno aktualna Cankarjeva misel

6. in 7. oktobra so v Kočevju svečano proslavili 30-letnico Kočevskega zbora, 30-letnico prvega kongresa Zveze mladine Slovenije in 30-letnico ustanovitve devete SNOUB.

Glavne svečanosti so se začele 6. oktobra dopoldne s koncertom pevskega zbora „Emil Adamič" iz Ljubljane in otvoritvijo stalne razstave „Razvoj ljudske oblasti na Slovenskem".

V soboto popoldne je bila še svečana seja občinske skupščine Kočevje, na kateri je o uspehih in načrtih občine spregovoril predsednik Miro Hegler. Na seji so podelili listino o častnem občanstvu Milanu Skrlavaju-Petraču, ki se je zelo prizadeval za razvoj Kočevske in bil prvi komandant osvobojenega mesta Kočevje. Letošnji Šeškovi plaketi in nagradi sta bili podeljeni dosedanjemu direktorju gimnazije Hermanu Kotarju in ravnatelju osnovne šole Vas-Fara Francu Volfu. Župan pobratene občine Dolina pri Trstu Dušan Lavriha pa je podelil spominske plakete ob 100-letnici slovenskih pošt na Tržaškem delegaciji kočevske pošte, medtem ko mu je delegacija pošte podelila umetniško sliko slikarja Franceta Godca.

Na tej seji je spregovoril še predsednik ZMS Ljubo Jasnič in med drugim podaril spominske albume vodjem pohoda „AVNOJ 73".

V nedeljo, 7. oktobra zjutraj, se je začela najprej svečanost ob 30-letnici 9. SNOUB, na kateri so govorili predsednik občine Kočevje Miro Hegler, nekdanji komisar brigade Franci Kolar in general Dušan Gorkič.

Na otvoritvi spominskega parka padlim herojem Kočevske je spregovoril zvezni poslanec Bogdan Osolnik, nato pa na glavnem zborovanju še predsednik ZMS Ljubo Jasnič in podpredsednik zvezne skupščine dr. Marjan Brecelj. Iz njihovih besed je zvenela Cankarjeva misel: „Narod si bo pisal sodbo sam!" Dopolnili so jo, da si narod s sprejemanjem nove ustave piše svojo sodbo tudi danes.

Govore na glavnem zborovanju je povezoval veličasten recital „Narod si bo pisal sodbo sam", ki so ga izvajali delavska godba iz Kočevja, pevski zbor „Emil Adamič", napovedovalka RTV Ljubljana Ajda Lesjak ter dramska igralca Nadja Strajnar in Jože Logar.

Z zborovanja so udeleženci poslali pozdravno pismo predsedniku Titu, v katerem so obsodili okrepljeno delovanje fašističnih sil v svetu.

JOŽE PRIMC

Nekemu glasovanju na rob

ali: zakaj je delavski svet novomeškega cestnega podjetja potrdil zaupnico direktorju

Delavski svet novomeškega Cestnega podjetja je 8. oktobra razpravljal in glasoval o nezaupnici inž. Mirku Strmšku, ki mu jo je izrekla osnovna organizacija Zveze komunistov. Od 23 navzočih članov (DS jih šteje 25) jih je 20 glasovalo za zaupnico direktorju, dva sta podprla nezaupnico, ena glasovnica pa je bila neveljavna.

Najvišji samoupravni organ Cestnega podjetja je s tem odločil, da direktor ostane. Z drugimi besedami povedano, to pomeni, da DS podpira sedanje stanje v podjetju, ki ga je ZK proglasila za nezdravo, in da ne sprejema ocene osnovne organizacije ZK o moralno-politični oporečnosti inž. Mirka Strmška. Delavski svet je torej prepričan, da je poslovanje v Cestnem podjetju dobro, da odnosom ni kaj očitati in da ni govora o kakem „papirnatem samoupravljanju".

Tako odločitev je bilo na seji delavskega sveta pričakovati, zato bi bil zdaj vsak komentar odveč, odveč tudi o tem, kdo dejansko samoupravlja v Cestnem podjetju. Zvezi komunistov je to že dalj časa znano, zato je tudi povzdignila svoj glas. Znano ji je, med drugim, da mezdni odnosi po načelu „deli in vladaj" tudi v tem podjetju niso brez posledic. Tudi na tej seji delavskega sveta je bilo slišati, kako „delavci govore, da jim je edino ta direktor popravil osebne dohodke".

Preden so člani delavskega sveta dvignili roke v podporo direktorju, bi morali oceniti svoje prejšnje ravnanje, med drugim, ali je realno programiranje s polovičnimi zmogljivostmi (tako poslovno načrtovanje so za letos sami odobrili). V spomin pa bi si morali priklicati tudi odločitev v „primeru vodje obrata v Drnovem". Znano je, da je delavski svet izvolil Ivana Baškoviča, ki je obdolžen grabeža, zavrnjeni kandidat inž. Anton Drnovšek pa je šele prek sodišča uveljavil svojo pravico.

Delavskemu svetu (na glas in v premislek) tudi tole (kar zadeva „dobre odnose" z Republiško skupnostjo za ceste):

Na regionalnem posvetu o programu cestnih del, ki je bil 5. septembra v Novem mestu, je bilo izrečenih precej kritik na račun cestno-vzdrževalne službe in izvajanja programa modernizacije cest. V odgovor na kritike je inž. Počkar, predstavnik Republiške skupnosti za ceste, odgovoril, da velik del krivde za to nosijo službe Cestnega podjetja v Novem mestu. Menil je, da ima omenjena republiška skupnost največ težav prav z novomeškim Cestnim podjetjem. „Želijo si pridobiti kar največ del, potem pa ne uresničijo programa."

Ob tem se zastavlja ugotovitev, da bo moral v Cestnem podjetju nekdo le spregledati. Dosedanji potek dogodkov nas prepričuje o tem, da bo potrebno v tem kolektivu spregovoriti tudi o samoupravni zrelosti članov delavskega sveta.

I. ZORAN

VREME

V drugi polovici bo na vreme vplival hladen, vendar suh zrak. Pričakujemo prehodne pooblačitve z manjšimi padavinami, proti koncu tedna pa je kakšno noč nevarnost slane.

BREŽICE: JUTRI KVIZ O PUNTIH

V prosvetnem domu bo jutri občinsko tekmovanje v poznavanju zgodovine kmečkih uporov. Prijave za tekmovanje so poslale osnovne šole Artiče, Brežice, Cerklje, Dobova, Pišece in Velika Dolina. Vsako šolo bo zastopala 3-članska ekipa. Tri najboljše bodo prejele knjižne nagrade.

Pred več kot 1.000 gledalci so se na igrišču na Pungartu Metličani srdito upirali Olimpiji. Na fotografiji: Olimpija pod košem Beti. (Foto: Splichal)

Košarkarski prodor

Za zaključek finalna tekma za pokal med Beti in Olimpijo v Metliki - več kot 1.000 gledalcev

V nedeljo zvečer se je s finalno pokalno tekmo med ljubljansko Olimpijo in Beti na metliškem igrišču končala izredno bogata dolenjska košarkarska sezona. Novoteks je bil četrti v I. A slovenski ligi, Beti se je z naslovom prvaka preselila iz lige B v ligo A.

Prihodnje leto bo tako dolenjska košarka v slovenskih razmerah še močnejša. To je kajpak veliko priznanje in hkrati odgovorna naloga v športni panogi, v kateri smo v soboto Jugoslovani po svetovnem prestolu v vroči Barceloni zasedli še evropskega. Mnogi napovedujejo, da se bosta dolenjski ekipi borili za vrh in za uvrstitev v drugo zvezno ligo.

Po tistem, kar so letos pokazali košarkarji Novoteksa in kakor so v nedeljo zvečer pokazali Olimpiji zobe Metličani, so taka pričakovanja skoraj upravičena.

MED PRVIMI V SLOVENIJI

Brežiška občina je ena tistih slovenskih občin, ki bodo med prvimi dobile socialni program. Ta bo vseboval potrebe po zaposlitvi, socialno varnost, stanovanjsko gradnjo, potrebe po šolskem in predšolskem varstvu, malih šolah, pa tudi druge potrebe v šolstvu in seveda v kulturi. Podrobneje se bo okvir za tak program oblikoval v sodelovanju z inštitutom za regionalno ekonomiko v Ljubljani in s projektivnim birojem v Brežicah.

IKEBANA NA OTOČCU

Od 16. do 21. oktobra bo v restavraciji na Otočcu odprta razstava različnih cvetličnih aranžmajev v slogu ikebana. Namen razstave je pokazati, kako je mogoče lepo urediti prostor, v katerem bivamo in delamo, dajala pa bo tudi napotke za hortikulturno urejanje stanovanj ter gostinskih in trgovskih lokalov. Pri oblikovanju in postavitvi razstave bo sodelovala priznana strokovnjakinja prof. Klara Kos iz Ljubljane in domači sodelavci. Razstavo bodo omogočili s prispevki in delom svojih članov Hortikulturno društvo Novo mesto, Turistično društvo Otočec – Šmarjeta, Turistično društvo Novo mesto ter hotel Grad Otočec. Ljubitelji hortikulture vabljeni!

Z dejanji dokazano bratstvo

Novomeška tekstilna tovarna Novoteks je ob 29. obletnici osvoboditve hercegovskega mesta Trebinje odprla novo tovarno konfekcije

V četrtek so prebivalci hercegovskega Trebinja praznovali 29. obletnico osvoboditve mesta. Za občinski praznik so odprli novo šolo, bazen na prostem in pa novo konfekcijsko tovarno, ki jo je postavila novomeška tekstilna tovarna Novoteks.

Novomeški tekstilci so tako dokazali, da jim bratstvo in enotnost naših narodov in pomoč nerazvitim nista samo paroli, pač pa ju uresničujejo z dejanji.

Konfekcijska tovarna v Trebinju, ki zdaj zaposluje 200 ljudi, kruh pa bo dala čez čas še 50 delavkam, je veljala 10 milijonov dinarjev, postavili pa so jo s skupno akcijo domače občine in novomeške tovarne. Prvi uspehi v Trebinju so razveseljivi, saj delajo v novi tovarni hlače za izvoz, ki po kakovosti ne zaostajajo za novomeškimi.

Novoteks je ob otvoritvi tovarne pripravil modno revijo, Trebinjce je navdušil Slovenski oktet, košarkarji Novoteksa pa so igrali z reprezentanco Trebinja. Več o novi Novoteksovi tovarni v Trebinju – na 6. strani.

MEDALJER VLADIMIR ŠTOVIČEK V SISKU

Do 15. oktobra bo v galeriji muzeja v Sisku odprta razstava 70 plaket akad. kiparja in medaljerja Vladimira Štovička iz Leskovca pri Krškem. Odprli so jo 28. septembra v organizaciji muzejske galerije v Sisku in Hrvatskega numizmatičnega društva, vzbudila pa je zanimanje širše javnosti. O našem umetniku poroča Dj. Krasnov v tedniku JEDINSTVO, da je „velikan medaljerske umetnosti, dostojen potomec svojih imenitnih učiteljev iz praške in pariške šola". Kritik posebej poudarja, da so Štovičkovi upodobljeni liki jasni, skladni, mirni in elegantni, hkrati pa je pri njem vse dovršeno, tehnično dognano in resnično lepo.

Mojstru Štovičku ob najnovejši razstavi tudi naše prisrčne čestitke!

T. GOŠNIK

Narodni heroj Vlado Šegrt je po govoru predsednika Novoteksovega delavskega sveta Andreja Petriča in po venčku pesmi Slovenskega okteta prerezal trak in tako simbolično odprl novo proizvodnjo v Trebinju. (Foto: Splichal)

tedenski mozaik

Skoraj istočasno pa so v Atenah sporočili, da bodo odstavljenemu grškemu kralju Konstantinu, ki živi sedaj v Rimu, pa se bo preselil verjetno na Dansko, izplačali 4 milijone dolarjev odškodnine za zaseženo premoženje v domovini. To je, kot je izjavil kraljev predstavnik za tisk, zgolj drobec v primerjavi z vrednostjo zaseženega imetja. Ta je namreč ocenjena na 500 milijonov dolarjev . . . a vendar je bolje nekaj kot nič . . .

V Moskvi pa je vzbudila pozornost neka razlaga v uradni enciklopediji. Letošnja zbirka velike sovjetske enciklopedije (ki izhaja vsako leto) namreč polega imena LR Kitajske nič več ne omenja, da je to „socialistična država", kar so sicer doslej redno objavljali. To je vzbudilo med diplomatskimi opazovalci prepričanje, da Sovjetska zveza nikakor še ne kani izboljšati svojih odnosov z vzhodno sosedo . . . globoke razlike, ki jih očitno ni mogoče tako lahko premostiti . . .

Poročajo, da bo novi ameriški državni sekretar za zunanje zadeve dr. Henry Kissinger kmalu zajadral v zakonski pristan! Mož, ki je večkrat izjavil, da ima rad „inteligentne, močne in tople ženske", naj bi se poročil s prikupno Nancy Maginnis, s katero je bil zadnje čase sicer večkrat skupaj v družbi . . . vsak se enkrat (Kissinger pa se bo že drugič – če se seveda bo) ujame v mrežo . . .

In ko smo že pri tej napovedani poroki, ki je sicer še vedno negotova, pa omenimo še neko drugo – v veliki Britaniji. Ko se bosta namreč 14. novembra vzela britanska princesa Anna in tankovski kapetan Mark Philips, bo njun poročni prstan izdelan iz istega kosa zlata, iz katerega so izdelali tudi poročni prstan za britansko kraljico Elizabeto II, princeso Margareto in kraljico – mati Elizabeto. Ta košček zlata so našli v nekem rudniku v Walesu . . . tako bo obveljala dvojna tradicija . . .

Zrno do zrna pogača!

Pozabljamo na ta stari rek – Živila raje uvažamo kot pa odkupujemo od manjših pridelovalcev

Naše kmetijstvo se razvija prepočasi. Sicer je razumljivo, da industrijska proizvodnja raste hitreje kot kmetijska – tako je v vseh državah, razvitih in nerazvitih – vendar bi kmetijska morala rasti vsaj tako, da bi dajala dovolj živil.

Nekateri programi o razvoju kmetijstva so gotovo pomanjkljivi. Napake so verjetno tudi pri usmerjanju kmetijstva, zlasti pa v kmetijski pospeševalni službi. Preusmerjene in specializirane kmetije zvečajo v enem ali dveh letih prirejo pitancev ali mleka za polovico ali jo celo podvojijo. Vsa kmetijska proizvodnja v Sloveniji ali v vsej državi pa poraste v enakem obdobju le za 1 ali 2 odstotka, nekatera leta pa celo nič. Zakaj pri takih naravnih možnostih kmetijska proizvodnja ne raste tako hitro, da bi krila vse potrebe?

Odgovor je že dolgo znan. Premalo je sredstev za investicije v kmetijstvo. Za ureditev usmerjene kmetije je potrebno veliko denarja. V enem letu lahko uredimo le okrog en odsto tek kmetij.

Kaj pa je medtem z drugo kmetijsko zemljo? Ali na njej ni moči pridelati nič več kot v prejšnjih letih? Veliko je dokazov, da je moči tudi na tistih kmetijah, ki niso usmerjene le v eno dejavnost in popolnoma urejene ter mehanizirane, pridelati precej več kot včasih.

Podoba je, da so vodstva nekaterih kmetijskih organizacij in tudi nekateri načrtovalci pozabili na stari slovenski rek: zrno do zrna pogača! in sanjajo le o veliki kmečki proizvodnji, drobnejšo pa so povsem odpisali.

Gospodarski razvoj sili tudi kmete, da pridelajo in priredijo veliko za trg. Taka mora biti tudi dolgoročna usmeritev. Upoštevati pa bi morali tudi sedanje razmere ali prehodno obdobje na poti do dolgoročnega cilja. Usmerjenih kmetij še ne bo tako kmalu dovolj – poleg družbenih posestev – da bi lahko že odpisali vso drugo, drobnejšo kmečko proizvodnjo za trg. Ali naj primanjkljaj živil raje krijemo z uvozom?

Pogosto slišimo, da kmetje ne morejo prodati takih pridelkov, kot jih trgovci uvažajo. Trgovina ne mara manjših količin, kmetijske organizacije pa jih ne odkupujejo, ker se pri drobnem odkupu malo zasluži. Zaradi tega kmetje ne pridelajo niti toliko, kolikor bi lahko brez velikih investicij in kreditov. Kmetijska proizvodnja tako ne more rasti dovolj hitro.

JOŽE PETEK

TELEGRAMI

DUNAJ – Predstavniki šestih držav Perzijskega zaliva ter nekaterih zahodnih petrolejskih družb so imeli v avstrijski prestolnici prva pogajanja o podražitvi nafte. Razgovori so prijateljski in odkriti, napredka pa za zdaj še ni.

SANTIAGO – Čilska vojaška junta nadaljuje s terorjem. Zahodne tiskovne agencije in časopisi (kar jim oblastniki v Santiagu odkrito zamerijo) objavljajo vsak dan podatke o novih aretacijah in usmrtitvah simpatizerjev in pripadnikov nekdanje vlade Allendeja. Vojna junta skuša na vse načine utrditi svoj položaj, pri čemer neusmiljeno obračunava z vsemi, za katere zgolj sumi, da niso na njeni strani. Ob tem pa poročajo tudi o krepitvi odporniškega boja, ki ima različne oblike, od gverile do bolj ali manj zakritih manjših sabotažnih akcij. Medtem se tudi nadaljuje izseljevanje tistih, ki so poiskali zatočišče v tujih veleposlaništvih in jih sedaj z letali prepeljujejo iz dežele na varno. Soproga ubitega predsednika Allendeja je izjavila, da se je njen mož boril do zadnjega. Nov element je tudi precejšnja injekcija ameriške pomoči, ki je začela pritekati v deželo, odkar so prišli na oblast generali. Kot je znano, je bila prepotrebna pomoč Allendeju večkrat odklonjena med njegovo vladavino.

— Na obrazu se vam vidi, da pod pultom skrivate svinjino!

Izgube v tankovskih in letalskih silah so na obeh straneh precejšnje, čeprav niso znane podrobnosti. Izrael je uvedel strogo cenzuro nad poročili, podobno ukrepajo tudi Egipčani. Sirijci so na televiziji prikazali več ujetih izraelskih pilotov, v Kairu pa so storili enako. Kairo zatrjuje, da je njegova armada zajela več kot 100 izraelskih vojakov različnih rodov. Na sliki: kolona izraelskih oklepnih enot na poti proti bojišču na Golanski visoki planoti. (Telefoto: UPI)

tedenski zunanjepolitični pregled

V trenutku, ko svet tega ni pričakoval – raje nasprotno – se je na Bližnjem vzhodu znova vnel požar vojne, že četrtič od leta 1948, ko je bil ustanovljen Izrael. Medtem ko vsekakor še ni mogoče povedati, kakšna je čisto natanko situacija na bojiščih, pa je mogoče postaviti spopad med dvema taboroma v jasno določene politične okvire.

Predvsem je treba povedati, da se Izraelci bojujejo za tujo zemljo, Arabci pa za svojo. To je bistvena značilnost sedanjega spopada, za katerega sicer še vedno ni jasno, kdo ga je pravzaprav začel. Nemara ne bo odveč pri tem tudi pripomba, da spopada take razsežnosti nikakor ni mogoče začeti kar čez noč in brez resnejših priprav.

Po sedmih letih (vse od junijske vojne leta 1967 sem) brezuspešnih političnih poskusov, da bi rešili krizo, je sedaj spregovorilo orožje. Kako se bo spopad končal, je v tem trenutku še vedno popolnoma nemogoče povedati, toda naj se kakorkoli že, eno je zanesljivo: sedanja vojna je bila neizogibna v pogojih, ko ena stran ni pristajala na politično rešitev v skladu z voljo večine v Združenih narodih. Izrael je namreč vztrajno zavračal določila resolucije št. 242, ki je zahtevala, naj se izraelske čete umaknejo z zasedenih ozemelj in se nasprotnika potem začneta dogovarjati o miru.

Izrael je ponujal pogajanja, toda s pozicije sile. Drugače rečeno: Tel Aviv se je bil voljan pogajati, toda s pogojem, da pred tem ne vrne zasedena ozemlja. Tega nasprotna stran ni hotela sprejeti, ker bi se znašla v podrejenem, ponižujočem položaju. Pri tem je ostalo kljub vsem brezuspešnim poskusom tako Združenih narodov kot nekaterih drugih posrednikov.

Mesto politikov so sedaj zasedli generali.

Poročila z bojišč si zelo nasprotujejo. Obe strani večinoma poudarjata svoje uspehe in navajata velike izgube v nasprotnem taboru, o lastnih pa govorita malo ali nič.

Nedvomno drži, da so močne egiptovske sile prodrle na vzhodno stran Sueškega prekopa in da po vsej verjetnosti še vedno napredujejo. Na Sinaju imajo (ali so imeli) Izraelci štiri obrambne utrjene črte – koliko so jih Egipčani zasedli, je v tem trenutku glede na nasprotujoča si poročila z bojišča več kot negotovo reči.

Jugoslovanska vlada je takoj izdala sporočilo, v katerem obsoja izraelsko agresijo in izraža podporo arabski strani. Podobne izjave so prišle z mnogih strani, arabski svet pa je topot izredno enoten in odločen, da ne ponovi napak iz leta 1967.

Svoj odmev je kajpak vojna našla tudi v sedežu svetovne organizacije v New Yorku, kjer se je na ameriško zahtevo sestal Varnostni svet – toda brezuspešno, ker ni mogel najti skupenga jezika. Američani so terjali, naj bi se obe strani umaknili na začetne položaje (se pravi na tiste, na katerih sta obstali po končani vojni leta 1967), SZ in LR Kitajska pa sta bili za odločno obsodbo Izraela in dokončno pravično rešitev problema.

Četrta vojna med Izraelci in Arabci

Njun cilj očitno ni zgolj ustavitev sovražnosti in vrnitev na prejšnje stanje, marveč korenit poseg v krizo. Podobno stališče imajo tudi neuvrščene dežele, med njimi tudi Jugoslavija, ki meni, da Združeni narodi topot ne bi smeli več obstati zgolj pri začasnih, marveč naj bi našli trajno in končno rešitev.

Seja varnostnega sveta se bo nadaljevala danes ali jutri, čas do začetka nove seje pa bodo izrabili za korenita posvetovanja med prizadetimi.

Medtem pa sta obe strani izjavili, da ne mislita odnehati na bojnem polju, dokler ne bosta dosegli zmage, v katero sta prepričani. Ta izjava je bila sicer kasneje dopolnjena z besedami izraelskega londonskega veleposlanika, da bi bila njegova vlada voljna privoliti v prenehanje sovražnosti.

Vsekakor lahko vzbuja vojni spopad zaskrbljenost po vsem svetu, v Evropi pa še posebej. Kako se bo razpletel, je kajpak nemogoče reči, da pa je stanje več kot nevarno in napeto tudi za svetovni in ne zgolj bližnjevzhodni mir – pa je tudi več kot očitno.

KOEBENHAVEN – Veleposlanik SFRJ na Danskem Sinan Nasani je včeraj pojasnil predsedniku danske vlade razloge, zaradi katerih so odložili napovedani obisk predsednika Tita v tej deželi. Obisk so odložili zaradi nenadnega izbruha izraelsko-arabske vojne in resnega zunanjepolitičnega položaja, ki je nastal v zvezi s tem. Predsednik danske vlade je z razumevanjem in obžalovanjem sprejel pojasnilo in se zavzel za to, da obisk pripravijo in uresničijo kasneje.

tedenski notranjepolitični pregled - tedenski notranjepolitični pregled

Razgibana javna razprava o osnutku nove ustave dosega v teh dneh svoj višek – razprava poteka (oziroma je doslej že potekala) res na vseh ravneh, tako po forumih kot v bazi, in videti je, da bo do izteka javne razprave (ki je, kot je znano, določena do 15. t. m.) zbranih obilo konstruktivnih pripomb oziroma predlogov, ki jih bo pri dokončnem oblikovanju ustavnega besedila vsekakor mogoče upoštevati.

Prejšnji teden (v sredo) je o osnutku nove zvezne ustave razpravljala tudi republiška skupščina. V vseh skupščinskih zborih so poslanci soglasno podprli zasnovo ter idejno-politična stališča in načela, na katerih temelji osnutek ustave SFRJ.

Slovenska skupščina se pridružuje splošni ugotovitvi v široki in demokratični javni razpravi – je rečeno v odloku, ki so ga ob tem sprejeli skupščinski zbori – in še sama posebej poudarja, da pomeni osnutek nove zvezne ustave kot dogovor naših delovnih ljudi, narodov in narodnosti, nadaljnji revolucionarni korak za zagotovitev vodilne vloge delavskega razreda pri nas. Za zagotovitev pri razpolaganju z družbenimi proizvajalnimi sredstvi ter pri usmerjanju celotnega družbenega življenja in razvoja na temeljih znanstvenega socializma.

Na isti dan – torej minulo sredo – je bila v republiški skupščini tudi posebna slovesnost: zasedal je splošni zbor skupščine SRS ob proslavi 30. obletnice zgodovinskega zasedanja Zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju. Kočevski zbor je tedaj, pred tridesetimi leti, potrdil pravilnost osvobodilnega boja slovenskega naroda ter je postavil temelje za svobodno in demokratično prihodnost našega naroda v okvirih nove Jugoslavije – v tem je njegov posebni zgodovinski pomen.

Na zasedanju splošnega zbora v slovenski skupščini je spregovoril predsednik RK SZDL Slovenije Mitja Ribičič. Med drugim se je dotaknil tudi nadaljevanja šovinističnih izpadov proti naši narodnostni manjšini onkraj meja.

Ko proslavljamo obletnico tega izredno pomembnega mejnika v graditvi državnosti, svobode in neodvisnosti slovenskega naroda, je dejal, ne moremo mimo dejstva, da se ob naših mejah še vedno kdaj pa kdaj odigravajo dogodki, ki vse preveč spominjajo na delovanje starih, preživelih sil, ki so v preteklosti že skušale kratiti slovenskemu narodu ali pa njegovim sestavnim delom temeljne človeške pravice.

Vsestranska podpora ustavi

Jugoslavija ne postavlja nemogočih zahtev, je poudaril Mitja Ribičič, želi le, da se spoštujejo prevzete mednarodne obveznosti in da se Slovencem v zamejstvu ustvarijo razmere za svobodno izražanje njihove narodne zavesti in čustev. Če se to ne bo zgodilo, bomo morali sprožiti vprašanja varstva temeljnih človekovih in narodnostnih pravic pri Združenih narodih, je dejal.

Skupščinska razprava je bila sredi prejšnjega tedna sploh zelo obsežna – republiški poslanci so obravnavali tudi stanje v naši elektroenergetiki, ki nam je prav v zadnjem času povzročilo toliko sivih las. Poslanska razprava je bila zelo kritična in ostra – po poročilu, ki ga je o tem podal izvršni svet.

Slednjič so poslanci sprejeli sklep, da mora izvršni svet pospešiti pripravo nekaterih sistemskih rešitev za to pomembno področje (zakon o elektrogospodarstvu bo pripravljen že čez mesec dni), še posebej pa so poudarili, da je nujna ustanovitev interesne skupnosti našega elektrogospodarstva – skupnosti, v kateri bodo imeli enakopravno besedo z elektrogospodarstveniki tudi uporabniki električne energije.

Poudarjeno je bilo tudi, da je čimprej treba skleniti ustrezen dogovor v okviru vsega jugoslovanskega elektrogospodarstva, kajti le tako bo mogoče reševati bistvena razvojna vprašanja na tem področju – njihova rešitev pa je za nas življenjskega pomena.

Priprave za nov republiški stanovanjski zakon – za zakon o stanovanjskih razmerjih – so sedaj že toliko napredovale, da je pričakovati sprejem tega zakona pred koncem leta. Osnutek tega zakona so poslanci republiške skupščine (v republiškem zboru – ne pa še v gospodarskem zboru) minuli teden sprejeli brez kakšnih posebnih pripomb. Zakonodajalec pa bo brzčas le moral upoštevati številne pripombe s terena, ki so jih sprožile razprave glede osnutka tega novega zakona, preden bo dokončno oblikoval novo zakonsko besedilo.

Kot je slišati iz zveznih virov, v medrepubliškem komiteju ZIS za cene in trg ni prodrl predlog pristojnih zveznih sekretariatov, naj bi se meso po vsej državi podražilo za 15 %. Sklenili so, naj o tem odloča vsaka republika oziroma pokrajina – vendar mora ta sklep še potrditi ZIS. Ker je pri nas (in na Hrvatskem) meso že najdražje v državi, lahko pričakujemo, da nas predvidena podražitev ne bo spet prizadela.

Do konca leta naj bi prišle v državo velike količine uvoženega mesa in v zvezni direkciji računajo, da bo ta uvoz vendarle zavrl čezmerno naraščanje cen. Še ta mesec naj bi prišlo iz Romunije, Poljske in SZ približno 8.000 ton svinine, iz Avstralije pa 4.300 ton govedine. Uvoženo meso bo že konec meseca naprodaj v mesnicah.

Ničkolikokrat premerjena, vendar preozka! Nekateri šoferji predlagajo več izogibališč na cesti Sevnica-Mokronog. Drugače se dogaja tako, kot se je v sredo, 3. oktobra: kamion cestnega podjetja in ribniški vlačilec nista našla druge poti kot drug v drugega. (Foto: Železnik)

V skladišču sevniškega Kmetijskega kombinata na Blanci ni težav za izbiro kakovostnih jabolk za ozimnico. Tu imajo zbran pridelek iz drevesnic na Blanci in Čanju. Minuli teden je bilo naprodaj le še za okrog 3 do 4 vagone jabolk, vse drugo je že šlo. (Foto: Železnik)

Gradbišče je za stiskanje grozdja zares nenavadno okolje, a letos ni šlo drugače. Nove predelovalne naprave Slovenija vina v Brežicah obratujejo noč in dan. V enem dnevu stisnejo po deset vagonov grozdja. Pridelek odkupujejo po ugodnih cenah. (Foto: Jožica Teppey)

Ko so ljudje te dni želi ajdo, so bili marsikje žalostni. Tudi Silva Može iz Srebrnič (na sliki) je ugotavljala, da so se na njeni njivi često gostile srne. „Če bo šlo tako naprej, se nam ajde ne bo več izplačalo sejati," je rekla.

(Foto: R. Bačer)

NA ROKE GRE POLITIKI

V tretje gre rado. Letošnje vreme si je privoščilo že dve skrajnosti: pretirano sušo in pretirano močo. Zato lahko pričakujemo še tretjo možnost: pretiran mraz. Zlasti še, ker nam Tanjug sporoča slabo novico, da bodo od oktobra do marca težave v preskrbi s kurilnim oljem. Pomanjkanje naj bi sicer skušali premostiti z dodatnim uvozom, vendar zaenkrat zanj slabo kaže.

Kakorkoli: eno dobro stran pa bi imel tudi obetan mraz. Deloval bi selektivno, v smislu naše socialne politike. Bolj bi zeblo premožnejše državljane, saj si siromašnejši ob teh cenah ne morejo privoščiti kurjave na olje.

Sejmišča

NOVO MESTO: ponedeljkov sejem je bil živahnejši kot običajno, cene za spoznanje nižje. Naprodaj je bilo 499 do 3 mesece starih prašičev in 82 starejših, prodanih pa skupno 358. Mlajši pujski so veljali od 370 do 440 din, starejši pa od 450 do 750 din.

BREŽICE: na sobotnem sejmu je bila ponudba prašičev dokaj velika, saj so reji pripeljali skupno kar 672 živali. Do 3 mesece starih pujskov so prodali 383, starejših pa 21. Za mlajše so iztržili 23 do 24 din, za starejše pa 18 do 20 din za kilogram žive teže.

Spremeniti ime - to še ni samouprava

Delovni človek naj si piše sodbo sam, to je najglobljі smisel ustavnih sprememb. Pisal si jo bo s peresom samoupravljanja, ki v družbi ne odpravlja samo „bogove, temveč tudi vero", kot pravi dr. Bogdan Kavčič, s čimer poudarja, kako učinkovito sredstvo so razviti samoupravni odnosi proti vsem oblikam oblasti nad človekom.

Zavestno v samoupravne družbene odnose

To misel navajamo ob ugotovitvi, da se na Dolenjskem pogosteje srečujemo s pojavom, ko delavci sami odklanjajo temeljne organizacije združenega dela, ki bodo po ustavi osnovne oblike samouprave in oblasti. Medobčinski svet ZK pravi v svoji „Politični oceni stanja v regiji Novo mesto", da je za to kriva preslaba informiranost delavcev ter površna, premalo vsebinska obravnava, tako imenovan formalističen pristop. Dodamo naj še, da je opaziti tudi zavajanje delavcev. Organiziranje TOZD jim namreč prikazujejo kot novost, ki ni v interesu podjetja, češ da ga drobi in slabi.

Da hočejo v nekaterih delovnih organizacijah spremeniti le ime, ne pa vsebine, kažejo še nekateri drugi pojavi. Kako naj si predstavljamo poglobljeno samoupravljanje, če bi bila tako velika podjetja, kot so Pionir, Novoles, Gorjanci, Cestno podjetje, samoupravno organizirana kot ena TOZD? Ali pa: kakšna samouprava bi bila, če bi bila proizvodnja združena v eno TOZD, skupne službe pa v drugo? In prav to so skušali narediti.

Še druge oblike odpora zoper razširitev samouprave kažejo, da boj ne bo lahak. Meseci, ki so pred nami, bodo praktična preizkušnja volje in moči samoupravljanju v resnici naklonjenih sil.

M. L.

Štipendije naj sledijo življenskim stroškom

Dolg razvoju

Življenjski stroški študentov, ki se šolajo drugje, kot pa stalno živijo, znašajo po zadnjem izračunu 1.200 din na mesec. Za dijake so ugotovili, da jim za najnujnejše zadošča 900 din. Če se šolajo v kraju, kjer imajo stalno bivališče ali pa se vozijo z javnimi prevoznimi sredstvi na krajših razdaljah, so življenjski stroški za 200 do 300 dinarjev manjši.

Te številke je vsem štipenditorjem sporočila izobraževalna skupnost Slovenije z željo, da bi štipendije prilagodili tem stroškom. Za Dolenjsko govori več razlogov, da kar najbolj upošteva to priporočilo. Natančnejših podatkov sicer ni, vendar pa je možno na osnovi mnogih primerov ugotoviti, da naša pokrajina več ljudi štipendira, kot pa potem zaposli izšolanih strokovnjakov. Očitno bežijo drugam.

Obseg štipendiranja je treba povečati do največje možne mere. Predvsem od tega je mogoče pričakovati resničen uspeh. Večje število strokovnjakov bi tudi izpodrezalo korenine sedanjim nepoštenim odnosom, „kraji" kadrov, ki se pojavlja pri nas in ki celotnemu gospodarstvu ne prinaša nič dobrega.

Prazne klopi

Tudi metliški občinski skupščini, ki v tej mandatni dobi še ni bila nesklepčna (čeprav so nekajkrat odborniki „lovili" svoje kolege tik pred sejo), je na zadnji seji resno zagrozila nesklepčnost. Dodatno so „pripeljali" v dvorano še sedem odbornikov, da bi skupščina lahko sklepala.

Ne nameravamo kritizirati samo metliških odbornikov. Ti so pravzaprav bele vrane med odborniki številnih drugih občinskih skupščin, ki so bile že večkrat nesklepčne. Problem zasluži pozornost, saj lahko taka praksa zelo oteži ali celo onemogoči normalno delovanje družbeno-političnih skupnosti.

Res je, da so odbornikom sedanje skupščine (mogoče proti njihovi volji) podaljšali mandat; res je tudi, da odborniki nimajo časa na pretek, vse to pa še zdaleč ne opravičuje tistih, ki zanemarjajo seje. Tak odnos konec koncev ni pošten ne do volilcev ne do kolegov, ki se sej udeležujejo.

Zato bodo morale organizacije SZDL in sindikata, pa tudi druge, sedaj temu pojavu posvetiti posebno pozornost in proti odbornikom, ki zanemarjajo svoje odgovorne dolžnosti, tudi ukrepati.

B. PODOBNIK

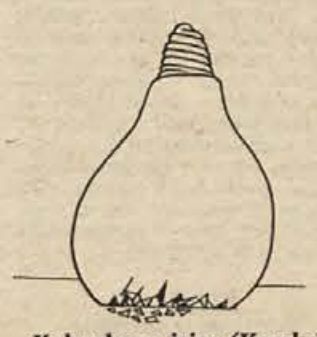

Kolumbovo jajce (Koraksić, Ekonomska politika)

Po sledi padca

Kot smo ob pomanjkanju električne energije lahko pričakovali, bo končni obračun industrijske proizvodnje za september pokazal skromen uspeh. Po napovedih, ki jih dajejo podjetja, pričakujejo statistiki za 0,7 odstotka manjšo industrijsko proizvodnjo, kot je bila v avgustu. Takoj je treba še dodati, da je razen omejitev porabe električnega toka za to „krivo" tudi manjše število delovnih dni. V septembru jih je bilo le 25, v avgustu pa 27.

Pričakujemo lahko, da bo večina podjetij do konca leta nadomestila izpad v proizvodnji, vsa pa ne. Železarne na primer ne bodo mogle izdelati predvidenih količin jekla in valjanih polizdelkov. V septembru je bila v jeseniški železarni proizvodnja manjša za 9 odstotkov, v Štorah za 15, na Ravnah pa celo za 25. Občutno zmanjšana proizvodnja je bila tudi v barvasti metalurgiji. Manj bodo proizvedle tudi kemična in lesna industrija, industrija gradbenega materiala ter še nekatere, večjo proizvodnjo kot v avgustu pa sta v septembru imeli kovinska in tekstilna industrija. Dokončni obračun škode, ki jo je imelo slovensko gospodarstvo zaradi elektroenergetske krize v septembru, znaša po oceni republiškega izvršnega sveta 680 milijonov novih dinarjev, torej 170 milijonov na dan, če štejemo, da je najhujša kriza trajala od 10 do 14. septembra.

R. K.

Predlog šoli

V srednjo politično šolo za ljubljansko območje je vpisanih letos dovolj kandidatov. To so ugotovili na nedavni seji medobčinskega sveta ZK Ljubljana. Prvi letnik bo letos prvič obiskovalo tudi 11 šolarjev z območja Dolenjske (Grosuplje, Ribnice, Litija po 3 in Kočevje 2).

Predstavniki gospodarstva pa niso povsem zadovoljni z merili za sprejem kandidatov v šolo, kot na primer starost do 27 let in najmanj dokončana poklicna šola. Politična šola naj bi bila namreč namenjena izobraževanju političnega kadra za potrebe gospodarstva. Če je sprejem v šolo dovoljen le mladim in tistim, ki imajo določeno stopnjo predizobrazbe, potem se, žal, dogaja, da gospodarstvo ne dobi teh „šolarjev" nazaj. Vsi namreč skušajo izkoristiti možnost, da po končani politični šoli študirajo še naprej ali pa se zaposle drugje.

Zato je vsekakor treba upoštevati mnenje predstavnikov gospodarstva, da starostne meje ne bi določali vsaj ne pod 40 ali 45 let, saj se človek, ki je 10 ali 20 let prebil v nekem kolektivu, verjetno tudi po šoli ne bo zaposlil drugje. Vsem, ki ne bi imeli dovolj predizobrazbe, pa je treba omogočiti, da bi si jo pridobili.

J. P.

vredno je zapisati...

V Sloveniji razpravljamo o obeh ustavah po načrtu in z vso odgovornostjo, zavedamo se, da si s tema dokumentoma začrtujemo pravice in dolžnosti za obdobje, ki naj ne bi bilo krajše od treh desetletij. To je nedavno podčrtal sekretar sekretariata CK ZKS Franc Šetinc.

V dosedanjih razpravah, ki so se zvečine začele v prvi polovici septembra, smo poudarjali zlasti vprašanja s področja družbenoekonomskih odnosov, pri tem še posebej vprašanje enotnega jugoslovanskega trga, probleme samouprave, delegatskega sistema itd.

Nemalo časa smo odmerili pravnemu in ekonomskemu položaju TOZD. Izkazalo se je, da je še veliko nejasnosti in da tudi od tod izvira počasnost pri ustanavljanju TOZD in podpisovanju samoupravnih sporazumov. Tem vprašanjem mora tisk nameniti še posebno pozornost, so menili tudi na nedavnem shodu novinarjev-komunistov v Ljubljani.

Minulo delo, osebno delo, zemljiški maksimum, družbeno načrtovanje, gmotna vprašanja kot problem krajevne samouprave, pristojnosti občinskih skupščin, zahteva po jasnejši opredelitvi funkcij samoupravnih interesnih skupnosti, pristojnosti občinskih svetov, oblikovanje skupnosti za področje osebnega dela (npr. za kmete, obrtnike) in vrsta drugih vprašanj so najčešče našli pot v zapisnike z javnih razprav.

Podpredsednik republiške konference SZDL Vlado Beznik je na istem sestanku novinarjem dejal, da smo s potekom in vsebino javnih razprav, katerih večina je bila opravljena do oktobra, lahko zadovoljni. Tehtnih predlogov je bilo veliko, čeprav so ponekod koordinacijski odbori pošiljali naprej pripombe dokaj nekritično. „Zadovoljivo," pravi Vlado Beznik, „sta se v ustavne razprave vključila tudi tisk in RTV, čeprav je bilo več poročevalstva kot samostojnih in kritičnih razmišljanj."

I. ZORAN

Za daljši čas

Kmetijski kotiček

»Traktorizacija« - bolezen?

Dober nasvet zlato odtehta, pa tega nočejo vsi verjeti. Nič kolikokrat je bilo že rečeno in zapisano, da kmetija ne potrebuje igrač, temveč kar se da učinkovite kmetijske stroje, toda neprevidneži še vedno nasedajo vabljivi propagandi trgovcev in si kupujejo male traktorje, da se lahko kasneje kesajo in obžalujejo svojo neprevidnost.

Pravi traktor za kmetijo je dvoosni, ima pogon na zadnja kolesa, Dieslov motor, dvostopenjsko sklopko, tritočkovni priključni sistem, ločen odgon za kosilnico, možnost razmikanja koles in močan motor. Še pred nekaj leti je veljalo, da zadošča 20 do 30 konjskih moči, zdaj pa je ta meja že presežena. Povsod po svetu ugotavljajo, da težji traktorji izpodrivajo lažje.

Močnejši traktor omogoča poljubno globino oranja, ne da bi se zmanjšala hitrost in oranje spremenilo v ritje, kar se dogaja pri prešibkih traktorjih. Močnejši traktor omogoča spenjanje kmetijskih strojev, s tem pa manjše število hodov po njivi in manj škodljivega tlačenja in uničevanja strukture zemlje.

Če je traktor težji in močnejši, lahko potegne tudi težje priključke, na primer silokombajn. Število priključnih strojev je nasploh treba zelo povečati. To, kar se sedaj dogaja pri nas, je zanka na vrat kmetijstvu. „Traktorizacija", ki se širi kot nalezljiva bolezen, sama po sebi ne rešuje ničesar, le podražuje kmetovanje, saj premalo izkoriščen traktor zajeda kmetijo. Dva in pol priključka na en traktor, kolikor jih je sedaj, še zdaleč ne more prinesti vsega tistega, kar lahko prinese mehanizacija.

Ker pa so priključki dragi in bi bili na posamezni kmetiji premalo izkoriščeni, se je treba povezovati v strojne skupnosti. Toda tako sodelovanje se na naši vasi uveljavlja vse prepočasi. Čez plot poglejmo, pa bomo videli, da je ta ideja prodrla celo v kapitalističnem svetu. Navajajo, da na primer v Zahodni Nemčiji že nad 15 odstotkov vse zemlje obdelujejo s pomočjo skupinske rabe strojev.

Inž. M. L.

– Naša stara bolezen! Bacil poznamo, le zdravila zanjo še nismo iznašli!

(Karikatura: Marjan Bregar)

PAVLIHOVE NAGRADE ZA HUMOR

V klubu poslancev v Ljubljani so v torek prvič podelili nagrade in priznanja, ki jih slovenski humoristični list Pavliha daje v spomin na Janeza Kranjca. Pokojni Kranjc je Pavliho urejeval v letih od 1948 do 1954, torej takrat, ko je list priboril humorju mesto pri obravnavanju javnih zadev. Žirija, ki so jo sestavljali vidni slovenski novinarji in javni delavci, je podelila nagrado in diplomo Franetu Milčinskemu-Ježku za pomemben prispevek k humorju in vedremu razpoloženju na Slovenskem. Nagrade za uspele prispevke so prejeli sodelavci lista. Viktor Plemelj, Slavko Pregl in Bogo Sajovic. Podpredsednici slovenskega izvršnega sveta prof. dr. Aleksandri Kornhauser je Pavliha podelil posebno priznanje za duhovito obravnavanje javnih zadev v letu 1973. Dr. Kornhauserjeva je ob tej priložnosti dobila kipec Martina Krpana, ki je nekoč skrbel za to, da „Slovenci nismo ostali brez soli". Nagrade in priznanja Janeza Kranjca, ki je umrl pred petimi leti, bodo poslej podeljevali vsako leto 9. oktobra.

ŽUŽEMBERK: BILIĆ, POPIT IN ŠETINC

V nedeljo, 7. oktobra dopoldne, so se v Žužemberku za krajši čas ustavili: član izvršnega biroja ZKJ Jure Bilić, predsednik CK ZKS Franc Popit in sekretar sekretariata CK ZKS Franc Šetinc. Pogovarjali so se s predstavniki ZB in krajevne skupnosti ter si ogledali žužemberški grad.

M. SENICA

Berite »Dolenjski list«

ŽUPANČIČEVA HIŠA MUZEJ?

Na svoji zadnji seji je svet za gostinstvo in turizem pri črnomaljski občinski skupščini podprl ponoven predlog krajevne skupnosti Vinica, naj bi občinska skupščina odkupila celotno rojstno hišo slovenskega pesnika Otona Župančiča na Vinici. Znano je, da je ena soba Župančičeve rojstne hiše že preurejena v muzej, na predlog Viničanov pa naj bi v muzej preuredili celotno hišo. Ker hiša, zlasti pa njena streha, počasi, a zanesljivo propada, bo treba hitro in odločno ukrepati. Popravila in odkup naj bi veljala okrog 300 tisočakov. Zares bi bilo klavrno, če ne bi mogli zbrati toliko denarja za rojstno hišo pesnika, kakršen je bil Oton Župančič.

B. P.

OBISK IZ ARGENTINE

V torek dopoldne se je v upravi in na uredništvu Dolenjskega lista oglasil Anton Govednik, konzularni dopisnik naše ambasade v Argentini, dolgoletni predsednik slovenskega delavskega podpornega društva Edinost v Čordobi, mestu, ki je 700 km oddaljeno od Buenos Airesa. Belokranjski rojak s Sinjega vrha je obiskal 89-letno mamo in sorodnike na Dolenjskem, hkrati pa je v imenu 75 članov društva dal našemu tiskovnemu skladu 200 dinarjev. Rojakom v Argentini za darilo iskrena hvala!

Koristno srečanje z »Jedinstvom«

Delegacija časopisne ter radio-informativne ustanove JEDINSTVO iz Siska v ČZP Dolenjski list: »Koristna izmenjava delovnih dosežkov . . .«

V okviru sodelovanja občin zletnega področja je delegacija samostojne časopisne ter radio-informativne ustanove Jedinstvo iz Siska 3. oktobra obiskala kolektiv časopisno-založniškega podjetja Dolenjski list ter izmenjala delovne izkušnje. Predvsem se je zanimala za dosedanji razvoj, izhajanje, načrte in organizacijske prijeme tednika Dolenjski list, kot tudi za urejanje samoupravne organiziranosti v novomeškem ČZP.

Delegacija tovarišev iz Siska, v kateri sta bila tudi direktor Jedinstva Mijo Sigur in glavni ter odgovorni urednik lista Božidar Babić, si je ogledala tehnični oddelek našega podjetja ter delovni postopek stavljenja, montaže in fotografiranja kot priprav za ofset tisk. Kolegi iz Siska so se nato podrobneje seznanili z organizacijskimi vprašanji tednika Dolenjski list. Zanimale so jih akcije, s katerimi je pokrajinsko glasilo SZDL širše Dolenjske v preteklih letih doseglo svojo skoraj zavidljivo naklado, kot tudi vsebinska naravnanost, sodelovanje dopisnikov, kadrovska vprašanja novinarjev in uprave lista, uspešnost poslovanja in ustanovitev ČZP. Podrobno so izmenjali delovne izkušnje iz urejanja obeh pokrajinskih listov, seznanili pa so se tudi z evidenco v upravi našega tednika.

List Jedinstvo izhaja kot tednik medobčinske konference SZDL v Sisku, pokriva pa območje občin Dvor, Glina, Kostajnica, Novska, Petrinja in Sisak. Je torej glasilo za področje Siska in Banije, trenutno pa izhaja v 10.000 izvodih. Tovariši iz Siska so nam hkrati postregli z zanimivimi podatki o delovanju njihove lokalne radijske postaje, ki ima pester spored in precejšnje število ur rednih oddaj. Izmenjavo delovnih izkušenj, pri kateri je sodeloval tudi Franc Beg, predsednik občinske konference SZDL, bomo nadaljevali, saj je dal že prvi obisk koristne plodove in potrdil, da rešujemo v okviru pokrajinskih sredstev obveščanja zelo podobna vprašanja.

TONE GOŠNIK

HRUŠKE SO DOBRO OBRODILE

Osemnajstletni nasad hrušk na kmetijskem posestvu Agrarie v Globokem je imel letos zelo obilen pridelek, po 30 do 35 ton na hektar. Sadeži so zaradi suše malo drobnejši kot lani. Trgali so jih šolarji in odrasli domačini. Dobri obiralci so zaslužili po 11 din na uro, manj spretni in pridni pa seveda manj.

KOMU POMOČ?

Odlok o delni nadomestitvi stanarin in drugi pomoči v stanovanjskem gospodarstvu, ki so ga na zadnji seji sprejeli odborniki metliške občinske skupščine, točno določa, kdo in kdaj je lahko upravičen do pridobitve take pomoči. Pomoč bodo dobili, seveda če bodo izpolnjevali posebne pogoje, investitorji, ki bodo gradili najemna stanovanja v družbeni lastnini, nosilci stanovanjskih pravic, ki živijo v stanovanju, ki zanje po sprejetih normah niso prevelika, dohodki stanovalcev pa so prenizki, da bi lahko plačevali najemnino, občani pri nakupu stanovanja, za katerega namensko varčujejo v banki.

PIVO „OGROŽA" VINO

V črnomaljski občini ugotavljajo, da popijejo gostje vse več sokov in piva. Pivo, ki je veljalo včasih za izrazito sezonsko pijačo, sedaj že močno „ogroža" in izpodriva vino in žgane pijače. V prvem polletju letos so popili v občini 135.665 litrov piva, kar je za 30 odstotkov več kot v enakem obdobju lani, potrošnja vina pa je v letošnjem prvem poletju upadla za 15 odstotkov. Po grlih ga je steklo do konca junija letos 55.209 litrov, v enakem obdobju lani pa 64.496 litrov.

B. P.

KRMELJ: PADLIM V SPOMIN

Občani Krmelja praznujejo 22. oktobra krajevni praznik. Počastili ga bodo z raznimi športnimi in kulturnimi prireditvami. Dan pred praznikom, 21. oktobra, bo pred spomenikom žrtev NOV slovesna spominska komemoracija, obiskali pa bodo tudi grobove na pokopališču v Gabrijelah.

B. D.

Krško: ikone

Goce Kalajdžiski, po rodu iz Makedonije, zdaj naseljen na Marofu pri Jurkloštru, zaposlen pa kot likovni pedagog na Planini pri Sevnici, si je s svojim slikarskim in razstavnim delovanjem pri nas in na tujem pridobil sloves zanimivega slikarja ikon, ki ob dobrem poznavanju domače srednjeveške umetnosti z lastno ustvarjalno močjo in posebnim tehničnim znanjem obnavlja in nadaljuje tradicijo makedonskega ikonskega slikarstva.

Tako je – na kratko – napisala Milena Moškon iz Celja k 16 ikonam, ki jih je umetnik Kalajdžiski razstavil v krški galeriji. Njegovo razstavo je v petek, 5. oktobra, odprl Slavko Smerdel, podpredsednik občinske skupščine Krško. Na otvoritvi je pel znani oktet Gallus iz Ljubljane. Razstava bo odprta do 19. oktobra.

Vida Tomšič z množico žena

Ko je 2. oktobra Vida Tomšič, članica sveta federacije in predsednica zveznega sveta za načrtovanje družine, predavala v novomeškem sindikalnem domu, so pretežno žene in dekleta iz delovnih kolektivov do zadnjega kotička napolnile dvorano. Nekatere so stale celo zunaj pred vrati.

Tovarišica Tomšičeva je z njej lastnim darom na pamet govorila o položaju in vlogi žene v osnutkih zvezne in republiške ustave in na vsem razumljiv način prikazala to gradivo. Po predavanju, ki ga je dopolnila še Majda Gaspari, sekretarka republiške skupnosti otroškega varstva, je Vida Tomšič tudi odgovarjala na nekatera vprašanja.

Prisrčen odnos med govornico in občinstvom pa je bil ustvarjen že pred ustavno razpravo, ko so po uvodnih besedah Marije Suhy, predsednice konference za družbeno aktivnost žensk, pionirji iz osnovne šole „Katja Rupena", pripravili kratek program in so hkrati čestitali revolucionarki Vidi Tomšič za minulo 60-letnico.

Družina Brajdič pred vozom, ki je odpeljal opeko.

ŠE EN PRIMER ZAPLETENEGA CIGANSKEGA ŽIVLJENJA

Propadlo upanje na normalno življenje

Posledice očetovega prekrška čutijo otroci

V samotni hiši na robu gozda v Jedinščici žive trije otroci popolnoma sami: 12-letna Mojca, 9-letna Tatjana in 23-letni Danilo, ki je duševno prizadet in je po svojih sposobnostih tudi otrok. Njihov oče prestaja kazen na Dobu, starejši brat, ki bi zanje lahko skrbel, pa služi vojaški rok.

„Kaj takega v naši družbi ni mogoče!" je prva misel, ki se nam porodi ob tem dejstvu. In vendar ti trije otroci vsak večer prestrašeni legajo v posteljo, večkrat tudi lačni. Ti otroci so Romi, kar pa ne sme biti olajševalna okolnost za vest naše družbe, čeprav je res, da iz tega izvira cela vrsta težav, ki jih ni mogoče zanikati.

Te dni se je njihov oče Štefan Brajdič vrnil na dom za nekaj dni, da bi uredil oskrbo za svoje otroke, da bi prodal hišo in gradbeni material, ki ga je pripravil za dograditev prizidka.

„Vsa leta sem se trudil, da bi zaživel kot drugi ljudje," je pripovedoval, „toda ne dajo mi živeti. Prodal bom vse in grem nazaj pod šotor. Prosil sem, da bi mi odložili kazen vsaj za toliko, da bi prizidek pokril, pa nič. Zdaj mi propada. Poleg tega so mi pobrali še sina Draga k vojakom, njega, ki bi lahko delo končal in skrbel za svoje mladoletne sestre. Otroke bom dal bratu, da ne bodo ponoči od strahu umrli, svojo malo domačijo, ki sem si jo s trudom ustvaril, pa bom prodal. Ljudje so mi naredili krivico. Toliko sem se mučil, da bi se civiliziral, zdaj pa je vse padlo v vodo . . ."

Tako se končuje poskus Štefana Brajdiča, da bi zaživel normalno življenje. Ta primer bi gotovo bil spodbuden za ostale Rome in bi morda našel kaj več posnemalcev, njegov konec pa je samo voda na mlin vsem tistim, ki pravijo, da je Rom Rom in da to za vedno ostane.

Toda tu so še otroci, ki niso ničesar krivi, pa morajo vendar trpeti za posledicami. Kaj z njimi?

Direktor centra za socialno delo Viktor Bartolj je o tem vprašanju povedal nekaj več. Pojasnil je, da so Draga Brajdiča poslali k vojakom zato, ker svoje obljube, da bo skrbel za sestre in slaboumnega brata, ni držal. Sprva so mu uredili odložitev vojaškega roka, potem pa so odložitev preklicali, ker je Drago zapravljal očetovo pokojnino samo zase. Enako se je godilo tudi z Ljubom Brajdičem, ki je obljubil poskrbeti za otroke. Pobral je denar in izginil.

„Za to družino smo največ naredili," pravi Viktor Bartolj. „Deklici obiskujeta naš center in njun skrbnik stalno spremlja njuno življenje. Ni bojazni, da bosta ostali prepuščeni sami sebi. Tatjano bomo dali v posebno šolo in internat s popolno oskrbo, Mojco pa v vzgojni zavod, da si bo pridobila delovnih in kulturnih navad. Težje je z Danilom, ker družine ne marajo vzeti v oskrbo ciganskih otrok. Verjetno ga bo vzel Marjan Brajdič, ki je dokaj urejen Rom z redno službo ter ima pogoje za prevzem te obveznosti. Oče Štefan je sicer proti, da bi šla Mojca v vzgojni zavod, a po rodbinskem pravu, ki določa razmerja med starši in otroki, predpisi dopuščajo našo odločitev."

Za otroke bo torej poskrbljeno. Toda glavno vprašanje ostaja nerešeno. Ali je res nemogoče, da se Romi vključijo v normalno življenje naših delovnih ljudi? In ali smo res storili vse, kar bi lahko, da premagamo romsko miselnost ter jih vključimo med nas?

MILAN MARKELJ

V KRMELJU ŠE ASFALTNA PREVLEKA

Dolgoletna prizadevanja krmeljske krajevne skupnosti so bila kronana z uspehom. Skozi kraj so položili asfaltno prevleko, prav tako pa tudi pred bencinsko črpalko. Zemlja na avtobusnem postajališču pa je bila premehka in asfalta niso mogli položiti. V prihodnjem letu naj bi asfaltirali cesto do šole.

B. D.

REKLI SO:

Mitja Ribičič:

Velika šola življenja

„. . . Pri vsem tem pa ne bi smeli na poslednje mesto postaviti največje vrednosti, največjega kapitala, s katerim razpolaga sodobna jugoslovanska socialistična skupnost – to je milijonska vojska samoupravljavcev, v šoli samoupravljanja vzgojenih, v bitki za boljše gospodarske dosežke prekaljenih. Cele generacije delavcev so že preizkusile svoje znanje, svoje sposobnosti in svojo razredno zavest v tej veliki šoli življenja, žrtvovanja in solidarnosti . . .

To je po mojem mnenju tisti glavni dosežek dosedanjega razvoja samoupravnega socializma, zaradi katerega lahko danes v izhodiščih za partijske kongrese in nove ustavne dokumente zahtevamo odločujoč korak naprej v graditvi direktne demokracije z vse bolj odločilnim vplivom delavcev, nosilcev združenega dela, na vse sfere odločanja z ustvarjeno vrednostjo. Kakor sta v najtežjih dneh med osvobodilnim bojem bili na zgodovinski preizkušnji Komunistična partija in Osvobodilna fronta, tako sta danes ponovno na preizkušnji Zveza komunistov in Socialistična zveza delovnih ljudi. Začrtati je treba današnjemu času, sedanji stopnji gospodarske razvitosti in socialistične zavesti množic primerno pot in perspektivo, da se bomo razvijali in napredovali, da bomo še bolj svobodna in še bolj demokratična družba, sposobna zavarovati pridobitve osvobodilnega boja in revolucije, vodilno vlogo delavskega razreda, svobodo in varnost socialistične Jugoslavije . . ."

(Na slavnostni seji splošnega zbora skupščine SR Slovenije ob 30-letnici zbora odposlancev slovenskega naroda v Kočevju 3. oktobra v Ljubljani)

Stane Dolanc:

Za čiste, urejene odnose v osnovnih celicah družbe

„. . . Začetek delavskega samoupravljanja je v temeljni organizaciji združenega dela. Brez tukaj razčiščenih odnosov ne moremo pričakovati usklajevanja interesov niti na ravni občin, republik, še manj pa federacije.

Zveza komunistov vidi v takšnem pojmovanju temeljne organizacije združenega dela tudi osnovo resnične socialistične demokracije. Osnovne celice našega družbenega, ekonomskega in političnega življenja so naše krajevne skupnosti in temeljne organizacije združenega dela. Prav gotovo je res, da so nečisti, pa tudi deformirani odnosi v teh osnovnih celicah naše družbe bili velikokrat temeljni vzroki nasprotij, ki smo jim bili priča v zadnjih letih. Pod plaščem samoupravljanja se je često razraščala le formalna demokracija, ki je omogočila pojave tehnokratizma, birokratizma, elitništva in malomeščanščine. Nekateri so mislili, da je že sama odločitev za samoupravljanje jamčila za resnično skladno usmeritev naše družbe. V stvarnosti pa je zaradi tega prihajalo čestokrat in na mnogih področjih do zanikanja pravic naših delovnih ljudi in do poizkusov, da bi jim z demogogijo vsiljevali voljo posameznikov ali ozkih skupin . . ."

(Na zaključni slovesnosti ob 100-letnici celjske cinkarne 6. oktobra v Celju)

Franc Šetinc:

Ni svobode, če ne velja tudi za manjšine!

„. . . Odločni obsodbi gonje neonacističnih, reakcionarnih sil proti slovenskemu življu v Avstriji, nasilju, ki ne grozi samo Slovencem na Koroškem, temveč tudi napredku Avstrije sploh, se pridružujemo tudi nekdanji izgnanci in njihovi potomci. Kdo bolj kot oni vedo, kaj pomeni nasilje nad slovensko besedo, kaj pomeni poniževanje in zaničevanje slovenskih ljudi, kaj pomeni, če poskušajo vzeti človeku celo pravico misliti po slovensko?

Ali se Slovencem v Avstriji godi dosti bolje, ko jih tisti, ki se ne bi smeli prikazati iz mišjih lukenj, zmerjajo s čuši, kot so nekoč naše v Šleziji razglašali za cigane? Razni lagerfirerji so nekoč govorili našim izgnancem, da nimajo domovine, ker je Spodnja Štajerska nemška. Dandanašnji se v Avstriji, ki se šteje za demokratično, kulturno in še nevtralno povrh, pojavi plošča, posvečena „izgubljenim nemškim mestom, kot so Maribor, Ptuj, Celje in Brežice."

Položaj narodnostne skupine v odnosu do večinskega naroda, njegove pravice do enakopravnega življenja, do svoje kulture, do svojega jezika, do svoje zgodovine – to so merila bogastva življenja, kulture in demokracije za celotno družbo. Večinski narod se ne more ponašati z visoko razvito kulturo, z visoko stopnjo demokracije, z bogastvom notranjega življenja, če vsega tega ne priznava tudi narodnostnim manjšinam."

(Iz govora na proslavi krajevnega praznika v Radečah 6. oktobra)

Inž. Karel Marn

3. oktobra 1973 je bil pokopan na novomeškem pokopališču v Ločni dipl. ing. Karel Marn, upokojeni direktor srednje ekonomske šole v Novem mestu. Pokojnikovo ime je zaradi njegovega dela neizbrisno zapisano v zgodovino strokovnega šolstva v Novem mestu in v razvoj gospodarstva na Dolenjskem.

V Novo mesto je prišel iz Ljubljane v aprilu 1946 ter se takoj vključil v organizacijo srednjega ekonomskega šolstva v Novem mestu. Rast gospodarstva je nujno potrebovala strokovnjaka, zato je bila ustanovljena srednja ekonomska šola in K. Marn je postal njen ravnatelj. Za kritje najnujnejših potreb pa je prof. Marn organiziral razne tečaje, od administrativnih do knjigovodskih. Absolvenetom teh tečajev je z organiziranjem občasnih dopolnilnih tečajev pomagal do kvalifikacije, kasneje pa se je vključil v organizacijo dopisnih tečajev. Tako je dobila Dolenjska neobhodno potrebne

gospodarske in administrativne kadre. Sodeloval je tudi pri raznih sindikalnih in drugih šolah. Ta njegova dejavnost je trajala nepretrgoma do njegove upokojitve 1962.

Čeprav je bil s svojim poklicnim delom zelo zavzet, je še vedno našel čas za izvenšolsko delo. Pokojni inženir je bil namreč tudi priznan javni družbeni delavec in je opravljal vrsto odgovornih funkcij: bil je revizor, izvedenec na okrožnem sodišču, še prej pa na deželnem sodišču v Ljubljani, član izpitne komisije, član ali predsednik v raznih svetih, odborih in komisijah, odbornik občinskega odbora in odbornik mnogih društev, svetovalec v raznih ustanovah. Njegovo izvenšolsko delo, ki bo ostalo najbolj trajno, pa je brez dvoma sodelovanje v komisiji za skrb otrok padlih borcev pri Zvezi borcev. Teh otrok je bilo več kot 2000 in zelo veliko je bilo takih, ki tudi matere niso imeli. Tem sirotam je pokojni profesor posvetil vso svojo ljubezen. Preizkušal je njih zmožnosti, in če je ugotovil, da je upanje na uspeh v šolanju, jih je sprejel v šolo, jim preskrbel stanovanje in štipendijo. Za te otroke je bil kljub velikemu vpisu v ekonomsko šolo vedno prostor. S tem svojim humanim delom je pomagal do poklica stotinam in stotinam otrok.

Da je pokojni profesor in inženir vse to zmogel, gre hvala predvsem njegovi ljubezni do dela, čutu za odgovornost ter veliki teoretični in strokovni izobrazbi. Teoretično znanje si je pridobil najprej na goriški in kasneje na ljubljanski realki ter na abiturientskem tečaju v Ljubljani. Nato je šolanje nadaljeval in ga končal kot inženir trgovstva z diplomo na visoki trgovski šoli v Parizu leta 1932. Še pred diplomo je bil zaposlen in imel kar 25 let praktičnega dela, preden je prišel v Novo mesto. Imel je izkušnje iz dela pri železnici, špediciji, carini, mednarodnem trgovskem zastopstvu v Franciji, seznanjen je bil z delom v tovarni, poznal je administracijo, saj je služboval na ministrstvu za prosveto v Beogradu in po osvoboditvi na trgovinskem ministrstvu v Ljubljani; imel je tudi dolgoletno pedagoško prakso na nižji trgovski šoli v Celju in na Chrištofovem zavodu v Ljubljani. Ker je imel voljo do dela in veliko strokovno in teoretično znanje, je lahko opravil v Novem mestu vse naloge, ki so mu bile dane. Kot pedagog je spoznal, da dijakom primanjkuje knjig, zato se je sam lotil pisanja. Napisal je skripta Sodobna reklama, Kontorna dela I.. Švedi so ga odlikovali z veliko srebrno medaljo za delo Pra Jugoslovinska skidern. S prof. Ralco je napisal Enotno knjigovodstvo.

Za svoje delo po osvoboditvi je prof. inž. Karel Marn prejel red dela s srebrnim vencem.

Čeprav je bil Karel Marn rojen v Innsbrucku (26. septembra 1901), je bil naše gore list in pristojen (pred vojno) v Trebnje, od tam so bili namreč njegovi stari starši. Usoda mu je namenila rojstvo v tujini, bila pa mu je naklonjena, da počiva v domači zemlji. Spomin nanj bo ostal živ in svetal, saj je bil pokojni profesor mož dela, reda, poštenosti in skromnosti.

B. K.

Društvo prijateljev mladine iz Dolenje vasi pri Krškem prireja že vrsto let za svoje člane izlete v razne kraje naše domovine. Odkar je bila v tem kraju ukinjena šola, so ti izleti način utrjevanja vezi med člani DPM. Na sliki: izletniki pred Postojnsko jamo. (Foto: Vladimir Vogrinc)

Odkrivanje resnice o nesreči

Kočevje: anketa med očividci nesreče potrjuje prvotne trditve o krivdi

Anton Kavran iz lovske koče Rimsko v kočevski občini je v 40. številki Dolenjskega lista v svojem odgovoru na članek „Zakaj mu nič ne morejo" zanikal v glavnem vse, kar sem napisal o prometni nesreči, ki se je zgodila 5. septembra ob 17.50 na Reški cesti v Kočevju, ko je Kavran z avtom trčil 12-letnega kolesarja Milorada Draganiča.

Anton Kavran trdi, da ni vozil po levi, da so bili na cesti stožci, da mu inž. Prelesnik, ki mu je peljal naproti, ni pobegnil z avtom s ceste, da mladi kolesar ni bil hudo poškodovan in nezavesten prepeljan v ljubljansko bolnišnico, da je vse dosedanje kazni zaradi voženj pod vplivom alkohola pošteno odslužil in da mu ni nobena zastarala. Ne zanika edino, da bi vozil pijan in da bi grozil nekoč prej miličniku.

Ker nimam nobenega vzroka, da bi lagal in koga žalil, sem vse okoliščine nesreče še enkrat preveril. Dobil sem podpisane izjave prič, ki so povedale v glavnem isto, kar sem napisal. Povedali so naslednje:

VILI MAČEK, ITAS: „Ko sem šel 5. septembra okoli 18. ure na malico, sem videl Kavranov avto, ki je pridrvel iz Kočevja po svoji levi strani ceste z veliko hitrostjo. Zavore so zacvilile in videl sem fanta v zraku. Nesreča se je zgodila res na levi strani, saj so bile razločno vidne zavorne sledi. Avto pa je ustavil nato bolj na sredini ceste. Stožcev na cesti nisem videl. Videl sem avto inž. Prelesnika, ki je peljal iz smeri Dolga vas proti Kočevju in se tik pred nesrečo izognil trčenju s Kavranovim avtom tako, da je zapeljal s ceste na parkirni prostor podjetja ITAS. Ob nesreči sem bil 20 do 30 m stran od kraja trčenja. Potem sem prišel bliže in ugotovil, da je bil Kavran popolnoma pijan. Iz njega je smrdelo po alkoholu."

MILE DJURIČ iz ITAS je povedal v glavnem isto kot Vili Maček, dodal je le: „Bil sem okoli 20 m od kraja nesreče ob cesti za INKOP in sem pobegnil Kavranovem avtu v jarek, da me ne bi zadel. Kolesar je peljal čisto po robu ceste po svoji desni. Kavranov avto ga je zadel z levo lučjo, če gledamo v smeri vožnje Kavranovega avta. Fant pred nesrečo ni vozil cik-cak. Po nesreči je šel Kavran fanta pobirat, a mu je padel iz rok na cesto. Pobrati ga ni mogel, saj sam sploh ni mogel čvrsto stati. zato se je nato opiral na avto."

ANTON KOVAČ, ITAS, je povedal, isto, kot prva dva. Dodal je le, da je prepričan, da je Kavran vozil tik pred trčenjem s hitrostjo okoli 80 km na uro.

FRANCE KUŽNIK, ITAS: „Prišel sem zraven, ko se je nesreča že zgodila. Fanta sem pobral skupaj z Vidicem. Odnesla sva ga s ceste na travo. V ambulanto ga je peljal Mirko Škof, poslovodja trgovine na Rudniku, jaz pa sem bil z njim in sem fanta dal v Škofov avto in ga nato nesel iz avta na divan v ambulanti. Ves čas je bil fant nezavesten."

MILAN DRAGANIČ, oče ponesrečenega fanta: „Nesreče nisem videl. S fantom sem se v rešilcu peljal v Ljubljano. Bil je nezavesten. Ko sem ga drugi dan po nesreči v bolnišnici obiskal, mi je dežurni zdravnik povedal, da je še vedno v globoki nezavesti. Uro in pol po tem, ko smo fanta pripeljali v bolnišnico, mi je zdravnik povedal, da ima sin počeno lobanjo, zlomljeno ključno kost, zlomljeni dve rebri in udarec v trebuh. Tretji dan po nesreči se je fant začel občasno zavedati, zdravnik pa je dejal, da ima fant močan pretres možganov in poškodovan živec za desno uho."

INŽ. ANTON PRELESNIK je izjavil, da je vse, kar sem napisal o njem, res in da bo, če bo treba, tudi sam napisal svojo izjavo za časopis.

Svet za preventivo in varnost v prometu pa je na zadnjem sestanku sklenil, naj sodnik za prekrške natančno opiše, kolikokrat je bil Anton Kavran kaznovan zaradi voženj pod vplivom alkohola, koliko je znašala posamezna kazen in kolikokrat je kazen zastarala. Ta opis naj pošlje v objavo Dolenjskemu listu.

JOŽE PRIMC

Zaradi vode in trgovine se jezijo

Pismo gospodinj iz Gradca v Beli krajini opisuje težak položaj zaposlenih žensk v kraju - V vodovodnih ceveh pa kraljuje zrak

Res je, kar je napisala novinarka Ria Bačer, da je Lahinja v Gradcu edina voda za pranje, umivanje in kuhanje. Prav ta zapis nas je tudi opogumil, da smo napisale to pismo, ki smo ga hotele napisati že prej.

Imamo vodovod, ki so ga zgradili pred dvema letoma, sedaj pa že več kot dva meseca kraljuje v ceveh — zrak. Ne vemo, kaj je temu vzrok, pokvarjen vodovod ni, saj vsako jutro iz cevi nekaj vode le priteče. Kdor je zjutraj doma, si je lahko natoči nekaj litrov, drugi pa ostanejo žejni. Vode pa tudi ne primanjkuje, saj je na zadnjem zboru volilcev v Gradcu tov. Vrviščar iz Metlike dejal, da so rezervoarji polni vode. Zdi se nam, da se nekdo na račun naših živcev in našega zdravja imenitno zabava. Ali pa je vzrok kaj drugega in bi nam mogoče to lahko pojasnili v metliškem ali črnomaljskem komunalnem podjetju, odkoder nam vodo dodeljujejo tako, kot so nam po vojni meso, ko je bilo na karte.

Ne jezimo pa se samo zaradi vode. Imamo Mercatorjevo trgovino s špecerijo, ki je edina trgovina v kraju, pa je vseeno odprta le do 14. ure. Kako naj si pomaga s tako trgovino zaposlena gospodinja, ki se vrne iz službe ob 15. uri? Prisiljene smo ostajati popoldne po službi v Metliki, da si nakupimo potrebno. Če je že Mercatorju vseeno, da ima manj prometa, bi se morali vsaj na občini zganiti in kaj ukreniti. Res je, da nam obljubljajo novo trgovino, vendar zanjo še temeljev ni. Kako dolgo bomo še čakali nanjo?

V novi trgovini naj bi bila tudi boljša izbira mesa. Sedaj ga pripeljejo v trgovino le dvakrat na teden, pa še takrat ga zaposlene gospodinje lahko kupimo le ob sredah, ob sobotah pa mesarja ne ujamemo več. Tudi električna napetost v kraju je zelo slaba: peremo lahko le ob nedeljah ali ponoči.

Naj še pripišemo, da na vseh zborih volilcev opisujemo svoje težave, ne reši pa jih nihče. Zato so ti zbori čedalje slabše obiskani. Zmenili smo se za samoprispevek, zgradili vodovod, ki pa je suh. Kadar dežuje, pravijo v Gradcu: „Poglejte, nebo nam daje vodo, komunala pa ne."

PRIZADETE GOSPODINJE

SAMO POL KILOMETRA

Presenetljivo se sliši, če povem, da na poti, dolgi 1251 kilometrov, kolikor znaša razdalja med Scheuerfeldom, kjer začasno delam, in Regerčo vasjo, od koder sem doma, samo 500 metrov ceste nima asfalta. Posamezniku je težko reševati cestna vprašanja, upravičeno pa se lahko oglasim javnosti in jo opozorim na nevzdržno stanje. Regerča vas šteje nad sto hiš, kjer stanujejo ljudje vseh vrst poklicev, ki hodijo, oziroma se v večini vozijo na delo v Novo mesto in druge kraje. Ves ta promet pa poteka po slabi, luknjasti makadamski cesti, s katere se ob suhem vremenu dvigajo oblaki prahu, v dežju pa brizga voda iz kotanj na vse strani.

Mislim, da ne bi bilo težko asfaltirati ubogega pol kilometra ceste. Vaščani imamo občutek, da smo zapostavljeni, zlasti če primerjamo z nami Novo mesto, ki hoče razne trim steze avtomatska kegljišča, plesne dvorane, mi, ki smo v njegovi neposredni bližini, pa še do prepotrebnega asfalta ne pridemo.

Prav bi bilo, da bi kdo od odgovornih jasno povedal, zakaj je tako in kdaj bomo dobili od Šmihela do Regerče vasi asfalt!

STANE JAKŠE
Regerča vas 86

OBISK BEOGRAJSKIH PIONIRJEV

27. septembra so beograjski pionirji iz osnovne šole „Aleksa Šantić" vrnili obisk prijateljem iz osnovne šole Grm v Novem mestu. Od maja letos, ko so se pionirji obeh šol sestali v Beogradu, vzdržujeta šoli prijateljske stike.

Po ogledu šole in osebnem spoznavanju so gostje naslednji dan prisostvovali konferenci grmskih učencev. Med športnim dnevom, ki je sledil, sta se v prijateljski košarkarski tekmi srečali grmska in beograjska ekipa. V naslednjih dveh dnevih so pionirji obeh šol obiskali Bazo 20 in si ogledali Novo mesto.

Med obiskom so pionirji iz obeh republik sklenili tesnejše stike, ki jih bodo utrjevali v naslednjih srečanjih.

DAMIJAN GAZVODA
literarni krožek OŠ Grm

»Tudi to doživi porodnica«

Na članek Amalije Tomanič v Dolenjskem listu, objavljen 27. septembra po naslovom „Tudi to doživi porodnica", dajemo naslednje pojasnilo:

Po podatkih vodstva ginekološko-porodniškega oddelka je bila Amalija Tomanič sprejeta v bolnišnico 30. 8. 1973. Ob sprejemu je bilo ugotovljeno, da njeno stanje nosečnosti še ni neposredno pred porodom. Istočasno pa je bila ugotovljena diagnoza, ki je zahtevala nekajdnevno zdravljenje. Po opravljenem zdravljenju je bila odpuščena 3. 9. 1973, kar ji je bilo sporočeno ob dopoldanski viziti istega dne. Bolnica se je nato dalj časa samovoljno zadrževala v bolnišnici.

Prometne zveze Novo mesto — Črnomelj so dokaj pogoste, tudi v popoldanskem času, tako da bi bolnica lahko prišla podnevi domov. Njeni podatki so torej neobjektivni in neresnični.

Nerazumljivo pa je, zakaj se Tomaničeva ni vrnila v bolnišnico, ko so se pojavili očitni znaki poroda, saj so sprejemi ob vsakem času.

Uprava Splošne bolnice
Novo mesto

Čistilnica, ki umaže

Kemične čistilnice so, predvsem za nas, zaposlene gospodinje, velika pridobitev. Seveda če poslujejo solidno in v zadovoljstvo vseh, ki se poslužujejo njihovih storitev. Tega pa, žal, za čistilnico pri Glavnem trgu v Novem mestu, vsaj po zadnji izkušnji sodeč, ne morem trditi.

Malce umazan (vendar brez madežev) sintetični otroški plašček sem nesla v čistilnico. Plašček so brez obotavljanja sprejeli, in ker so mi v trgovini, kjer sem ga kupila, celo priporočili, naj ga čistijo v čistilnici, sem upala, da bom dobila nazaj čistega. Bila pa sem razočarana, še bolj pa ogorčena nad uslužbencem, ki mi je hotel plašček, ko sem ga prišla iskat, kar zaviti. Na srečo pa sem opazila, da je plašček, ki naj bi bil čist, precej bolj umazan, kot je bil takrat, ko sem ga prinesla v čistilnico, in da je „pridobil" celo madeže, da o stopljenih gumbih sploh ne govorim ... Uslužbenec me je sprva „tolažil", češ, da je plašček umazan od sledov obešalnika, in mi „priporočil", naj ga doma očistim. Ko sem odklonila, ga je hotel očistiti sam, ker pa mu ni uspelo, mi je svetoval, naj ga doma sama operem. Na mojo zahtevo, da hočem čist plašč, vsaj tako čist, kakršnega sem v čistilnico prinesla, so mi obljubili, da ga bodo čez nekaj dni ponovno očistili.

Pa ni bilo nič! Domov sem odnesla plašček brez gumbov, umazan in „okrašen" z madežem, ki ga je „poklonila" čistilnica. Denar so mi sicer vrnili, kar pa je bore malo v primeri z uničenim oblačilom. Priznali so svojo nestrokovnost in nemoč. Upam — zato te vrstice tudi pišem — da ne bo še mnogo ljudi, ki bi tako kot jaz občutili slabosti omenjene čistilnice na lastni koži.

Zlatka Podobnik
Novo mesto

Zakaj krutost?

V ponedeljek, 17. septembra, sva s kolegico potovali v Celje. V Zidanem mostu si je izpahnila nogo in v Celju sva se zato napotili v splošno ambulanto. Tu pa naju je zdravnica, ko je zvedela, da nisva iz Celja, zavrnila z besedami: „A, z Blance ste? Če ste od tam, kaj pa potem iščete tukaj? Pojdite tja na pregled!" Na srečo so bili na kirurgičnem oddelku celjske bolnišnice prijaznejši in so kolegici pomagali. Le zakaj so ponekod ljudje tako kruti in nočejo pomagati v nesreči?

Opišem pa naj še prijaznega celjskega miličnika, ki je kar deset minut klical taksi, da bi odpeljal kolegico in mene do postaje. Klical ga je sicer zaman, dobro voljo pa je le pokazal. In to nama je mnogo pomenilo.

Slavica Žibert

LETA 1913 SEM ZAPUSTILA RODNO GRUDO...

Iz mesta Luzerne v Pennsylvaniji v Združenih državah Amerike smo prejšnji teden dobili ganljivo pismo, ki znova dokazuje, da kri ni voda. Dolgoletna zvesta bralka Dolenjskega lista gospa Stefanija Vratarič, rojena Bele, nam piše med drugim:

„Cenjeno uredništvo Dolenjskega lista!

Prilagam vam ček za 10 dolarjev za ponovljeno naročnino na Dolenjski list, katerega z veseljem prebiramo. Pride sicer tudi za mesec dni prepozno, toda berilo je vedno primerno.

Doma sem iz Gornjega Vrhpolja pri Šentjerneju. Rodno grudo sem zapustila kot petnajstletno dekle že leta 1913, pa so mi novice iz našega kraja zelo priljubljene. Listu želim veliko novih naročnikov...

Prisrčne pozdrave vsem pri uredništvu! En dolar prilagam še posebej v tiskovni sklad lista.

STEFANIJA VRATARIC, rojena Bele — Luzarne, Penn. — ZDA

Takšen paradižnik ne zraste vsako leto in ne na vsakem vrtu. Pridelala ga je Karolina Cigoj, gospodinja iz Novega mesta, na svojem vrtu na Ruperč vrhu. Pravi, da ne uporablja nobenih umetnih gnojil, ampak samo naravna. Ko so ga v trgovini stehtali, je tehtnica pokazala kar 80 dkg. (Foto: S. Mikulan)

Omogočiti vpliv na delitev milijonov

Skozi novomeški občinski proračun je šlo lani 37,400.000 din, skozi 13 skladov pa hkrati 65,000.000 din - O denarju, ki gre skozi sklade, vedo zelo malo celo odborniki, občani pa skoraj nič

SKLADI V OBČINI NOVO MESTO 1972

Skladov	Število članov UO	sej	Dohodki (celotni)	+ saldo	DOHODKI po predp. ali pogodbi	DOHODKI iz proračuna
13	166	62	65.096.000	3,189.000	48,072.000	3,236.000

Skladi so v naši družbi stara ustanova. Kot zelo priročna oblika združevanja denarja v določen namen so nam pomagali zgraditi marsikaj. Lahko jim očitamo le to, da premalo zvemo, kako se gospodari z denarjem v njih. Zakaj v skladih se zbira denar, ki ga prispevamo vsi, denar, ki ga z znojem in trudom ustvarjajo dan za dnem delavci v proizvodnji.

V novomeški občini deluje 13 skladov: sklad TIS, sklad za neposredno otroško varstvo, sklad za gradnjo šol, sklad za kulturne skupnosti, gasilski sklad, sklad za pospeševanje kmetijstva, sklad za pospeševanje turizma, sklad za teritorialno obrambo in CZ, sklad za štipendiranje, komunalni sklad, sklad za borce, sklad skupnih rezerv in sklad za telesno kulturo.

Nekatere izmed njih je ustanovila občinska skupščina zato, ker ji je to nalagal zakon, druge spet sta rodili nuja ali potreba. Skrb za neko področje dela je skupščina z ustanovitvijo prepustila skladu, njegove dohodke pa je uredila tako, da mu je prepustila del dohodka ali davka, ki bi bila sicer dohodek proračuna. To je imelo zadnje čase, odkar so bili proračuni deležni omejitev, včasih tudi to dobro stran, da se je proračun vsaj navidezno zmanjšal.

ODLOKI NAVEZUJEJO SKLADE NA SKUPŠČINO

Občinski odloki, s katerimi so ustanovljeni skladi, ki jih obravnavamo, določajo način upravljanja skladov in obvezujejo nekatere predlagati občinski skupščini predračun in zaključni račun. Iz objavljene razpredelnice lahko razberemo, da razpolagajo skladi z zelo veliko vsoto denarja. Razumljivo je torej, da odgovornosti za to ne moremo v celoti prepustiti maloštevilnemu samoupravnemu organu, ki sklad v posameznem primeru vodi. Upravičeno lahko pričakujemo in terjamo od njega, da bo o svojem delu poročal, če že ne občanom, ki mu dajejo svoj denar, vsaj občinski skupščini.

Žal moramo ugotoviti, da predlagajo finančni načrt in zaključni račun občinski skupščini samo trije skladi: TIS, za neposredno otroško varstvo in za gradnjo šol. Prva dva o svojem delu skupščini tudi obširno poročata.

KAKO OBVEZUJEJO SKLADE ODLOKI O USTANOVITVI

Kakšne obveznosti te vrste pa nalagajo odloki ostalim 10 skladom? Gasilski sklad in sklad za borce sta dolžna predlagati skupščini na vpogled finančni načrt in zaključni račun, samo finančni načrt so dolžni predlagati skupščini na vpogled: sklad za pospeševanje kmetijstva, za štipendije, za kulturno dejavnost in za telesno kulturo. Posebne obveznosti nalaga odlok komunalnemu skladu: dolžan je dajati skupščini in območnim KS pismena poročila o uporabi prispevka od mestnega zemljišča in, upoštevaje mnenje teh dveh, odločati o uporabi tega prispevka. Nobenih obveznosti do občinske skupščine ne nalagajo odloki skladom za pospeševanje turizma, za teritorialno obrambo in CZ ter skupnih rezerv.

SAMOUPRAVNI ORGANI, SEJE IN VELIKI SALDI

V nekaterih skladih je organ upravljanja upravni odbor, v nekaterih skupščina, v posameznih pa opravlja vlogo organa upravljanja ustrezni svet občinske skupščine. V povprečju imajo organi upravljanja vseh skladov po 9 članov (če izvzamemo iz izračuna TIS, ki ima 59-člansko skupščino in 22 članov v IO in komisijah). Če upoštevamo tudi TIS, se povprečje članov samoupravnega organa poveča na 13 članov.

V letu 1972 (vsi podatki, ki jih uporabljamo, veljajo za to leto) so se organi upravljanja vseh skladov sestajali povprečno manj kot po 5-krat.

Zanimiv je tudi podatek, da so skladi prejeli lani iz občinskega proračuna skupno za 3,236.000 din dotacij, da pa so pozitivni saldi (neuporabljeni denar) ob koncu istega leta znašali v vseh skladih skupaj 3,189.000 din ali skoraj natanko toliko. Ob tem se je pač treba spomniti, kako skopo smo že za lansko leto delili proračunski denar (tehtali smo ga tudi po tisočakih!). Iz gornjega podatka pa lahko ugotovimo, da skladi dotacij sploh ne bi potrebovali. Da bi že vnaprej preprečili izgovor prizadetih, češ da neizrabljeni denar potrebujejo za premostitev v sušnem obdobju v začetku leta, preden je sprejet novi proračun, naj povemo, da je imel sklad TIS ob koncu lanskega leta natanko 9 (devet) din salda! TIS pa prav gotovo financira eno izmed najbolj občutljivih področij družbenih dejavnosti.

NEPOTREBNA SAMOUPRAVNA ZAPRTOST

Iz povedanega se vidi, da so skladi večinoma precej zaprte samoupravne skupnosti. Občinska skupščina združuje s sveti in komisijami okoli 150 samoupravljalcev. Lani je skupščina „razpolagala" s 37,400.000 din proračuna, sestajala se je povprečno skoraj po 1-krat na mesec, poročila o tem, kako je bil porabljen proračunski denar, so bila posredovana zborom volivcev, pa tudi sicer so občani o delu skupščine in o proračunski porabi dokaj dobro obveščeni.

Skoraj 2-krat večji denar pa je v skladih zaupan prav tako okoli 150 upravljalcem, ki so se sestali lani povprečno 5-krat. O tem, kako je bil porabljen denar iz skladov, pa je zelo malo prišlo do ušes tistih, ki so ta denar ustvarili. Takšna samoupravna zaprtost je lahko ugodna podlaga za ustvarjanje centrov moči. Je lahko povod, da posamezniki pozabijo, kako je bil „kup" denarja, ki je v skladu, zbran, in se morda tudi nehote, pa vendar včasih izpreminjajo v posvečene „delitelje", ki v prvi osebi obljubljajo: „To vam bom naredil!"

Samoupravna zaprtost skladov ima še eno slabo posledico: občani ne poznajo dovolj delovanja skladov, in ko bi radi dobili denar za kakšno skupno potrebo v kraju, ne vedo, na koga naj se obrnejo po pomoč.

Narobe bi bilo članom organov upravljanja v skladih očitati nedelavnost, saj so na sejah izgubljali čas in se trudili, da bi kar najbolj preudarno odločali. Povsem narobe bi bilo tudi, ko bi ob tem zapisu kdo pomislil, da je kdo denar, ki se zbira v skladih, slabo uporabljal ali počel z njim nečedne posle.

PO POTEH, KI JIH NAKAZUJE NOVA USTAVA

Dejstva, da so 65 milijonov dinarjev (po starem 6 milijard 500 milijonov dinarjev!), ki so se lani stekli v sklade v novomeški občini, ustvarili delavci in občani vsak s svojim delovnim prispevkom in da vedo zelo malo ali nič o tem, kako je bil ta denar porabljen, pa kljub vsemu torej le ne gre prezreti!

Pot iz začaranega kroga, v katerem ne moremo najti ne „krivca" in ne „krivcev", bi iskali zaman na dosedanje načine. Pravo pot nakazuje nova ustava: delavec, ustvarjalec dobrin ne sme biti prikrajšan za pravice samoupravnega odločanja o dohodku, ki ga je ustvaril. To svojo pravico bo odslej utesničeval po dveh poteh: znotraj TOZD po delavskem svetu, ko bo odločal o tistem ustvarjenem denarju, ki ostane v TOZD. Po drugi poti pa z delegacijo, ki bo spremljala pot tistega denarja, ki gre v obliki raznih prispevkov in davkov iz TOZD za širše družbene potrebe.

65 milijonov dinarjev iz skladov, načini in poti, po katerih smo jih trošili do zdaj, in odnosi, ki so se pri tem ustvarjali, so torej res zgovorno opozorilo, kako potrebna je bila nova ustava. Hkrati dokazujejo tudi to, kako neposredno nas zadevajo nova ustavna določila.

M. JAKOPEC

Ne zavreči, kar je bilo dobrega

Nekatere pripombe upravnega odbora zadružne zveze k osnutku ustave

Upravni odbor zadružne zveze Slovenije je minuli teden razpravljal o starostnem zavarovanju kmetov-kooperantov, o položaju kmetov in zadrug v novi ustavi ter o splošnih težavah kmetijstva.

Glede starostnega zavarovanja kmetov-kooperantov je menil, da je potrebno kmete-kooperante izenačiti z delavci. To bi uvedli s pogodbo, ki bi jo sklenili skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja in zadružna zveza. Po tej pogodbi bi dobil status zavarovane osebe vsak kmet-kooperant, ki sodeluje z eno ali več organizacijami ter pri tem doseže najmanj tolikšen osebni dohodek, kot je najnižji kalkulativni osebni dohodek, določen z družbenim dogovorom. V letu 1973 znaša zom „zadruga" pojmuje združbo kmetov, ki je pri nas poznamo pod ta dohodek 1.000 din na mesec. Upravni odbor je še sklenil, da je treba pogodbo čimprej podpisati.

Kot rečeno, so na seji obravnavali tudi položaj kmeta in zadrug v novi zvezni in republiški ustavi. Številne pripombe so imeli zlasti k tako imenovanim kmečkim členom, k osnutku 64. člena zvezne in 68. člena republiške ustave. Dejali so, da ustava premalo upošteva različne možnosti združevanja kmetov. Pod izraz „kmečka skupnost". To seveda pomeni zanikanje rezultatov, ki smo jih pri nas dosegli po sprejemu zakona o združevanju kmetov, hkrati pa postavlja jez med kmete in delavce, saj ne upošteva določil našega zakona o združevanju kmetov.

Če bi torej obveljala sedanja osnutka, bi to nujno pomenilo preoblikovanje sedanjega sistema združevanja dela in sredstev kmetov z delom delavcev na enakopravni osnovi. V sedanjih osnutkih to stališče izhaja iz bojazni, da bi bili delavci v organizacijah združenega dela v podrejenem položaju. Praksa kaže, da ni tako.

ŠTEFAN KUHAR

KRKA IN POTROŠNJA PRED REFERENDUMOM

V delovnih kolektivih Krke in Ljudske potrošnje v Brežicah se je v ponedeljek začela razprava o predlogu za integracijo obeh trgovskih podjetij. Delavska sveta sta predlog sprejela in sodita, da so pogoji za združitev ugodni. Referendum bodo verjetno razpisali še ta mesec.

Arhivski posnetek: enote teritorialne obrambe na območju Straže in Dolenjskih Toplic potem, ko so uspešno odbile sovražnikov padalski desant.

Splošni ljudski odpor v novi ustavi

Delovni ljudje in občani imajo pravico, da aktivno sodelujejo v oblikovanju politike obrambe države in v pripravah na splošni ljudski odpor (295. člen ustave SR Slovenije)

„Nedotakljiva in neodtujljiva pravica in dolžnost narodov in narodnosti Jugoslavije, delovnih ljudi in občanov je varovati in braniti neodvisnost, suverenost, teritorialno neokrnjenost in z ustavo SFRJ določeno družbeno in politično ureditev SFR Jugoslavije" je zapisano v 216. členu osnutka ustave SFRJ. Narodni obrambi sta tako v osnutku zvezne kot republiške ustave namenjeni posebni poglavji. Z najbolj značilnimi, za nas vse tako pomembnimi pravicami in dolžnostmi s tega območja želimo seznaniti tudi naše bralce. Objavljamo ponatis iz zadnje številke NAŠE OBRAMBE, za katero je sestavek z gornjim naslovom pripravil Stane Kotnik.

Med drugimi družbenopolitičnimi in družbeno-ekonomskimi odnosi dobiva tudi splošni ljudski odpor v novi ustavni ureditvi nove razsežnosti, ki ga še bolj kot doslej opredeljujejo in potrjujejo kot pomembno funkcijo naše socialistične samoupravne družbe.

Ustavne spremembe v položaju in pristojnostih federacije in republik ter avtonomnih pokrajinah, katerih proces se je začel s sprejetjem ustavnih dopolnil, so tudi na področju narodne obrambe privedle do kvalitetno novih političnih in pravnih odnosov med družbenopolitičnimi skupnostmi.

„Splošna narodna obramba", kot je to področje definirano v zvezni ustavi in zakonih, oziroma „splošni odpor", kakršen termin se uporablja v ustavni in zakonski ureditvi SR Slovenije, spada med področja, ki so skupnega pomena za vse narode in narodnosti Jugoslavije. Vsaka družbenopolitična skupnost, organizacija združenega dela, krajevna skupnost, interesna ali druga samoupravna skupnost, predvsem pa tudi vsak občan kot posameznik in kot član navedenih organizacij in skupnosti ima na področju splošnega ljudskega odpora svoje pravice in dolžnosti. To ne velja samo glede izvajanja splošnih in posameznih nalog, temveč že v oblikovanju politike obrambe in sprejemanju načel ter stališč za vodenje odpora. Delo in napori vseh subjektov splošnega ljudskega odpora pa tvorijo enoten sistem, ki izhaja iz enotnih temeljev, zasnov in ciljev in v največji možni meri omogoča uspešnost obrambnih priprav ter zagotavlja učinkovitost oboroženega boja in vseh drugih oblik odpora zoper agresorja.

Takšna opredelitev splošnega ljudskega odpora, z omenjenimi nalogami in cilji ter s pravicami in z dolžnostmi vseh subjektov naše družbene skupnosti, izhaja iz osnutkov zvezne in republiške ustave, ki sta ta čas v javni obravnavi. Na enakih zasnovah pa bi morali opredeljevati in urejati splošni ljudski odpor tudi občinski statuti, ki so sedaj v pripravi.

Ureditev splošne narodne obrambe v osnutku ustave je obsežnejša in temeljitejša kot v sedaj veljavni ustavi. Vsebinsko, pa tudi zaradi boljše preglednosti, lahko vse zadevne določbe osnutka zvezne ustave združimo in obravnavamo v naslednjih skupinah:

– temeljna ustavna načela o splošni narodni obrambi,

– posebno poglavje o narodni obrambi,

– posamezne določbe o narodni obrambi, integrirane v ostalem besedilu osnutka zvezne ustave.

SPLOŠNA NARODNA OBRAMBA JE ENOTEN SISTEM

V temeljnih načelih je podana ideologija celotne ustave. Med temeljnimi načeli je na prvo mesto postavljena odločenost jugoslovanskih narodov in narodnosti, da živijo v socialistični skupnosti delovnih ljudi – v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji, v katero so se združili na podlagi skupnega boja in prosto izražene volje v narodnoosvobodilni vojni in revoluciji. V tej enakopravni skupnosti narodi in narodnosti Jugoslavije med drugim uresničujejo in zagotavljajo socialistične družbene odnose, medsebojno bratstvo in enotnost ter svojo nacionalno svobodo in neodvisnost.

Omenjena uvodna načela so podlaga, iz katere izhajajo in katero hkrati potrjujejo tudi vsa druga temeljna načela zvezne ustave. In med temi načeli, ki izražajo bistvo naše socialistične družbe, obenem pa tudi perspektive njenega razvoja in so zato osnova za delovanje vseh subjektivnih sil, je splošni narodni obrambi prvikrat v jugoslovanski ustavi posvečen poseben oddelek. V njem so zgoščeno, vendar jasno podana načelna stališča Jugoslavije do vprašanja vojne in miru in do odločenosti, nujnosti in potrebe narodov in narodnosti Jugoslavije, da se v primeru oborožene agresije z vsemi človeškimi in materialnimi zmogljivostmi in sredstvi uprejo in z oboroženim bojem ter drugimi oblikami odpora branijo in obranijo svobodo in neodvisnost svoje dežele in njeno samoupravno družbeno ureditev.

Zaradi izredne pomembnosti teh ustavnih načel za odnos družbe do temeljnih vprašanj narodne obrambe in za nadaljnjo ustavno in zakonsko, pa tudi statutarno ureditev narodne obrambe v zveznem, republiškem in občinskem merilu, navajamo celotno besedilo VI. oddelka temeljnih načel osnutka ustave SFRJ:

„Delovni ljudje in občani, narodi in narodnosti Jugoslavije so odločeni, da vse svoje sile usmerijo k mirnemu ustvarjalnemu delu in graditvi svoje samoupravne socialistične skupnosti, si dosledno prizadevajo za politiko miru in so proti agresiji, vojni in agresivnim pritiskom katerekoli vrste. Za zavarovanje svojega razvoja in socialistične graditve so odločeni, da z vsemi silami in sredstvi, ki so jim na razpolago, v oboroženem boju in drugih oblikah odpora varujejo in branijo svojo svobodo, neodvisnost, suverenost, teritorialno celotnost in socialistični samoupravni red Socialistične federativne republike Jugoslavije. V ta namen si delovni ljudje in občani ter narodi in narodnosti Jugoslavije organizirajo in gradijo splošno narodno obrambo kot neločljivi del socialistične samoupravne družbene ureditve, v zavesti, da sta možnost in nevarnost agresije toliko manjši, kolikor sta obrambna sposobnost samoupravne družbe in pripravljenost države za narodno obrambo večji. Krepitev obrambne sposobnosti države je sestavni del politike miru in enakopravnega mednarodnega sodelovanja.

Splošna narodna obramba je enoten sistem organiziranja priprav in udeležbe Socialistične federativne republike Jugoslavije, republik, avtonomnih pokrajin, občin, organizacij združenega dela, interesnih in drugih samoupravnih organizacij ter delovnih ljudi in občanov v oboroženem boju in vseh drugih oblikah odpora ter v izvrševanju drugih nalog, ki so pomembne za obrambo države. V splošni ljudski obrambi je oborožen boj odločilna oblika upiranja agresiji. Oborožene sile Socialistične federativne Jugoslavije so nosilke oboroženega boja in tvorijo eno samo celoto. Vrhovno vodstvo in poveljevanje oboroženim silam zagotavljata enotnost in nedeljivost oboroženega boja."

Oborožen boj je torej po ustavi odločilna oblika upiranja agresiji. Nosilke tega boja so oborožene sile, ki jih, kot je znano, sestavljajo Jugoslovanska ljudska armada in enote teritorialne obrambe.

Jugoslovanska ljudska armada je v normativnem delu osnutka zakona zvezne ustave opredeljena kot skupna oborožena sila vseh narodov in narodnosti in vseh delovnih ljudi in občanov, teritorialna obramba pa kot najširša oblika organiziranega oboroženega boja. Organizacija in vodstvo JLA sta v pristojnosti federacije, enote teritorialne obrambe pa organizirajo in vodijo republike in druge družbenopolitične skupnosti, ustanovijo pa jih tudi organizacije združenega dela.

NARODI IN NARODNOSTI JUGOSLAVIJE SO ODLOČENI, DA VARUJEJO IN BRANIJO SVOBODO IN NEODVISNOST DRŽAVE IN NJENO DRUŽBENO UREDITEV

Posebno poglavje, s katerim je v osnutku zvezne ustave urejeno področje „narodne obrambe", je uvrščeno v njen II. del pod naslovom „Družbena ureditev".

(Nadaljevanje sledi)

ljudje in živali

Suha krajina je raj za divjad in lovce, za kmeta pa večen boj s skopo zemljo · Mladi odhajajo stran stari ne zmorejo vseh kmečkih del, kar pa pridelajo, je v nevarnosti, da požre divjad

Dolg oblak prahu se je vlekel za avtomobilom in se izgubljal v pokrajini. Kamor je segel pogled, sami gozdovi in mir. Kazalo je, da sva z voznikom le odkrila neomadeževan košček divjine, kjer človek še ni pustil smeti za seboj. Makadamska cesta, popolnoma prazna v jutranjih urah, je dajala vtis, da je ljudje sploh ne uporabljajo.

Suha krajina – siromašna dežela žilavih ljudi in divjih zveri. Tako sva mislila o nji s fotoreporterjem, ko sva se odpravila v ta predel Slovenije, da bi se seznanila z bojem kmetov proti divjačini. In ko sva se vozila po cesti, sem bil vse bolj prepričan, da na tem prostoru živijo samo še divje zveri.

Bolj po občutku kot po prometnih znakih, ki so zelo pomanjkljivi, sva našla odcep za vas Hinje. V bližini nove cerkve sva stopila v gostilno, ki je že od nekdaj vir informacij in zbirališče vaščanov.

»Potrebovali bi tovarnico«

In res sva v prijetni sobi naletela na predsednika krajevne skupnosti Hinje v sami osebi gostilničarja.

„Vas novinarje pa bolj malo zanese k nam," je dejal. „In vendar je veliko stvari, ki bi bile vredne, da jih opišete. Če sta si že ogledala vas, potem sta gotovo opazila, da je videti največ starih ljudi. Mladina beži iz Suhe krajine. Šolo še konča, potem pa gre. Z matičarjem sva izračunala, da jih je od 2.500 prebivalcev, kolikor jih je naše območje štelo pred vojno, ostalo samo še 1165 in od tega jih je več kot 150 starih okoli 70 let. Če bo šlo tako naprej, bo pri nas nastal hud socialni problem."

Suhokrajinci opuščajo kmetovanje in se raje zaposlujejo v tovarnah v Ljubljani, Straži. Redno delo in prevoz na delovno mesto jim jemlje toliko časa, da ne morejo več obdelovati zemlje, zato vse več njiv leži v pušči.

Jože Perko, ki je prisedel k mizi, medtem ko je čakal, da odide na delo v ljubljanski Litostroj, je pritegnil Papeževim besedam: „Delo v tovarni je za marsikaterega edini izhod. Doma imam kmetijo, a je sam ne morem obdelovati, zato sem se zaposlil. Opoldne grem na delo, vrnem pa se šele opolnoči. Tako mi ne ostane nič časa za kmetovanje."

V nadaljnjem pogovoru je beseda nanesla na dolgoletno željo prebivalcev Suhe krajine. Radi bi dobili kakšno manjšo tovarno. Dogovarjali so se že s tovarno iz Šentjurja pri Celju, da bi postavili obrat za izdelavo copat, pa so vsi načrti padli v vodo.

„Če ne bomo dobili tovarnice, potem bo Suha krajina ostala brez ljudi," je poudaril Anton Papež.

Križanje interesov

Tisti pa, ki zemljo še obdelujejo in se trudijo s tem nehvaležnim in težkim delom, imajo poleg vseh običajnih težav na grbi še razne štirinožne ljubitelje svojih pridelkov. Iz širnih gozdov Suhe krajine prihajajo na njive zunaj vasi črede jelenov, divjih prašičev, srnjadi in celo medvedje. Kopitarji razrijejo zemljo in žro skoraj vse, od detelje do koruze, medved pa prav rad otrese kakšno hruško ali jablano. Te živali, ki jih meščanski otroci gledajo v filmih in slikanicah kot prijazna, ljubka bitja, vredna ljubezni, suhokrajinski kmet sovraži. Proti njim se bori, kakor se more. Streljati jih ne sme, ker je to z zakonom prepovedano, zato kmetje delajo zasilne ograje okoli njiv, postavljajo strašila, jeseni, ko večina pridelkov dozoreva, pa privežejo ob njivo pse, da odganjajo nadležno divjad. Pred leti so kmetje po cele noči prečuli v zasilnih kolibah in z ropotanjem zvoncev, kričanjem in ognjem odganjali divjad, zdaj pa so to opustili.

Na tem območju se namreč križata dva različna interesa, kmečki in lovski. Veliko krivih pogledov se je že križalo, veliko težkih besed padlo, a stanje se še vedno ni uredilo, da bi bili vsi zadovoljni. Lovci so pripravljeni in tudi uresničujejo dogovor, da bodo škodo, ki jo na njivah povzroči divjad, poplačali z denarno odškodnino, kmetje pa se pritožujejo, da je odškodnina premajhna, da cenitve nastale škode ne ustrezajo resnici. V tej borbi kaže, da kmet popušča in zapuščene njive so tudi odsev tega stanja.

Do pozne noči sva se s kolegom potikala po vaseh Suhe krajine in se pogovarjala s kmeti o tem vprašanju. Ogledovala sva si ostanke kolib, v katerih so pred leti kmetje „vahtali" njive, pisane ograje iz žic, na katerih je bilo mogoče videti vse, od loncev in starih cunj do konzervnih škatelj, vreč iz plastike in polomljenih igrač; videla sva jasne sledove jelenjadi v zemlji in oglodane štroke koruze. Potem pa sva hotela videti te „hudiče", kot je divje prašiče imenoval Vinko Papež, tudi na lastne oči, zato sva se odpravila v gojitveno lovišče Smuko.

S »hudiči« iz oči v oči

V oboro pa ni tako lahko priti, kot bi si kdo mislil. 1200 hektarov gozdne površine je ograjeno z visoko žičnato ograjo, za njo pa živi okoli 500 divjih prašičev, 300 damjakov, 200 muflonov in ostala divjad, ki se priklati v oboro. Tudi medved, ki mu ograja ne pomeni resne ovire, zaide včasih vanjo. Samo človek, navadni smrtnik, se ustavi pred velikimi vrati, kjer piše, da je vhod prepovedan.

S kolegom sva se zato obrnila do lovskega čuvaja Ivana Miklič, ki že osmo leto, odkar oboro stoji, dela v nji. Ker se je ravno odpravljal na krmljenje divjadi in ker sva dokazala, da sva novinarja, naju je vzel s seboj.

Zlezli smo na visoko prežo, potem ko je Miklič natrosil koruze po tleh, in čakali.

Sonce se je nižalo v zaton, na jasi pod nami pa je bilo vse mirno in prazno. Šele s prvim mrakom so šli mimo košute in damjak. Kmalu za njimi pa je prigrčal iz gozda velik divji prašič. Obstal je kot ukopan, potem pa zakrulil v znak nevarnosti in zbežal nazaj v mrak pod drevesi.

Fotoreporter je klel, ker mu ga ni uspelo ujeti v objektiv, lovski čuvaj pa je samo oslinil prst, ga dvignil v zrak in pripomnil: „Zavohal nas je. Divji prašič ima izredno dober voh in iz te smeri ne bo nobenega."

Nedaleč od nas je odmevalo pri sosednjem krmišču veselo kruljenje prašičev, ki so se gostili s koruzo, toda tudi pri našem ni bilo treba več dolgo čakati. Za močno staro svinjo se je na jaso prikotalilo več njenih mladičev, za njimi pa je prišlo še okoli 15 odraslih in mladih živali. Z velikim apetitom so njihove močne čeljusti mlele koruzo, da je bilo slišati, kot bi stali poleg rečnega jezu. Med žretjem jih ni zmotila niti bliskavica reporterjevega fleša.

Divji prašiči so žrli in niso niti slutili, da jih v bližnji prihodnosti čaka strel iz puške inozemskih lovcev, ki radi plačajo visoko ceno za odstrel.

Lovska plat medalje

In kako lovci gledajo na težave, ki jih imajo kmetje? O tem je povedal svoje mnenje tudi čuvaj Ivan Miklič:

„Seveda je težava. Težko je uskladiti naše interese in kmečke, vendar naj kar takoj povem, da kmetje dostikrat o nastali škodi pretiravajo. Včasih, preden smo oboro postavili, je bila večja, zdaj pa v okolici Hinj ni več toliko divjih prašičev, čeprav jelenjad še povzroča škodo. Razumemo kmete; zanje je udarec, ko jim divjad požre del pridelka. Mi jim škodo povrnemo in se čez nas res ne morejo pritoževati. Druge lovske družine so morda neredne v plačevanju, a enkrat le plačajo, saj je to njihova dolžnost."

Ob prižganih svečah je v precej polni gostilniški sobi, kamor smo se ponoči vrnili iz Smuke, o tem spregovoril tudi Mirko Papež, ki je bil celih 12 let cenilec škode. Kot kmet in lovec pozna obe plati vprašanja, zato je zagovarjal kmeta v njegovi skrbi, saj je pred leti tudi sam „vahtal" njivo s koruzo, toda kot lovec se obenem zaveda vrednosti lovskega turizma.

„Vprašanje je zapleteno in težko rešljivo drugače kot z denarno povrnitvijo škode. Mislim pa, da bodočnost Suhe krajine ni v kmetijstvu. Razviti bi morali nekaj industrije, ki se z interesi lovskega turizma ne more križati," je dejal. „Ljudje govorijo, da bo Suha krajina umrla. To ne sme biti res. Suha krajina hoče živeti!"

In spet je beseda tekla o „tovarnici". Za trenutek sem se moral kar nasmehniti; govorili smo o razvoju v svetlobi sveč, ker je elektrika spet mrknila.

Poslednja »vahta« Suhe krajine

Okoli tretje ure zjutraj naju je Angel Papež prebudil iz spanja. Držal je besedo, da naju bo prebudil in odpeljal h kolibi, kjer bomo skupaj počakali na divjad. Drgetajoč od jutranjega hladu smo se odpravili k njivam na Dragi v na pol razpadlo kolibo in čakali, kaj bo prišlo iz bližnjega gozda. Megla se je vlekla okoli, in ko so jeleni prišli, smo videli samo temne sence in slišali različne šume. Živali so nas verjetno zavohale, zato so zbežale v gozd. Prva jutranja svetloba nas je našla v kolibi in na veliko fotoreporterjevo žalost se jelenjad ni več vrnila.

Poti je konec, Suha krajina pa . . .

Polni vtisov in vprašanj smo se vrnili po znani makadamski cesti. Lepa, čeprav čudno trpka pokrajina je bežala mimo, toda ni se nam zdela več prazna. Bila je polna, živa, prežeta s človekovim upanjem, delom in trudom. Bila je kot človekov obraz z gubami, ki jih rišejo radost, žalost, upornost in trdna volja.

Tekst: MILAN MARKELJ
Foto: SANDI MIKULAN

Glas kmetov

FELIKS VIDMAR, Hinje: „Včasih sem imel 8 njiv koruze, a sem jih opustil. Preveč škode mi je naredila divjad, lovci pa so mi škodo slabo ocenili. Letos mi je jelenjad naredila največ škode v detelji, saj so jo jeleni skoraj vso popasli in razrili z rogovi. Škodo imam tudi v sadovnjaku. Medved stresa sadje z drevja in lomi veje. Še včeraj sem videl dva, kako sta lomila slive. Naredil sem nekaj strašil, toda divjad se jih več ne boji. Stražiti njive cele noči, kot sem včasih, ne morem več."

VINKO PAPEŽ, Prevole: „Žival dela veliko škodo. Divji prašiči, ti hudiči, so mi požrli skoraj vso koruzo. Lovci res povrnejo škodo, samo kdo mi bo povrnil ves trud, ki je bil vložen, da je koruza zrasla? In za koga? Za Italijane in Nemce, ki so včasih pobijali naše ljudi, zdaj pa kot gospodje prihajajo na lov? Divjad se pa na naših žuljih redi: streljati je ne smemo, da bi stražaril kot včasih po cele noči, ne morem več. Dovolj revmatizma sem si nabral. Njive leže v pušči in kaže, da se bomo morali ljudje umakniti živali."

JANEZ SKEBE, Hinje: „Koruza še ni dozorela, a sem jo pobral, da divjad ne bi požrla, kar je je ostalo. Moka bo zato slabša, a kaj morem. Letos sicer divjad ne dela toliko škode, kolikor pa jo, gotovo ne bo povrnjena v pravi ceni. Lovci gledajo le svoje koristi, kmet pa je nezaščiten. Lov je v rokah višjih gospodov, zato tako skrbe za divjad. Najraje bi vse opustil in šel spet v službo. Tam je kruh zagotovljen."

JULIJ MEGLEN, Žvirče: „Domov sem pripeljal samo tri četrt koruze z njive, pa še ta ni dozorela. Včasih sem vahtal, zdaj ne morem več, ker sem bolan. Gnojimo, delamo, ves naš trud pa požre divjad. Rad delam in veliko veselja imam s kmetijo, ampak človeka boli, ko vidi, kako uničujejo pridelek. Detela je uničena, fižol, koruza, pesa, vse to žre divjad in uničuje. Iz Nemčije in Italije prihajajo gospodje na medvede, jelene in prašiče, ki se rede od našega truda. Za kmeta se nihče ne zmeni. Lovci pravijo, naj pridelek pustimo na njivi, da ga divjad požre in da nam bodo škodo povrnili. Naj kmet za divjo zver koruzo sadi in se trudi?"

IVANA PAPEŽ, Hinje: „Pred leti sem hodila na vahto, da mi divjad ne bi naredila toliko škode, zdaj pa ne več. Nevarno je zaradi medvedov, pa tudi ponoči čuti, podnevi pa delati ni mogoče. Sinoči so divji prašiči prišli na njivo, ki je manj kot 100 metrov od hiše, pomendrali koruzo in jo požrli. Trud in škoda nista dovolj poplačana. Prav je, da lovci drže divjad v obori, ampak to, ki se klati tod okoli, naj postrele! Na našem delu se redi divjačina, da jo streljajo tuji lovci. Kam gre denar, ki ga dajo za odstrel?"

V razpadli stražarski kolibi, kjer so včasih kmetje cele noči čuvali njive, smo kot zadnja „vahta" čakali na divjad.

„Suha krajina hoče živeti!" je poudaril Mirko Papež v gostilni, kjer so se zbrali možje ob pijači in pogovoru.

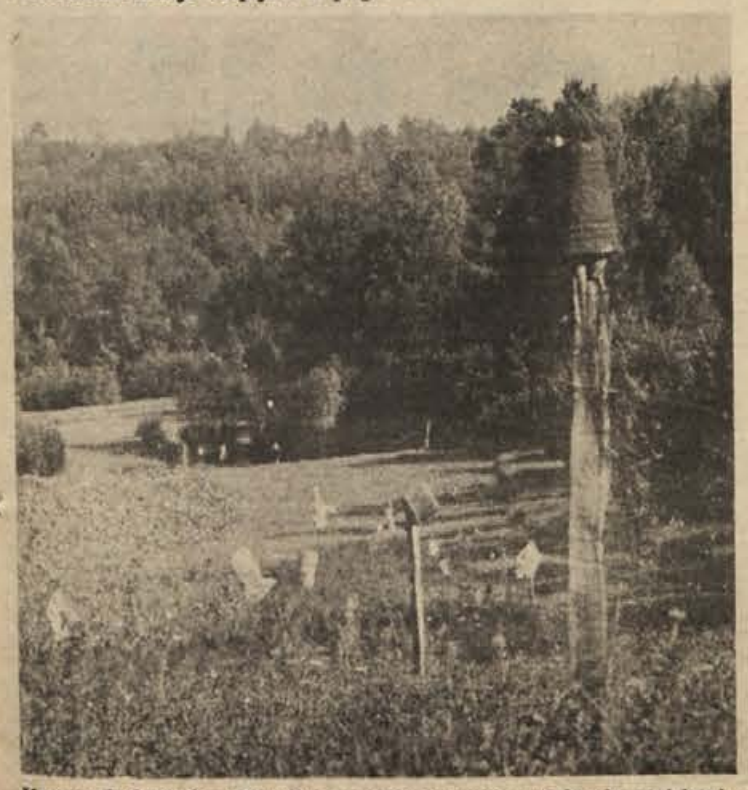

Karneval obstanka. Odpadni predmeti imajo v življenju vasi koristno vlogo. Kmetje jih uporabljajo za zaščito njiv pred divjadjo.

V mraku so se na gozdni jasi zbrali pri pojedini divji prašiči in dokazali svoj apetit.

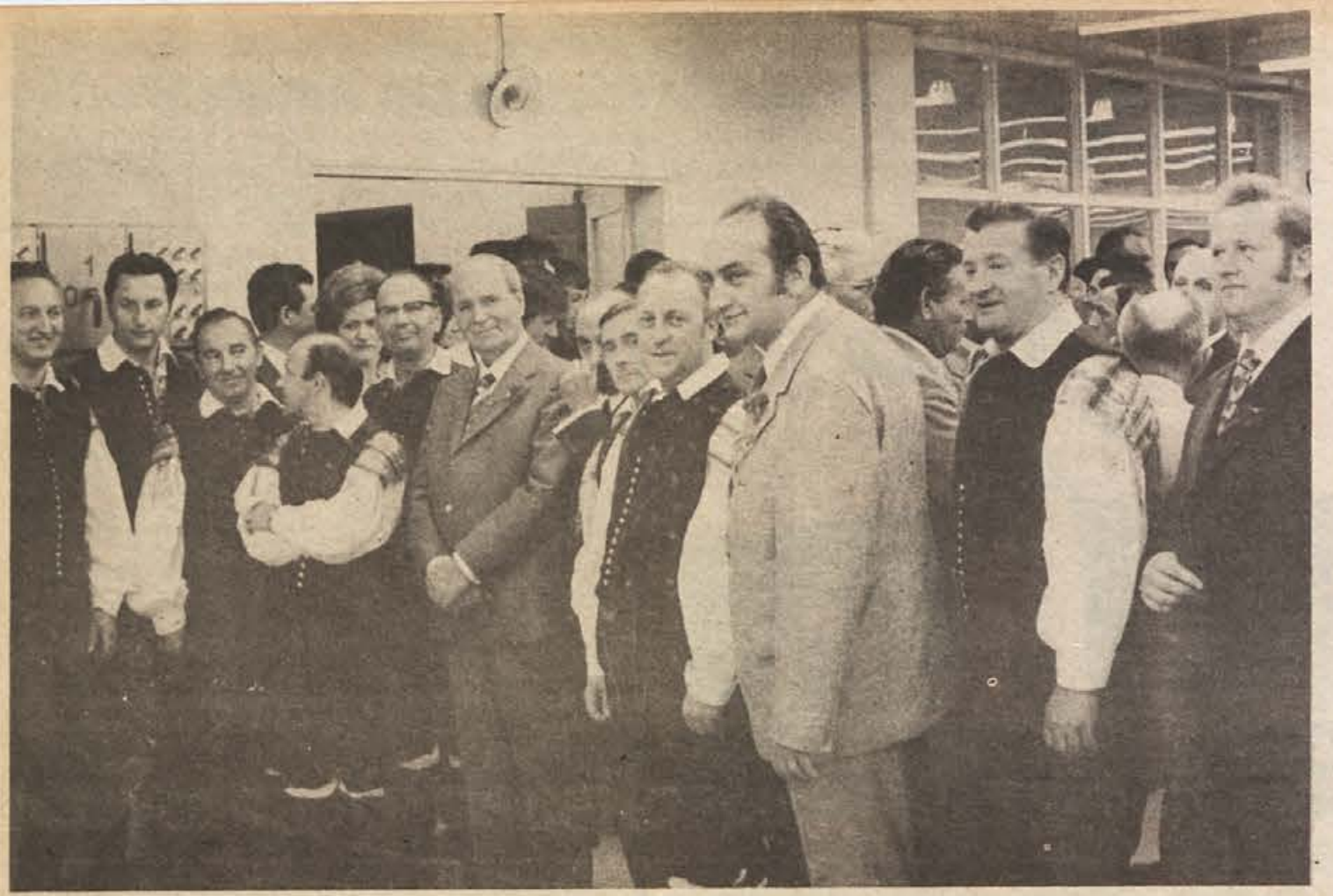

Gostje in pevci Slovenskega okteta pred otvoritvijo nove konfekcijske tovarne Novoteks v Trebinju. Ko je narodni heroj Vlado Šegrt prerezal trak, je tovarna tudi uradno „stekla"

Pogled na Novoteksovo konfekcijo sredi Trebinja. Za zdaj zaposluje tovarna 200 delavk, vendar konfekcijo v teh prostorih lahko še povečajo . . .

OB 29. OBLETNICI OSVOBODITVE TREBINJA

»NOVOTEKS« IMA KONFEKCIJO V TREBINJU

Tekstilna tovarna iz Novega mesta je v četrtek odprla v Trebinju novo konfekcijsko tovarno, ki zaposluje 200 ljudi - Vrednost investicije: 10 milijonov dinarjev - Uspešna NOVOTEKSOVA politika

Povprečen Slovenec, tako sodim, pozna Trebinje ali po nogometnem klubu Leotar, ki tekmuje v drugi zvezni ligi, ali pa po hidroelektrarnah na Trebišnjici – sistemu, ki je za Djerdapom drugi največji v Jugoslaviji. Zato pa Trebinjci toliko bolje poznajo Novo mesto: v četrtek, 4. oktobra, so v tem mestu praznovali 29. obletnico osvoboditve in ob tej priložnosti so odprli tudi novo konfekcijsko tovarno novomeškega Novoteksa.

TREBINJE

Kaj torej predstavljata kraj in občina, kjer je Novoteks odprl novo konfekcijo? Sami Trebinjci pravijo: naša občina ima 30.000 prebivalcev, mestno območje pa jih šteje polovico od tega števila. Mesto je mlado, ker imamo obilo srednjih šol. Po številu srednješolcev in študentov smo glede na število prebivalcev med najmočnejšimi v Jugoslaviji. Glede študija je tako: v Dubrovnik hodijo študentje, ki so vpisani na turistično-komercialno fakulteto, nekaj oddelkov univerze je v Mostarju, sicer pa so naši študentje v Sarajevu. Ko pišete o nas, ne pozabite omeniti podatka, na katerega smo še posebno ponosni – Trebinje je dalo 70 doktorjev znanosti. Smo med nerazvitimi, a napredek lovimo z velikimi koraki. Po številu avtomobilov je Trebinje prav tako kot po številu študentov v jugoslovanskem vrhu.

Tako so povedali prebivalci kraja, ki je 30 kilometrov stran od morja, od Dubrovnika, in prav toliko od slovenskim fantom mnogo bolj znane Bileče.

Njihovim besedam dodajmo še to: industrijska proizvodnja trebinjske občine je bila v prvem polletju letos vredna 300 milijonov dinarjev. Najmočnejši kolektiv so nedvomno „Hidroelektrarne Trebišnjica", največ prebivalcev zaposluje Industrija orodja, vsega skupaj pa je v industriji te hercegovske občine zaposlenih 3.867 ljudi.

Od 4. oktobra je potrebno tej številki dodati še 200 zaposlenih v konfekciji Novoteksa. Za Trebinje je še posebno pomembno, da so do kruha v tej novomeški tovarni prišle zvečine ženske, saj je prav zaposlovanje ženske delovne sile delalo tamkajšnjim občinskim možem največ sivih las.

NOVOTEKS

Novomeški tekstilci so bili os, okrog katere se je vrtel letošnji občinski praznik. V Trebinju so sicer odprli novo šolo in bazen, vendar pa je bila otvoritev konfekcijske tovarne nedvomno dogodek št. 1, dogodek, ki mu je potreben prostor dala tudi sarajevska televizija v svoji najbolj gledani oddaji – v dnevniku, še isti večer!

Novoteks se je gotovo priljubil prebivalcem hercegovskega mesta z odlično modno revijo, na kateri so Novoteksove modele, ki so zdaj v modi in ki bodo veljali pozimi in spomladi, pokazali manekeni in manekenke ljubljanskega Centra za sodobno oblačenje. Prav tako so bili veseli petja Zafira Hadžimanova, Majde Sepe in Novomeščanke Tatjane Gros. Toda od vsega petja so najbolj navdušeno in najdalj ploskali nastopu Slovenskega okteta. Ko je osmero glasov utihnilo po slikovitih Žabah, se je zdelo, da bo navdušenje gledalcev razneslo dvorano. Nič manjšega odobravanja niso bili oktetovci deležni naslednjega dopoldneva, pred otvoritvijo tovarne, ko so zapeli v proizvodnih prostorih delavkam in gostom.

V Trebinju so izkazali vso potrebno pozornost Novomeščanom. Še več: Trebinjci so se vedli gostoljubno, kot da so prišli na obisk bratje!

KONFEKCIJA

V prvi fazi 200 zaposlenih, pozneje 250. Deset milijonov vredna investicija – tehnologijo je dal Novoteks, vse drugo občina Trebinje. To je v glavnih obrisih konfekcija Novoteksa v Trebinju.

Predsednik delavskega sveta Andrej Petrič je v govoru pred otvoritvijo poudaril: „Novoteks sicer nima dolgoletne tradicije, a smo vendar lahko zadovoljni, ker smo v kratkem času zrasli v veliko in pomembno gospodarsko organizacijo, ki šteje 2.200 delavcev . . . Konfekcija v Trebinju je nastala po zaslugi pravilno ocenjene gospodarske situacije, obojestranskega izpolnjevanja medsebojnih dogovorov in obveznosti in igre odprtih kart gospodarstvenikov obeh občin. Čeprav so tovariši iz Trebinja v tej akciji prevzeli več obveznosti in neposredno odgovornost, so šli pogumno na

Predsednik delavskega sveta Andrej Petrič med govorom

delo. Vodila jih je želja zaposliti kar največ nezaposlene ženske delovne sile in povečati kupno moč prebivalstva ter s tem dvigniti standard. Danes odpiramo konfekcijo v Trebinju, ki zaposluje več kot 200 delavcev. Ta proizvodnja vodi tudi h krepitvi mednacionalnih odnosov, saj se delavci ob vsakdanjem delu bolje spoznavajo in se zbližujejo mnogo bolj kot ob suhih parolah. Mi smo ponosni, ker smo šli iz občinskih in republiških meja in tako dokazali, da je tako medrepubliško sodelovanje mogoče. To naj bo izziv še drugim delovnim kolektivom. Trebinje je živ primer, kjer se dogovor ne konča v politični akciji, ampak v koristni in uspešni delovni akciji!"

Če je bila otvoritev konfekcije v Trebinju osrednja točka proslav občinskega praznika, tedaj so domačini izkazali Novomeščanom še drugo čast, da so kot zaključno prireditev dali na spored košarkarsko tekmo med Novoteksom in okrepljenim mestnim moštvom. Po končani tekmi in Novoteksovi zmagi so predstavniki iz Trebinja rekli: „Tudi na področju rekreacije in skrbi za delavce se lahko učimo pri vas!"

Skratka: možnosti za sodelovanje je še nešteto; vezi, ki so jih začeli tkati, pa bo čedalje bolj prepletala konfekcija Novoteksa v Trebinju kot živ dokaz uspešnega poslovnega sodelovanja in pomoči razvitih nerazvitim. Za Novoteks pa je po otvoritvi tovarne strešnikov in pred otvoritvijo konfekcije na Vinici tovarna v Trebinju še en dokaz dobrega in učinkovitega dela.

Pogled na zeleno Trebinje, ki se stiska sredi sivih skal

Mlade Hercegovke v narodnih nošah so popestrile otvoritev

Tehnologijo za tovarno v Trebinju so pripravili v Novem mestu

ključ do polne kašče

»Bitka za hrano«, kot imenujejo prizadevanje, da bi zmanjšali uvoz hrane in spodbudili domače kmetijstvo, se je začela. Dragocena je tako rekoč vsaka dodatna pest pšenice, vsak dodatni kilogram mesa. Zdaj ob času setve, je koristen dober nasvet, zato objavljamo malo daljši strokovni sestavek sodelavca ljubljanskega Kmetijskega zavoda, ki nakazuje, kakšne so možnosti za večji pridelek pšenice

Dober pridelek pšenice ni odvisen le od dobre oskrbe posevka med rastjo, ampak že od ukrepov pred setvijo in ob sami setvi. Glavni pogoji za uspešno pridelovanje pšenice so: pravo mesto v kolobarju in dobra priprava zemlje, izbira primerne sorte, uporaba kvalitetnega semena, pravočasna in pravilna setev, pravilno in zadostno gnojenje, učinkovito zatiranje plevelov. Poglejmo jih pobliže!

Pravo mesto v kolobarju in dobra priprava zemlje

Žita so tako imenovane neugodnice. To pomeni, da rodovitnost tal zmanjšujejo. Boljše možnosti za večji pridelek žita ustvarimo že s tem, če v kolobarju povečamo delež ugodnic (krmne rastline, detelje). Tudi za naše razmere je dokazano, kako škodljivo lahko vpliva povečanje obsega žita v kolobarju.

Dosledno bi se morali držati pravila, da žito ne bi sledilo žitu. v izjemnih primerih bi lahko sejali pšenico in ječmen za ovsom in ržjo, prav tako tudi rž in oves za pšenico in ječmenom. Za ozimno pšenico so najboljši predposevki krompir, silažna koruza. Te rastline zapustijo njivo v ugodnem stanju, dovolj zgodaj, razen tega pa tudi ne zaplevelijo.

Veliko napako delajo naši kmetje, ko njivo preorjejo tik pred setvijo. Za dober vznik, vkoreninjevanje in dobro preskrbo z vodo je treba njivo preorati vsaj en do dva tedna pred setvijo žita. Pravočasnemu oranju sledi brana, kajti površinski sloj zemlje mora biti v dobri mrvičasti strukturi, površina njive pa čim bolj ravna, brez vdolbin in grebenov.

Izbira primerne sorte

Pri nas se vse hitreje širijo bogato rodne pšenice. Sedaj jih pridelujemo že na več kot 80 odstotkih površin, ki so pod pšenico. Dejstvo je, da je moč pri nas z izbiro novejših rodnejših sort še zvečati hektarski pridelek pšenice. Napačno bi ravnali, če bi zahtevnejšo sorto posejali na slabšo njivo in jo slabo oskrbovali. Visoko rodne sorte pšenice so tudi bolj zahtevne. Torej jih bomo posejali v zemljo, ki je že po naravi plodnejša (nekateri jo imenujejo „pšenična zemlja").

V jugoslovansko sortno listo je vpisanih že preko 50 sort ozimne pšenice. Pri taki izbiri so nam lahko v dragoceno pomoč nasveti pospeševalne službe, rezultati raznih poskusov, prav tako tudi izkušnje tistih kmetovalcev, ki so že pridelovali visoko rodne sorte.

V zadnjih letih se pri nas priporoča več novih visoko rodnih sort ozimne pšenice domačega porekla (npr. SANJA, SAVA, ZLATNA DOLINA) in ruski sorti (KAVKAZ, AURORA). Vse te sorte se odlikujejo z zelo bogato rodnostjo. Primerne so le za dobre nižinske njive in zahtevajo izdatno gnojenje. Sorti kavkaz in aurora dajeta tudi v nekoliko slabših rastnih razmerah še prav dober pridelek. V poskusih, ki jih je v preteklih letih izvajal Kmetijski inštitut Slovenije na več mestih, sta dali ti sorti celo večji pridelek kot sorte, ki so sedaj pri nas najbolj razširjene (npr. leonardo, libelula, marinka). Zato bi kazalo nekoliko bolj posegati tudi po teh novih sortah.

Upoštevajmo tudi tele praktične izkušnje:

Na območjih, kjer dela divjad stalno škodo, se je dobro izkazala slovenska sorta marinka. Ta sorta je resnica in se je divjad izogiba.

Priporočene sorte ozimne pšenice za osrednjo Dolenjsko, Belo krajino in Krško polje priporočamo setev naslednjih sort:

Na dobro pripravljenih in zagnojenih nižinskih njivah sejte sorti libelula in leonardo. Pa tudi nove domače sorte sanja, biserka in zlatna dolina, ki se odlikujejo predvsem po kvaliteti, zahtevajo zelo dobre in zagnojene njive.

> S pridelovanjem žit so slovenski kmetje ustvarili povprečno eno desetino vrednosti celotne kmetijske proizvodnje. 42 odstotkov žita so porabili za prehrano živine, za seme in za storitve, preostalo pa za prehrano ljudi ali pa je bilo odkupljeno. Opaziti je, da se zadnja leta močno manjša odkup oziroma delež za prehrano, povečuje pa se delež, namenjen za prehrano živine. V Sloveniji še zdaleč ne pridelamo dovolj žita za prehrano prebivalstva. Še leta 1961, ko je bila zelo dobra letina, smo pridelali, preračunano v moko, 105 kg moke na prebivalca, leta 1970 pa le 70 kg. (IZ analize republiškega Zavoda za statistiko).

Za srednje dobre njive pa izbirajte med sortami kavkaz, marinka, san pastore, aurora, bezostaja-1.

Vse navedene sorte, razen san pastore, bodo dale ob primerni agrotehniki in gnojenju dovolj velike pridelke tudi v nekoliko višjih legah Dolenjske in Bele krajine.

Uporaba kakovostnega semena

Vsako seme se prej ali slej izrodi. Izrojeno seme da dosti manjši pridelek. Prav tako je treba menjati seme pšenice. Sejati velja le dobro kalivo, prečiščeno in razkuženo seme. Potrjeno seme iz semenarskih organizacij je že prečiščeno in razkuženo. Navedeni so tudi podatki, kot so kalivost, čistost, absolutna teža in podobno. Če nameravamo posejati doma pridelano seme, ga moramo prečistiti in razkužiti. S čiščenjem odstranimo tuja semena, z razkuževanjem pa zatiramo bolezni.

S semenom se prenašajo bolezni, ki povzročajo obolelost in odmiranje klic, mladih rastlin in na to zrn v klasih. Najpogostejše bolezni s semenom so pšenična trda snet, pšenična (in ječmenova) prašnata snet in razne plesni, med njimi zelo nevarna snežna plesen.

Naštete bolezni lahko močno omejimo s setvijo razkuženega semena. Seme lahko razkužimo doma, če imamo na voljo ustrezne razkuževalne bobne. Seme iz semenarskih podjetij je že razkuženo, ker po zakonu o prometu s semenskim blagom nerazkuženo seme ne sme iti v promet. Danes je v prometu največ sredstev za razkuževanje v obliki prašiva. Pri razkuževanju moramo paziti, da je vse seme enakomerno razkuženo, da ima enakomerno rožnato barvo. Na ta način smo uničili glivice na semenu. Vedeti moramo, da preveč razkužila ne uniči samo glivic, ampak lahko vpliva na kalivost semena.

Živosrebrni preparati za razkuževanje semena so zelo strupeni, zato je treba z njimi previdno ravnati. Razkuženega semena ne smemo dajati živalim. Od kemičnih sredstev, ki so sedaj v prometu, se najpogosteje uporabljajo: radosan, radofen, zorosan, agrosan. To so prašiva, ki jih uporabljamo v količini 200 gramov na 100 kg semena pšenice in rži; nekoliko več – 300 gramov na 100 kg – pa za seme ovsa in ječmena.

Pravilna setev

Količina semena je odvisna predvsem od sorte in kakovosti (to je čistota, kalivost, debelina semena). Zato je prav, da potrebno količino semena določimo na podlagi števila kalivih zrn, ki naj bodo posejana na kvadratni meter. Pri sortah, ki se bolje obraščajo in imajo daljšo slamo (npr. kavkaz, aurora, mironovskaja – 808, bezostaja – 1, marinka), naj bi prišlo na kvadratni meter okoli 400 do 500 kalivih zrn. To pa znese okoli 180 – 220 kg normalno kalivega semena na hektar. Sorte, ki se slabše obraščajo in imajo krajšo slamo (npr. leonardo, libelula, san pastore, sanja, sava, zlatna dolina), sejemo nekoliko gosteje. Na kvadratni meter naj bi prišlo 500 – 550 normalno kalivih zrn. To je okoli 200 do 250 kg semena na hektar.

Opozoriti je treba, da navedene količini veljajo le za strojno setev. Pri ročni setvi je treba količino semena povečati za 20 – 25 %.

Kasnejše sorte pšenice: kavkaz, aurora, bezostaja – 1, mironovskaja – 808, sejemo precej rano. V višjih, hladnejših legah jih sejemo konec septembra. V nižjih legah pa za kakšen teden kasneje – zadnje dni septembra in prve dni oktobra.

> V naši republiki posejemo z ozimnimi žiti približno 80.000 ha njiv, to pa je ena tretjina vseh. Zadnja leta pridelamo povprečno 24,6 stotov pšenice in 18,8 stotov ječmena na hektar; to je sorazmerno malo, kljub velikemu napredku v primerjavi s predvojnimi leti.
>
> Na 15.000 ha njiv je vpeljan bolj sodoben način pridelovanja, zato pa so tudi pridelki večji in dosegajo pri pšenici povprečje nad 30 stotov. Možnosti za povečanje pridelka je dovolj, treba jih je le izkoristiti. V zadnjih štirih letih pa se je obseg poljedelske proizvodnje celo zmanjšal. (Iz „Obvestil" Zadružne zveze Slovenije).

Ranejše sorte pšenice, kot so leonardo, libelula, sanja, sava, zlatna dolina, ki imajo hitrejši razvoj, zahtevajo kasnejšo setev. Sicer bi se do zime lahko že preveč razvile. V hladnejših legah jih sejemo v prvi polovici oktobra, v toplejših pa od sredine do najkasneje konca oktobra.

Pravilno in zadostno gnojenje

Pri nas so s poskusi ugotovili, da se je pridelek pšenice povečal samo z uporabo umetnih gnojil do 20 stotov na hektar. Če upoštevamo povečani pridelek na eni in stroške za porabljena gnojila na drugi strani, vidimo, da se je denar, vložen v gnojila, zelo dobro obrestoval.

Ali je treba žitom gnojiti s hlevskim gnojem? Žita zahtevajo dobro uležano oz. sesedeno zemljo. Hlevski gnoj pa, nasprotno, zemljo celo rahlja. Zato žitom ni potrebno gnojiti s hlevskim gnojem.

Ozimna žita zahtevajo jesensko gnojenje s fosforom in kalijem. Nitrofoskale z večjim odstotkom fosfora in kalija in z manj dušika potrosimo pred oranjem za setev ozimine in jih praviloma zaorjemo. Če gnojila samo zabranamo, ostanejo v površinskem sloju zemlje (od 0 do 4 cm globine) in jih rastline ne bi mogle zadostno izkoriščati. Ugotovljeno je, da fosfor in kalij povečujeta odpornost proti pozebi, boleznim, poleganju. Obilno gnojenje dobro izkoristijo le primerne visokorodne sorte.

V glavnem prevladuje mišljenje, da ozimna žita v jeseni ne potrebujejo posebnega gnojenja z dušikom, ker jih praviloma sejemo za okopavinami. Te pa pri nas običajno močno gnojijo s hlevskim gnojem, ki vsebuje precej dušika. Spomladi je gnojenje z dušičnimi gnojili nujno, v jeseni pa le v tem primeru, če pride žito za žitom in pri zakasneli setvi.

Dušičnih gnojil pa ne moremo dati na zalogo, ker se dušik hitro izpere iz tal. Zato moramo dušična gnojila dodajati v več obrokih. Taka gnojila so npr. KAN (27 odst.), UREA (46 odst.) in nitrofoskali, ki vsebujejo več dušika in manj fosfora in kalija (npr. NPK 17-8-9). Mnogo dušika mora imeti žitni posevek na razpolago v času odraščanja in kolenčenja (to je od zgodnje pomladi dalje), pa tudi ob klasitvi in cvetenju.

Glede na izbor na našem tržišču priporočamo naslednje gnojenje ozimni pšenici:

Osnovno gnojenje pred setvijo: okoli 400 kh/ha NPK 9-18-18 ali NPK 8-16-22 ali 600 – 800 kg/ha NPK 4-14-11

Rano spomladi: 200 – 300 kg/ha NPK 17-8-9 ali 130 – 200 kg/ha KAN (277 odst.)

Ob kolenčenju: 130 – 180 kg/ha KAN (27 odst.)

Glavno vodilo pri določanju odmerkov gnojil je intenzivnost sorte, založenost tal s hranili in predposevek.

ZATIRANJE PLEVELA

Mnogokrat je treba poseči po kemičnih sredstvih za zatiranje plevela, čeprav zapleveljenost lahko precej zmanjšamo s pravilnim vrstenjem (kolobarjem) poljščin in z nego posevkov (brananje). Danes nam trgovina nudi vrsto herbicidov. Herbicide izbiramo po plevelih, ki so v pšenici. Za zatiranje širokolistnih plevelov in smolenca priporočamo deherban – fluid ali U-46-KV-fluid, katere uporabimo spomladi, in sicer 4 l na hektar.

Za širokolistne plevele, smolenec in trave:

lumeton, ki ga damo spomladi med razraščenjem pšenice 4 – 5 kg na hektar.

V posevkih, v katere sejemo deteljo in lucerno kot podsevek, zatiramo plevel na tele načine:

a) z aretitom – škropimo 2-3 dni pred setvijo žita, in sicer 4 l na hektar

b) z actrilom – škropimo en teden pred setvijo žita 1 do 1,5 l na hektar

c) s faneronom – škropimo po setvi oz. pred vznikom detelj 2 do 3 kg na hektar

Herbicide uporabljamo natančno po navodilih, ki jih prejmemo ob nakupu pripravkov.

ANDREJ CANKAR
dipl. inž. agronomije

Zemlja nikoli ne vrača brez obresti tistega, kar je prejela. (Ciceron, 1. stoletje pred našim štetjem)

kultura in izobraževanje

Objavljamo linorez Mirjam Kotnik, učenke 6 c osnovne šole Grm v Novem mestu. Naslovila ga je „Puntarji". Take in podobne grafike so letos izdelovali na številnih šolah po vsej Jugoslaviji. Ob koncu prihodnjega tedna bodo v Kostanjevici odprli III. grafični bienale jugoslovanskih pionirjev. Več sto del je izbrala strokovna komisija za to zanimivo razstavo, katere pokrovitelj bo akademik Krsto Hegedušić. Vsa razstavljena dela bodo prikazovala motive iz puntarskih časov.

Poveličanje

V Galerijo likovnih samorastnikov v Trebnjem prihaja nov gost: 30-letni Martin Kopričanec, kmet iz kraja Molve, ki slika zato, da bi ljudi prepričal, naj živijo v miru, sreči in blaginji. Razstavo njegovih 43 del bo v soboto, 13. oktobra, ob 17.30 odprl Ivan Gole, direktor Trima. V koncertnem sporedu bo sodeloval oktet iz Karlovca.

Umetnostni kritik, prof. Vladimir Maleković iz Zagreba, ki bo na otvoritvi govoril, je o slikarju zapisal: „Martin Kopričanec je človekoljuben portretist, ki zelo spoštuje človeško usodo . . . S čopičem poveličuje jutro sejalcev, polifonijo vaškega dvorišča, skrb materinstva, formulira nežne spomine na otroštvo, na umrle in na prizanesljivost krajine, za katero je verjel in še zmerom verjame, da je njegova edina in prava domovina."

Več kot sprostitev

Miran Hočevar iz Novega mesta: »Veselim se te svoje prve razstave v galeriji«

„Želel sem postati časnikar, v življenju pa se že tako obrne, da tistega, za kar misliš, da ti je namenjeno, ne dosežeš. Zdaj živim za slikanje; to ni več samo nekaj, s čimer bi se motil v prostem času, je nuja, notranja nuja, čutim to in se po tem ravnam. Zadnje čase spet veliko delam, vse, kar je v skicirkah uporabnega, bi rad naredil. Veliko je tega, zajetni šopi

Miran Hočevar: dopoldne v Novoteksu, popoldne slikar.

risb, skic, krokijev z mojih popotovanj: iz domovine na Češko, od tam domov, po češki krajini, v znano in neznano."

Pred nekaj leti se je Miran Hočevar vrnil iz Češke. Triindvajset let življenja je pustil tam, po študiju za tekstilnega kemika. Pred leti mi je pripovedoval, kako sta sodelovala s pokojnim Vladom Lamutom. Zdaj mi v stanovanju, ki ga je preuredil v atelje, pripoveduje, da mi je takrat zamolčal, da tudi on „trati čas za slikarijo". Hrup novomeškega Glavnega trga ga ne doseže, nekaj debelih sten je vmes, zato ima pri delu mir. Zdaj razmišlja, kaj bo ponudil komisiji za razstavo s III. Dolenjske slikarske kolonije.

„Če odmislim, da sem pred leti na Češkem že pokazal javnosti nekaj del na neki skupinski, a manj pomembni razstavi, bom tokrat v Dolenjski galeriji prvič pokazal izbor, ki naj bi zastopal moje tovrstne sposobnosti. Veselim se tega, kakor sem bil vesel povabila za sodelovanje v koloniji,

kjer sem se ob akademsko izobraženih slikarjih lahko učil in se izpopolnjeval. Nekoč, kasneje, pa bi rad izbor najboljšega, kar mi je v dolgih desetletjih nastajalo in nastalo, pokazal na samostojni razstavi."

Pokrajina je njegov Eldorado, h kateremu se vedno vrača, kamor hodi iskat navdih in mir in ki mu je zatočišče po osemurnem delovniku. Na Češkem je našel svoj kot, na Dolenjskem pa njegov pogled najčešče poišče Gorjance. Gorjanci se zarisujejo v ozadju nemajhnega števila risb, tušev, gvašev, akvarelov, pastelov, olj (dela v vseh tehnikah, ki jih je spoznal ali iz literature ali jih videl pri drugih ustvarjalcih), ki dihajo baladnost te male gričevnate domovine.

I. ZORAN

OD 15. DO 20. OKTOBRA NA OTOČCU (V GRADU):

Etnologi iz vseh republik in tujine

Na XIII. posvetovanju etnologov bodo sodelovali strokovnjaki iz Ljubljane, Zagreba, Beograda, Sarajeva, Cetinja, Prištine in tujine (iz Brna, Budimpešte, Bukarešte, Poznanja in Debrecina) - Najavljenih 20 referatov - Pokrovitelj posveta in IX. skupščine Avgust Avbar

Od ponedeljka do petka prihodnji teden bo Otočec gostitelj imenitne druščine: v dvorani hotela v gradu bo XIII. posvetovanje etnologov iz vseh republik in IX. redna skupščina Etnološkega društva Jugoslavije. Pričakujejo več kot 300 udeležencev.

Slavnostni začetek XIII. posveta se bo začel v torek ob 9. uri, ko bosta z uvodnima referatoma nastopila strokovnjaka iz Ljubljane: dr. Marija Makarovič bo predavala o etnoloških posebnostih Dolenjske in Bele krajine, dr. Pavla Štrukelj pa bo govorila o problemu razvoja ciganske skupine na Dolenjskem in načinu prilagajanja civilizaciji.

Za torek je prijavljenih šest razprav. Dunja Rihtman – Aguštin in mgr. Zorica Rajković iz Zagreba bosta govorili o metodoloških vprašanjih etnoloških raziskav v sedanjosti ter o zbiranju gradiva na terenu, dr. Boris Kuhar je pripravil besedo o etnoloških muzejih v ogledalu dialektične logike, dr. Ivan Sedej o varstvu etnoloških spomenikov, dr. Gorazd Makarovič pa o problematiki premičnih etnoloških spomenikov. Zadnji referent dneva bo prof. dr. Richard Jerabek iz Brna.

Narodna noša – zanimiv predmet za etnologe.

V sredo dopoldne bodo govorili: dr. Jenoe Barabas iz Budimpešte, Beograjčani dr. Petar Vlahović, Ljubica Ristić in prof. Milun Barjaktarević, dr. Jovan Vukmanović iz Cetinja, dr. Mark Krasniči iz Prištine, dr. Marija Makarovič („Vzajemna pomoč na vasi na Slovenskem kot etnološki problem") in prof. dr. Tancred Banateanu iz Bukarešte. Popoldne bodo udeleženci poslušali: Radmilo Kajmaković iz Sarajeva, prof. dr. Jozefa Burszta iz Poznanja, Bredo Vlahović iz Beograda in prof. dr. Bela Gunda iz Debrecina. Po razpravah bo IX. občni zbor Etnološkega društva Jugoslavije, na katerem bodo med drugim izvolili tudi novo vodstvo.

V četrtek bodo etnologi obiskali Belo krajino. V Metliki si bodo ogledali muzej, potem bodo gostje v Podzemlju, Gribljah, Adlešičih, Preloki, Vinici, Črnomlju. Iz Bele krajine bodo odšli v Novo mesto, kjer jim bodo pokazali muzej in druge zanimivosti.

V petek bo druga ekskurzija po Dolenjski ob Krki. Etnologi bodo na njej videli Žužemberk, Muljavo, Mokronog, Lakence, Škocjan, Bučko, Velko vas, Rako in Brežice.

V torek bo etnologe sprejel predsednik novomeške občine Avgust Avbar.

SEVNICA: PRVA RAZSTAVA MLADEGA UMETNIKA

„Stane Hrovatič je novo ime v sodobni slovenski likovni umetnosti. Ime, ki obeta s svežino, zanesljivo disciplino in ustvarjalno prizadetostjo tako v slikarstvu kot v grafiki. Njegova prva samostojna predstavitev pomeni tedaj odprt atelje v dejanskem in prenesenem pomenu besede." To je izvleček iz besedila, ki ga je za Hrovatičevo razstavo, odprto prejšnji teden v galeriji na sevniškem gradu, napisal umetnostni kritik Aleksander Bassin.

Mladi umetnik, ki je po rodu Dolenjec izpod Gorjancev, je za svojo prvo razstavo pripravil zajeten izbor del, nastalih pretežno v zadnjih treh letih: 21 „čistih" (v olju in mešani tehniki) slikarskih del in 25 grafik. Njegovo razstavo si bodo obiskovalci lahko ogledali še do 17. oktobra.

Nemško ime, slovensko srce

Ob najnovejši razstavi v Študijski knjižnici Mirana Jarca

Tako je označen prvi tiskani časnik „Sloweniens Blatt" (Slovenski list), ki je začel v revolucionarnem letu 1848 izhajati v Novem mestu, a mu je bilo usojeno živeti le nekaj mesecev. Kljub temu: Novomeščani so lahko ponosni, da segajo začetki njihovega časnikarstva tako daleč nazaj, da so imeli svoje glasilo mnogo prej kot nekateri kraji, ki so v razvoju skozi desetletja Novo mesto prehiteli.

Z listom „Sloweniens Blatt" se začenja razstava, ki jo je uredila v svoji avli Študijska knjižnica Mirana Jarca in jo posvetila 125-letnemu razvoju in pregledu časnikarske dejavnosti v dolenjski metropoli. Iz razstavljenega gradiva je razbrati, da je v tem času izhajalo (ali še izhaja) v Novem mestu 124 najrazličnejših publikacij – časnikov, periodičnih glasil, tovarniških časopisov, zbornikov, šolskih in drugih glasil. Kajpak jih je na pravo časnikarstvo vezanih le malo: po glasilu „Sloweniens Blatt" je bilo potrebno kar štiri desetletja čakati na nov list. To so bile Dolenjske novice, ki so na prelomu stoletja opravile pomembno vlogo tudi pri uveljavljanju slovenskega jezika v pisani oziroma tiskani besedi.

Hkrati z Dolenjskimi novicami so se pojavili Resni glasovi, ki pa so izhajali le po potrebi in zato krajši čas. V prvem desetletju tega stoletja je izšlo nekaj številk Dolenjca, leta 1921 pa se je rodila Sedanjost. Do začetka druge svetovne vojne so dvakrat poskusili oživiti Dolenjske novice, vse skupaj pa se je končalo pri nekaj izvodih. Naslednik vseh teh in drugih glasil, ki jih nismo našteli, je leta 1950 ustanovljeni Dolenjski list. Zanj je med drugim značilno tudi to, da pokriva tudi največje območje.

I. ZORAN

Predsednik Dolenjskega kulturnega festivala Lado Smrekar, akademski kipar Vlado Štoviček in akademik (predsednik SAZU) Josip Vidmar (na sliki: od leve proti desni) v živahnem pomenku po otvoritvi študijske razstave o renesančnem slikarju Lucasu Cranachu v Lamutovem likovnem salonu pred kratkim v Kostanjevici, kjer je ta sloviti nemški mojster s svojimi deli oziroma reprodukcijami prvič v takem obsegu stopil na slovenska tla. Razstava, ki bo odprta še nekaj dni, je vzbudila v Sloveniji veliko zanimanja. Iz Kostanjevice jo bodo prenesli še v druga slovenska kulturna središča, da bi tako čimveč kulturnih Slovencev počastilo 500-letnico rojstva velikega nemškega umetnika. (Foto: I. Zoran)

Nekaj je narobe. Če kaj potrebujemo, ne bomo ovinkarili do prave kljuke, če pa pride vabilo: „Fantje, pridite, se bomo pomenili!", si izmislimo tisoče izgovorov. Najhuje je seveda to, da niti ne javimo, da nas ne bo, kaj šele, da bi se opravičili. Povsem razumljivo je, da tak odnos spravi sklicatelje pogovora s tira, nemalokrat v bes.

Tako so se počutili tudi pri občinskem svetu ZKPO v Novem mestu, ko so 3. oktobra zaman čakali na sklepčnost predsednikov oziroma predstavnikov kulturno-prosvetnih društev. Razen Novomeščanov,

podčrtano

Prečenčanov, Stražanov, Topličanov, Žužemberčanov in Škocjancev (po eden ali dva) ni bilo nikogar drugega na spregled, niti ne od društev, katerih tajniki ali predsedniki (ali kdo drug) pridejo radi samoiniciativno spraševat, kdaj bo kaj denarja.

Ob tolikšni neudeležbi je kajpak glavna točka v zvezi s pravilnikom o delitvi dotacije društvom za programe oziroma dejavnost ostala za „prihodnjo sejo". Tem huje je, ker tega pomembnega vprašanja niso mogli rešiti niti zdaj, ko se leto nagiba h koncu in denar, ki ga je za dejavnost dobila ZKPO, še ni razdeljen.

Na dlani je, da imajo nekateri ZKPO za nekakšno „pišmevuhovsko" organizacijo, presneto žalostno pa je, da takšen odnos kažejo do ZKPO prav tisti, ki bi morali biti prvi zainteresirani za njen obstoj in delovanje.

Nemara bi kazalo pritakniti še tole vprašanje, ki se mi vsiljuje na koncu in na katerega ne vem odgovora: kaj pravijo na vse to komunisti, če sploh delujejo v društvih, in če delujejo, zakaj molče o takih pojavih?

J. JUST

Mali kulturni barometer

CELJSKO DARILO – Ob nedavnem gostovanju s Čehovo „Utvo" je Slovensko ljudsko gledališče iz Celja podarilo kostanjeviškemu odru reflektorsko razsvetljavo.

ZANIMANJE KLJUB POPLAVAM – Za razstavo del Ivana Seljaka-Čopiča v kočevskem Likovnem salonu se je občinstvo zanimalo kljub poplavam, ki so prav ob otvoritvi prizadele mesto. Slikarja v naših galerijah že dobro poznamo. Ob koncu novembra bodo nekaj njegovih del, ki jih je ustvaril kot udeleženec III. Dolenjske slikarske kolonije, razstavili tudi v Dolenjski galeriji v Novem mestu.

LIKOVNA PRIZADEVANJA NA GORENJSKEM – Pod tem naslovom so v Kranju v galeriji v Mestni hiši odprli razstavo del štirinajstih sodobnih likovnih umetnikov. Razstavljajo: Milan Batista, Melita Vovk-Štih, Pavle Florjančič, Herman Gvardjančič, Boris Jesih, Saša Kump, Kamilo Legat (na sliki njegovo delo), Ive Šubic, Franc Novinc,

Janez Ravnik, Roman Savinšek, Henrik Marchel, Vinko Tušek, Boni Čeh. Razstava bo odprta do 28. oktobra.

RAZSTAVA O BOLGARSKI VSTAJI – V Muzeju ljudske revolucije Slovenije v Ljubljani so odprli včeraj razstavo, posvečeno 50. obletnici prve antifašistične vstaje na svetu – v Bolgariji septembra 1923. Razstavo je Muzej ljudske revolucije pripravil v sodelovanju s sekretariatom izvršnega sveta Slovenije in veleposlaništvom LR Bolgarije v naši državi.

pedagoški kotiček

OTROŠKI IGRI JE TREBA POSVETITI VEČ POZORNOSTI

Otrok, ki se v zgodnjem otroštvu veliko in vztrajno igra, bo tudi kot šolarček marljiv, iznajdljiv ter priden in kot odrasel dober delavec. Otrok pa, ki je pri igri površen, ki ne ve, s čim bi se igral, ker ima morda preveč ali premalo igrač, bo tudi kot šolarček nevztrajen in ne bo znal delati.

In prav zaradi tega moramo otrokovi igri posvetiti več pozornosti. Vedeti moramo, da dobi otrok z igro spretne prstke, spretne roke, ravno telo, lepo držo, mislečo glavico, izurjena čutila, torej vse, kar bo kasneje nujno potreboval za uveljavljanje v življenju.

S. Pogačnik-Toličič: Otrok in igra

ČUSTVENO MOTENI OTROK JE POTREBEN POMOČI

Nekatere matere sum, da je njihov otrok čustveno moten, močno presune. Do zdravnika, zlasti do psihiatra, pridejo vse prepadene in preplašene, polne predsodkov do otrokove motenosti in do zdravnika . . . Pogosto se ljudje sramujejo, da je zašel njihov otrok v čustveno stisko, kot da bi bila stiska nekaj nečastnega. Njim bi veljalo tole: čustvena stiska je prav tako predmet zdravnikove pozornosti in njegovega strokovnega razumevanja, kot je telesna stiska, bolezen. Ni ne sramotna ne obsojanja vredna. Človeška je. V starših čustveno motenega človeka zdravnik ne išče „krivca", ne obtožuje. V njih vidi ljudi, ki so otroku dali življenje in dan za dnem razdajajo svoje življenje za otrokovo lepšo prihodnost.

Dr. B. Pregelj: Nervozni otrok

rokomet

Zamenjava na vrhu!

Ribničani prvi v slovenski ligi - Novi porazi Sevničanov, Brežičank in Črnomaljk

Najbolj vesela novica prihaja iz slovenske rokometne lige za moške, kjer je Ribnica z novo zmago ob porazu mariborskega Branika preskočila tekmeca in prišla na prvo mesto. Slabše se godi dolenjskima predstavnikoma v drugi zvezni ligi, ki sta tudi tokrat ostala praznih rok na tujih igriščih. Medtem ko poraz Brežičank ni tragičen, pa so si Sevničani z novim porazom močno poslabšali možnosti in so zdaj na predzadnjem mestu. Še slabše se godi mladim Črnomaljkam, za katere je zdaj že več ali manj jasno, da v ligi ne bodo igrale več kot eno sezono.

METALAC – SEVNICA 20 : 17

Sevničani tudi z gostovanja v Zagrebu niso prinesli točk. Domači so na začetku povedli 3:0 in ti trije goli prednosti so jim prinesli tudi točki, saj so vodstvo obdržali do konca, čeprav so se vmes tudi Sevničani popravili in celo vodili. Gledalci so se tudi tokrat vedli pobalinsko in so metali na igrišče celo steklenice. Za Metalac je to že drugi primer, saj ima svoje igrišče zaprto – vendar kljub temu igra v Zagrebu, na igrišču istoimenskega prvoligaša.

Sevnica: Možic, Papež, Simončič, Jurišič 3, Bizjak, Radič 4, Koprivnik, Štojs, Šilc 4, Trbovc 6, Logar.

Slab start Sevnice – Bizjak

ALPLES – BREŽICE 13 : 11

Brežičankam ni uspelo premagati ekipe Alplesa v slovenskem derbiju. Domačinke iz Železnikov so po borbeni in izenačeni igri na koncu vendar slavile zmago z dvema goloma razlike, čeprav so zastreljale dve sedemmetrovki. Brežičanke imajo priložnost, da v naslednjem kolu doma premagajo Jedinstvo in se rešijo spodnjega dela lestvice.

Brežice: Molan 3, Štauber 1, Bah, A. Mišič, Smerkolj 1, V. Mišič 3, Engel, Toplak 3, Hribernik, Lipej.

Ne gre kot lani – Hribernikova

RIBNICA – KAMNIK 27 : 19

Proti borbenim Kamničanom domačini v prvem polčasu niso mogli dobiti večje prednosti, vendar pa so se v nadaljevanju napadalci prebudili in so skoraj vsak nasprotni napad končali z golom. Tokrat je bil napad boljši od obrambe, gostje pa so ugajali z borbeno igro. Z novo

Na prvem mestu! – Andolšek

zmago so se Ribničani prebili na prvo mesto v ligi, vendar jih v naslednjem kolu čaka izredno težko delo, ko bodo gostovali v Slovenj Gradcu.

Ribnica: Lovšin, Mikulin 8, S. Kersnič 5, Ponikvar 4, Andolšek 1, J. Kersnič 3, Ambrožič 1, Žuk 3, Nosan, Abram, Matelič 2.

F. L.

ČRNOMELJ – BOREC 8 : 21

Črnomaljke proti ekipi, ki se bori za prvo mesto, niso mogle računati na uspeh, zato je bil tak poraz pričakovan. Mlade Črnomaljke se sicer borijo po svojih močeh, vendar pa neizkušena ekipa ne more pričakovati uspehov v najmočnejši slovenski konkurenci. Vsekakor pa bo njihovo igranje ekipi koristilo, saj bodo mlade igralke prišle do prepotrebnih izkušenj.

T. L.

Pučkova – k Mladosti

Odbojkarski začetek

Trebnje in Novo mesto (ženske) v ligi

V nedeljo se začne odbojkarska sezona v slovenski ligi: od nekdaj močne odbojke na Dolenjskem je ostalo kot edino središče samo še Trebnje s svojo moško ekipo, ki se bo letos borila za sredino lestvice. Po izpadu Novomeščanov je šel nazaj v Trebnje tudi Lojze Babnik, ki bo nedvomno močna okrepitev, žal pa je odšel k vojakom Janez Pavlin. Za Trebnje bo letos igral tudi Jože Medle.

Novomeščani igrajo v drugi slovenski ligi, kjer nastopajo od dolenjskih ekip še Žužemberčani in Mokronožani. Ekipa Novega mesta, ki nastopa s pomlajeno postavo – od starih je ostal le še Goleš – vadi letos prizadevneje kot prej in ima lepe možnosti, da se uvrsti nazaj v slovensko ligo.

Največji uspeh so v zadnjih letih dosegle odbojkarice Novega mesta, ki so na kvalifikacijah za las zgrešile prvo zvezno ligo. Njihov položaj se je še utrdil, ko je pokroviteljstvo nad ekipo prevzela tovarna zdravil Krka. Reprezentantka Pučkova je odšla k Mladosti, vendar imajo Novomeščanke kljub temu lepe možnosti za dobro uvrstitev v slovenski ligi, ker so se nastopanju v zvezni ligi odpovedale.

Trener in igralec – Sila

PRVAKI IN FINALISTI – Košarkarji Beti so prva športna ekipa v metliški občini, ki se je uvrstila v najmočnejše republiško tekmovanje. Z zmago v I. B ligi so se uvrstili v A skupino, hkrati pa so letos dosegli še poseben uspeh, ko so se uvrstili v finale pokalnega tekmovanja. Medek, Rožić, Dautović, Lalić, Vergot, Popović, Milek, Arbutina, Prevalšek, Kosovac so ljubljenci Metlike. (Foto: Splichal)

košarka

Uspešen zaključek sezone

Po končanem prvenstvu še nastop Beti z ljubljansko Olimpijo v finalu pokala in Novoteksovo gostovanje v Trebinju ob otvoritvi konfekcije

Košarkarji na Dolenjskem so z nedeljsko tekmo med Olimpijo in Beti spravili pod streho letošnje izredno uspešno tekmovanje: Novoteks je četrti v I. A ligi, Beti si je z naslovom prvaka v I. B ligi odprla vrata v A ligo in le Kočevje, ki je pred prvenstvom sicer napovedovalo visoke uvrstitve, je v II. ligi obtičalo na dnu. Tudi za prihodnost košarke na Dolenjskem ni skrbi: štiri mladinske ekipe so igrale v ligi. Najuspešnejši so bili Novomeščani, ki so si zagotovili nastop med 12 najboljšimi v Sloveniji, za njimi pa so se v ligi, kjer je zmagala Olimpija, uvrstili še Kočevje, Črnomelj in novinci iz Metlike.

BETI – OLIMPIJA 75 : 94

Do 9. minute je vodilo metliško moštvo; še 5 minut sta se ekipi izmenjavali v vodstvu. To je bil presenetljiv začetek finalne tekme za pokal, v kateri so se zlasti metliški centri odlično borili z Ljubljančani, pri katerih je seveda manjkal reprezentančni center Jelovac. Še do polčasa se je Beti nadvse uspešno upirala gostom – bilo je 50:42. V nadaljevanju pa je bilo podobno kot junija, ko je Olimpija gostovala v Novem mestu. Sredi drugega polčasa so izkušeni gostje povedli za 20 košev in si zagotovili pokal. Število gledalcev je bilo rekordno. Metličani so pokazali dobro igro in se še posebej izkazali s točnimi meti od daleč.

Beti: Medek 18, Lalić 14, Ž. Vergot 13, Dautović 12, Rožić 12, Popović 6.

TREBINJE – NOVOTEKS 71 : 74

Ob koncu sezone so Novomeščani gostovali v Trebinju, kjer je Novoteks odprl novo tovarno konfekcije. Domačini so nastopili okrepljeni z nekaterimi igralci iz Trebinja, ki igrajo v dubrovniškem Jugu in zveznem ligašu Bosni iz Sarajeva. Gledalci so še posebno navdušeno pozdravili Čečurja, ki je za jugoslovansko reprezentanco nastopil na letošnji univerziadi v Moskvi. Domačini so v prvem polčasu vodili z nekaj koši prednosti: polčas je bil 38:33 za domače. V nadaljevanju pa so se razigrali tudi Novoteksovi igralci, ki so jih v začetku motili leseni koši. V zanimivem zaključku je Novoteks obdržal vodstvo in zmagal, čeprav so domačini na vse načine skušali priti do zmage.

BETI – ELEKTRA 111 : 78

Domačini so v zadnji tekmi prvenstva zmagali in se kot prvaki uvrstili v I. A ligo. Zanimiva je podobnost z uspehi Novomeščanov v predlanskem nastopu v tej ligi: oboji so prvo tekmo izgubili v zadnji igri prvega dela prvenstva, oboji so v prvenstvu izgubili po tri tekme in oboji so bili prvaki.

Beti: Rožić 12, Dautović 17, Ž. Vergot 9, Lalić 15, Medek 19, Arbutina 31, Popović 8.

M. P.

KONČNI LESTVICI:

I.A SKL

Vrhnika	22	20	2	1860:1539	40
Triglav	22	18	4	1830:1485	36
Maribor	22	18	4	1778:1486	36
Novoteks	22	15	7	1915:1622	30
Fructal	22	11	11	1592:1549	22
Radenska	22	11	11	1785:1784	22
Trnovo	22	11	11	1640:1705	22
Branik	22	9	13	1556:1677	18
Marles	22	8	14	1587:1694	16
Lesonit	22	6	16	1541:1822	12
Litija	22	4	18	1597:1872	8
Jesenice	22	1	21	1437:1867	2

I.B SKL

Beti	18	15	3	1794:1311	30
Prule	18	13	5	1350:1165	26
Ježica	18	11	7	1375:1318	22
Ljubljana	18	10	8	1275:1239	20
Elektra	18	10	8	1419:1431	20
Postojna	18	8	10	1339:1442	16
Kroj	18	7	11	1333:1461	14
Zarja	18	6	12	1329:1369	12
Kras	18	5	13	1295:1493	10
Sav. naselje	18	4	14	1228:1489	8

ŠPORTNI KOMENTAR

O telesni kulturi

Pred ustanovitvijo temeljnih telesnokulturnih skupnosti tudi na Dolenjskem

Letos je bilo o telesni kulturi pri nas povedano mnogo besed; ta dejavnost si lahko obeta od novosti več, kot je dobila prejšnja leta. Z ustanavljanjem temeljnih telesnokulturnih skupnosti se bodo tudi v športu in telesni vzgoji približali novostim, ki jih prinaša življenje, hkrati pa bodo lahko s pridom uporabili izkušnje in napotke, ki jih je dala SZDL telesni kulturi, ko ji je aprila letos posvetila sejo predsedstva in izvršnega odbora republiške konference SZDL.

O množičnosti je načrt jasen: dolgoročni cilj je, naj bi bili vključeni vsi. Tudi poti do tega težko uresničljivega cilja so začrtane, cilju pa se nameravamo približevati postopoma. Šolska športna društva, šole v naravi, spremenjen in bogatejši pouk telesne vzgoje, društva Partizan, rekreacija v delovnih kolektivih – vse to naj prispeva, da bi bilo s telesno kulturo povezanih vse več ljudi.

Medtem ko je pot v množičnost jasno začrtana, pa je veliko več težav pri kakovosti. V kvalitetnem športu pri nas doslej ni bilo pravega reda: prihajalo je celo do zlorab, pragmatizma in prakticizma, vse to pa se je najbolj jasno kazalo v neurejenih razmerah v vrhunskem nogometu. Vendar si ne smemo zatiskati oči: tudi v drugih športih so se pojavljali podobni problemi, čeprav v manjšem obsegu.

Temeljne telesnokulturne skupnosti, ki jih tudi na Dolenjskem zdaj ustanavljamo, bodo lahko presekale ta vozel. Nesporno je, da si kvalitetnega športa želimo in da ga potrebujemo, saj mora socialistična družba omogočiti človeku na vseh področjih kar največje ustvarjalne dosežke.

Kvalitetni šport bomo morali spodbujati tudi v regionalnih in občinskih okvirih. Ob industrijski in splošni ekspanziji večine dolenjskih občin v zadnjih letih prav gotovo tudi kakovostnega športa ne bi smeli zanemarjati.

J. SPLICHAL

LESKOVEC – V prvenstveni rokometni tekmi zasavske lige je Leskovec izgubil z Zagorjem 20:21. Domačini so naredili veliko napak v obrambi, zastreljali pa so tudi štiri sedemmetrovke. Mladinci Leskovca pa so presenetljivo premagali Brežice 11:10. (L. Š.)

LESKOVEC – Letos so bili izredno aktivni nogometaši Kovinarske, Transporta, Gradu, Gmajne in Leskovca. Najboljša je bila Kovinarska, razveseljivo pa je, da je igralo več kot 80 zaposlenih. Sezono so končali s turnirjem, na katerem je zmagal Grad. (L. Š.)

RIBNICA – V ljubljanski conski rokometni ligi za ženske so Ribničanke v 6. kolu jesenskega dela izgubile v Radečah 14:28. (P. L.)

BREŽICE – V počastitev občinskega praznika so se začela sindikalna športna tekmovanja. V malem nogometu so med 14 ekipami v skupinah zmagali livarna Dobova, zdravilišče Čateške Toplice, Kovinoplast z Jesenic in Agroservis iz Brežic (V. P.)

šport

BREŽICE – V prvenstveni nogometni tekmi conske lige so domačini izgubili z Dravinjo 0:3 (0:2). Domačim so pripadle le prve minute, ko pa so dobili gol, so povsem popustili. Zlasti slaba je bila ožja obramba, vratar pa je bil dober. Mladinci so v Rogaški Slatini izsilili neodločen rezultat 2:2. Oba gola je dal Kuzmin. (V. P.)

NOVO MESTO – Elanovi nogometaši so v nedeljo s treh gostovanj prinesli vseh 6 točk. Pionirji so v Ljubljani premagali Mercatorja 5:2, mladinci so zmagali na Rakeku 9:2, člani pa na Rakeku 3:2. (J. M.)

RIBNICA – V 6. kolu dolenjske rokometne lige za moške je Ribnica B izgubila s Črnomljem 18:24, Šmarje-Sap s Sodražico 12:16, Gradišče z Grosupljim 23:29, Višnja gora s Semičem 9:25 in ITAS s Črnomljem 15:22. Črnomelj in Semič imata po 10 točk, Grosuplje, Ribnica B, Šentjernej pa po 8. (F. L.)

NOVO MESTO – V prvenstveni rokometni tekmi conske lige so Novomeščani v Križah izgubili 14:15. (J. S.)

BREŽICE – V posavskem derbiju so rokometaši Brežic izgubili v Krškem 16:23. Pri domačinih se je odlikoval zlasti Ganc. V predtekmi so veterani premagali Krško 14:13. (V. P.)

KRMELJ – V prvenstvenih rokometnih tekmah je Krmelj premagal Hrastnik 21:18 po odlični obrambi vratarja Kralja, v gosteh so premagali Artiče 16:12, z Leskovcem so igrali neodločeno 23:23, z Dobovo pa so izgubili 16:22, vendar so se pritožili zaradi domnevno nepravilne registracije. (B. D.)

ŠENTJERNEJ – V letošnjih prvenstvenih tekmah so rokometaši Šentjerneja premagali Itas 22:15, Višnjo goro pa 25:16. Uspešne so bile tudi domače rokometašice, ki so premagale Krško zaradi neregistriranih igrals in pa Mokrc. (T. B.)

ŠENTJERNEJ – Delavci ZP Iskra so imeli v Šentjerneju športno srečanje, na katerem so nastopili delavci iz združenja elementov. Pomerili so se v malem nogometu, rokometu, košarki, namiznem tenisu in balinanju. Po tekmovanju so imeli prijateljsko srečanje v kostanjeviškem gradu. (T. B.)

DOBOVA – Po zmagi nad Šmartnim 22:11 so rokometaši Dobove še vedno prvi v dolenjski ligi. V igri proti Šmartnemu sta bila najboljša vratar Levičar in Doberšek. (V. P.)

KRMELJ – Na oktobrskem hitropoteznem šahovskem turnirju je zmagal Šribar z 12 točkami, sledi R. Glas 11, Marković 10, J. Blas 8 in drugi. (B. D.)

NOVO MESTO – Na delavskih igrah v namiznem tenisu je med moškimi zmagal Novoteks, pred IMV, družbenimi službami in Krko, pri ženskah pa Krka, pred Pionirjem in Novoteksom. (J. S.)

NOVO MESTO – Jutri ob 15.30 bo novomeški teniški klub pripravil tekmovanje posameznikov in dvojic. (P. U.)

RIBNICA – Iniciativni odbor za ustanovitev TTKS je določil 35 delegacij bodoče skupnosti. 12 delegacij bodo volile temeljne organizacije združenega dela, 6 krajevne skupnosti in 17 temeljne telesnokulturne organizacije. V javno razpravo je dal tudi začasni statut in druge normativne akte. Ustanovna skupščina bo bržkone konec oktobra. (F. L.)

DOKLOVA V REPREZENTANCI

Novomeščanka Maja Dokl se je sredi prejšnjega tedna uvrstila v državno gimnastično reprezentanco, ki nas bo od jutri do nedelje zastopala na balkanskih igrah v Romuniji. Novomeška telovadka se je v Novem Sadu uvrstila na peto mesto kljub hudemu spodrsljaju na gredi, kjer je dobila manj kot osem točk.

Reprezentantka – Maja Dokl

Doklova je letos tretja dolenjska reprezentanatka v nacionalni vrsti na balkaniadi. Pred njo sta se uvrstila: Janez Penca, ki zdaj tekmuje za Olimpijo, v atletiki, in novomeška odbojkarica Pučkova.

Dolenjski list pred 20 leti

15 zborov kmetovalcev

ŽIVAHNA PREDVOLILNA razgibanost se je v preteklem tednu v novomeškem okraju še razširila. Samo v nedeljo je bilo v občinah 15 zborov proizvajalcev kmetijske skupine. Poleg pomena bližnjih volitev so kmetje razpravljali tudi o davkih in ostalih tekočih gospodarskih vprašanjih. Povsod so izražali željo, da bi radi poznali in slišali svoje bodoče predstavnike v republiškem in zveznem zboru proizvajalcev.

VELIČASTNA PROSLAVA 10. obletnice zasedanja Zbora odposlancev v Kočevju. Kar smo pred 10 leti na Kočevskem zboru zapisali, to vse bolj postaja resničnost. Na Pugledu je govoril dr. Marjan Brecelj, na slavnostni seji Izvršnega sveta v Šeškovem domu Miha Marinko, na zborovanju v Kočevju pred 50.000 ljudmi pa Edvard Kardelj. Pred koncem zborovanja je bila poslana maršalu Titu pozdravna resolucija, nakar se je 10-tisočglava množica razlila po kočevskih ulicah na obisk predstav ter številnih paviljonov in prireditev.

„PIONIRJEVCI" SO zabetonirali most čez Krko pri Straži. Betoniranje 80 m dolgega in 8,5 m širokega novega železobetonskega mostu čez Krko med Vavto vasjo in Stražo je sodilo med najtežja dela gradbene stroke. Delavci, tehniki in inženirji novomeškega Pionirja so mojstri svoje stroke! 48 ur sta nepretrgoma brnela 2 mešalca, 108 ljudi pa je v dveh izmenah noč in dan vsipalo kubik za kubikom betona v lesene opaže, v katerih so trije igličasti vibratorji gostili beton z železnim skeletom v bodoče oblike novega mostu.

KOMAJ JE dobro začela poslovati, že so se obrnili na novo ustanovljeno Mestno hranilnico v Novem mestu mnogi vlagatelji s hranilnimi vlogami, še več pa interesentov za kratkoročna in dolgoročna posojila. Dolenjci še niso pozabili na ugled nekdanje mestne hranilnice, ki je bila ustanovljena leta 1892 in ki si je s svojim solidnim bančnim delom pridobila trdno upanje med dolenjskim prebivalstvom.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA 9. oktobra 1953)

***Kaj so pred 80 leti pisale* Dolenjske Novice.**

Dovršena dolenjska železnica

(P o č e m u r) je zdihovala Dolenjska nad 20 let, to je vsaj deloma dovršeno – kočevska proga „dolenjske železnice" se je 27. septembra slovesna odprla, 28. pa izročila javnemu prometu. Druga proga, od Grosuplja skozi Novo Mesto do Straže pa se pridno gradi in odpre se brez dvoma prej, kakor pride velika vročina druzega leta. Iz dveh vzrokov pa je delati na to, da se proga Grosuplje – Novo Mesto podaljša črez Gorjance, bodi si vže kakor koli, ter sklene z ogrsko železnico v Karlovcu.

(D r ž a v n i) zbor avstrijski se snide 10. oktobra; ogerski pa se je sešel 25. septembra. V ogerski zbornici utegne priti do burnih prizorov, ker se bo razpravljalo o cerkveni predlogi, katero hoče vlada siloma izvesti v škodo katoliški cerkvi. Ako prodre na ogerskem, vplivalo bo to na Avstrijo jako škodljivo. No, upati je, da bo protiverskim nakanam ogrskih ministrov izpodletelo.

(N e m š k e) vojaške vaje so se vršile letos v Lotaringiji, ki je bila pred leti še francoska dežela. To je Francoze jako neprijetno dirnalo. V tem neprijetnem položaji jih je jako neprijetno iznenadila Rusija, ki je napovedala, da se rusko brodovje začetkom oktobra ustavi v njih pristanišču v Tulonu. Ko se bratijo Rusi in Francozi, ne morejo tega hladno gledati kramarski Angleži. Zato se skušajo približati trodržavni zvezi.

(N a T i r o l s k e m) so se pripravili na slovesen vsprejem cesarjev, ki je 28. septembra obiskal njih razstavo v Inomostu. Lahi tirolski hočejo to priložnost porabiti, da bi jim vladar dovolil samoupravo, ki bi bila ločena od nemškega dela dežele. Pa bode težko kaj.

(I z v r s t e n) naturni brinovec in slivovka se dobi na debelo pri Johani Blatnik na Dolenji Težki vodi. Na zahtevanje se pošilja tudi po pošti.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC, 1. oktobra 1893)

PRAVI NUDISTI – V angleškem mestu Hornes je mestni odbor priporočil, naj bi peščena plaža postala prvo angleško kopališče za nudiste. Občinski možje menijo: „Poskrbeli bomo, da se bodo tu kopali pravi pripadniki naturizma, in ne bomo pustili, da se bo slačil kdorkoli!" Bodo dovolili slačenje le lepim dekletom?

JUGOSLOVANSKA – Tuji časopisi poročajo o naši tovarni ur Omikron. Zgodba sicer ni dolga, je pa zanimiva. V tovarni je izginilo kakih 50 ročnih ur. Na vso moč so si prizadevali najti krivca, a uspeha ni bilo, dokler ni nekdo opazil miši, ki je v svoj brlog odvlekla uro. Ko so potem prišli do mišjega stanovanja, so v njem našli vseh 50 ur. Miš je poglodala le usnjene pasove. Da se ve, kdo krade . . .

ZBRANO DELO – Pri sodniku za prekrške v Sheffieldu je odnesel milo kazen človek, ki se je stepel v okrepčevalnici. Nasprotnika je z odličnim udarcem zadel na nos in mu ga zlomil. Sodnik je upošteval, da je močni boksar nasprotniku najprej vzel očala z nosu in ga šele potem udaril. Angleška olika je kajpak vsem dobro znana!

PES STRELJAL NA LOVCA – V okolici mesta Agen v Franciji je lovec prisolnil nabito puško ob drevo. Pes je sprožil petelina in nekaj šiber je zadelo lovca v obraz. Na srečo ni bilo hudih poškodb. Doslej so se streljali le lovci med sabo, zdaj jih bodo pobijali še psi . . .

ODKRITELJ – Pilot indijanskega rodu resno zatrjuje, da bo odkril Italijo. Odletel bo v Rim, svoje dejanje pa opravičuje: „Pravijo, da je Kolumb odkril Ameriko, čeprav živijo Indijanci v tej deželi že tisoče let. Letel bom v Rim, saj se nisem slišal, da je že kdo odkril Italijo." Da le ne bi odkril tudi Italijank!

MAMA VE VSE – „Koliko prstov je na prašičji nogi? " je ob dveh ponoči vprašala newyoška televizija Margaret Evans iz Londona. Mama, čeprav zaspana, je odgovorila: „Štirje!" Naslednji dan so ji sporočili, da je dobila tisoč dolarjev. Na vprašanje bi namreč moral odgovoriti sin, ki je v New Yorku nastopil v televizijski tekmi z geslom „Mama ve vse!" Še dobro, da mama zares ve . . .

TELEFON – Neka ženska iz Charlestona je telefonirala policiji, da se je zgodilo nekaj hudega: po telefonu se je pogovarjala z možem, nočnim čuvajem, ko je zaslišala top udarec – in molk. Policija jo je čez čas pomirila: „Vse je v redu, vaš mož spi pri neodloženi slušalki . . ." Ženin glas – najboljše uspavalno sredstvo . . .

NA DNU MORJA – Španci nameravajo na Costa del Sol zgraditi podvodni hotel, namenjen predvsem potapljačem. Betonska stavba bo 20 metrov pod gladino, hotel na morskem dnu pa bo prihranil raziskovalcem precej časa. Ceneje bi bilo, če bi zgradili normalen hotel pa v njem akvarij za raziskovalce!

ŠKANKA – V Ekvadorju je skoraj 80-letni mož ubil pol stoletja mlajšo ženo. Ko se je prijavil, je policajem izjavil, da mu je presedalo njeno posedanje pred zrcalom s šminko v roki. Zdaj so že tudi šminke nevarne ženskemu življenju . . .

VINO – Spet bodo peli hvalnice na čast vinu: Francozi si obetajo izredno letino. Sodijo, da bo po kakovosti in količini druga najboljša v tem stoletju – računajoč zgolj po šampanjcu. Nazdravljali bomo dovolj: napolnili bodo 186 milijonov steklenic!

MORJE

Vrt človeštva

Čigava so bogastva svetovnih morij?

Morja pokrivajo več kot 70 % zemeljske površine. Njihov pomen je važen ne samo za podnebje, ampak tudi za obstoj človeštva in ta pomen se bo v bodočnosti še povečal.

Morje predstavlja velik vrt, v katerem bo človeštvo lahko dobilo dovolj hrane, kajti potrebe po nji se ob hitrem večanju števila prebivalcev našega planeta skokovito večajo; morje je velik rudnik, ki v svojem dnu skriva ogromne količine rudnin, nafte in drugih potrebnih surovin za svetovno industrijo; in svetovna morja so obenem tudi edina območja, kjer še ni vse razdeljeno med posamezne narode. Da ne bi prišlo do nekontroliranega a13, Jasno je, da bo prišlo do brezobzirnega izkoriščanja tega bogastva, ki je last vsega človeštva, izkoriščanja morskih bogastev, je OZN za naslednje leto sklicala veliko mednarodno konferenco o morskem pravu.

Današnje pravo o svobodnih, svetovnih morjih temelji na načelu popolne svobode. Jasno je, da bo prišlo do brezobzirnega izkoriščanja tega bogastva, ki je last vsega človeštva, če se ne bo pravočasno ukrepalo. Do sedaj prevladujeta na tem področju dva interesa: interes „nacionalistov" in interes „internacionalistov". Prvi se bore predvsem za to, da bi se svetovna morja razdelila na pasove, kjer bi posamezna država izkoriščala morska bogastva, drugi pa tako delitev obsojajo in menijo, da je morje skupni vrt človeštva in da morajo tako koristi kot odgovornosti zanj prevzeti vse države sveta. Gre torej za povezovanje vsega človeštva v skupni akciji za lasten obstoj. Toda ali bo lahko človeštvo pri tem vprašanju, ki bo v bodočnosti vse pomembnejše, zmoglo enotnost?

Ob povodnji

„V nesreči se človek izkaže," sem si dejal in stopil v dež in na razmočeno pot, da vidim, kaj bodo nesrečniki počeli. Nisem prišel daleč, kajti obilne vode so me ustavile v Mišjem dolu, ko je začelo zalivati spodnji konec vasi. Ko so vaščani videli nevarnost, so si začeli graditi okoli svojih hiš, da jih ne bi zalilo.

„Kako pa gradiš? Na svoje obrni, saj je vedno po vašem teklo!" se je jezil možak.

„Čemu bi morala samo naša hiša trpeti škodo? Kar še drugi dajte," je zabrusil napadeni in delal po svoje.

„Ljudje božji, pomagajte! Krompir in živino mi je zalilo, kokoši in drva pa odneslo," je vpila ženica.

„Pokličite sina, da pride pome," je prosil mož, ki se niti iz postelje ne more dvigniti.

Otrokom ni bilo treba iti v šolo. Po vasi so vpili „juhuhu" in plezali po tramovih, ki so bili položeni v okna, od hiše do hiše. Po njivah in logeh so plavali trami in deske kot rezanci v juhi.

Minilo je najhujše. Voda se je vrnila v strugo, za sabo pa pustila stara obuvala in drugo navlako na grmovju in drevju v dokaz svoje moči ali pa v opomin, kaj vse vrženo nemarni ljudje proč.

Kaj pa škoda? Še tisto, kar je ostalo od suše, je odnesla voda ali pa premočeno gnije, da ne bo za rabo. Trpeli bodo kmetje, ki so bili letos dvakrat udarjeni, in ljudje, ki bodo letos dražje kupovali. Še najbolje se bo godilo mešetarjem, ki se gredo trgovce. Imeli bodo izgovor, da bodo spet kaj uvozili iz tujine in pri tem dobro služili.

„Kaj pa ti, Janez?" sem vprašal Brlogarja, „prav gotovo ti bodo v podjetju pomagali, da ne boš brez imetja in novcev?"

„Kje neki, saj moram še več delati, da bom nadoknadil zamujeno."

MARTIN KRPAN

POSEBNOSTI

Polži ali žabe?

Iz kuhinje Lojzke Kravcarjeve

Kuhinjska soparica se je dvigala z vonjem po vseh mogočih jedeh in začimbah, okrog velikega štedilnika pa se je urno sukalo več ljudi. Na tako vzdušje sem naletela ondan v kuhinji znanega novomeškega lokala „Pri vodnjaku", kjer gostu postrežejo tudi z jedmi, o katerih poprečen Dolenjec še slišati noče.

„Ni tako malo gostov, ki si zaželijo polže, žabje krake ali rake in raznie manj znane ribe," je rekla Kravcarjeva Lojzka, kuharica, ki je že deseto leto v poklicu in v istem podjetju.

„Za žabje krake je precej interesentov tudi že med domačimi ljudmi, medtem ko se za polže odločajo največ gostje od drugod. Jedli pa so jih tudi že Novomeščani." Med tem, ko je kuharica Lojzka takole stresala informacije o polžih, je tudi odprla omaro in mi jih pokazala.

„Polže dobimo vložene v slano vodo. Prav ljubki polži so, taki, kakršni pri nas lezejo naokrog. Polže vložimo v zelenjavno maslo, pečemo jih v posebni posodi, po desetih minutah pa jih zalijemo z juho in serviramo. Gost dobi namesto običajnega pribora klešče, da jemlje z njimi polže iz posode in jih nosi k ustom. Iz lupin se namreč vsebina spije oziroma izsesa. „Šest polžev, takole pripravljenih, velja Pri vodnjaku 26 din. Če gre za stavo ali za potešitev radovednosti, to res ni vsota, ki bi človeka spravila na kant. Drugo pa je, če bi jih želodec vsakega prenesel.

In ni treba misliti, da boste kaj izrednega, če si omislite polžjo večerjo! V restavraciji so že imeli domačina, ki je po prvi zaužiti porciji naročil „repete". In ko je natakar vdrugič oddal naročilo v kuhinjo, je be pristavil: „Lojzka, brž, gostu se mudi."

RIA BAČER

Raimond Koch: „Prihodnje leto bom vpisal arhitekturo, za to pot pa imam šest mesecev časa." Nazaj jo bo seveda ubral z vlakom. (Foto: Železnik)

Od Koelna do Carigrada

„Kaj pa ta s kolesom na avtocesti? " sem si mislil, ko sem v petek, 28. septembra, malo pred odcepom za Novo mesto prehitel dolgolasega in bradatega kolesarja. Pred dobrim mesecem sem naletel na podobnega malo pred Trebnjem; žal mi nista takrat pomagali ne nemščina ne angleščina: govoril je solo italiano! Tokrat je bilo več sreče. Na vprašanje: „Si kranjski Janez? " sem dobil odgovor: „I bag your pardon? " Po nekaj besedah pa sva že ugotovila, da bo lažje kar v nemščini.

Nenavadni Nemec s kolesom ima svoje nazore o potovanju. Pred mesecem dni je zapustil Koeln, kjer se je po maturi zaposlil kot tehnični risar. Teden dni je kolesaril do Muenchna. Mesto samo se mu je zdelo vredno štiri dni ogleda. V Velikovcu je vse skupaj naložil na vlak, saj so se mu Alpe zdele prehude, da bi si na njih grizel kolena. Raimond vozi namreč vse potrebno s seboj, to pa ni najlažje. V Ljubljani si je postavil svoj mali šotor blizu savskega brega, toliko, da ga povodenj ni odplavila. Na dan, ko sem ga ustavil, je dosegel naslednji čas: iz Ljubljane se je odpeljal ob osmi uri zjutraj, jaz pa sem se z njim pogovarjal ob 11,15. Iz Novega mesta pa je do Ljubljane z avtom eno uro vožnje. Mali števec na njegovem kolesu je kazal 3828 prevoženih kilometrov; v Koelnu jih je imel 2350. Pismo, s katerim se mi je javil iz Zagreba, nosi datum 1. oktobra. Raimond torej napreduje po načrtu. Kot pedanten Nemec ima namreč v dnevnku točen program poti, za vsako mesto pa predvidene postanke.

A. Ž.

Z naših vztov

„ČEZ LES" – TODA ZA PLAČO!

Jožeta Andoljška, uslužbenca novomeškega Gozdnega gospodarstva in znanega šaljivca, je pred dnevi vprašal znanec:

„Jože, si še pri tistih, ki so ‚čez les'? "

„Sem," se je veselo odrezal Jože, „toda jaz sem plačan za to, ti pa si ‚čez les' brezplačno . . . "

Piše preprosto, poroča kratko in razumljivo: DOLENJSKI LIST

				JUG	DEL LETALA	GORNJI DEL TELESA	RAZGLAS	PODOBA	JOHN OSBORNE	RIM. VOJSKO-VODJA	ZNAČAJ	AVTOR BOBROV	STARA LJUBLJANA
				BREZŽIČNA BRZOJAVKA									
				ODSTOP					PLUG / PTIČ TEKAČ				
				HOKEJSKA PLOŠČICA				ANGL. FILM. IGRALEC	RAKAV BULNIK				
				ARAB. LUKA	MERILNA NAPRAVA	OSTANEK PO STISKANJU	IMPERIJA						
TONA		AVSTRAL. MEDVED	CIMOSOV AVTO / SV. IGNATIJ NAMTINSKI				DOTHEJEVA MATI / GR. OTOK			VRSTA SRBI SOLATE	NEKD. JAP. SREDIŠČE	THOREZ MAURICE	
VISOKO-ŠOLEC									IZKOPAN PREHOD	DEJANJE			
KOTAČ						GR. ČRKA / KESANJE				CLARK / 3			
NOVI-NARSTVO													SREDI-ŠČNICA
ANGL. PIVO				ZDRAVILO				MUZA POEZIJE					
D. L.	100 m²			ŽUŽELKA				PERZ. KRALJ					

JOŽE SPLICHAL

Novomeški odbojkarji so končno našli ligo, v kateri se dobro počutijo: v drugi ligi tudi zmagujejo . . .

Novomeščan Tomo Vindišer pred vsako šahovsko partijo izjavi, da bo pojedel figuro, če bo izgubil. Ob njegovih vnetih porazih bi na svetu že zmanjkalo figur, če bi držal besedo . . .

Ker neznanec ni mogel fizično obračunati s šefom centra za socialno delo in krajevne skupnosti v Novem mestu, je za uvod razbil samo njuni tabli na Rotovžu!

VSAKA ŠTIRI LETA:

Meso - kot olimpijske igre

Pomanjkanja mesa ni le pri nas - čutijo ga po vsem svetu

Odgovorni zatrjujejo, da bo dolgotrajni krizi v preskrbi z mesom odzvonilo. Zatrjevanje se v mesnicah ne da kupiti. Verižna reakcija se nadaljuje: meso je – mesa ni. Inž. Jože Tanko, direktor novomeške kmetijske zadruge „Krka", je že pred tremi leti napovedal sedanjo krizo: „Pomanjkanje mesa je prav enako gibanje kot olimpijske igre. Vsaka štiri leta imamo olimpiado in krizo v preskrbi z mesom . . ."

Besede je izgovoril pred tremi leti – a je zadel. Humor, ki zdravi našega človeka, ima o pomanjkanju mesa tako bodico: „Mesa ni zato, ker napredujemo s tako velikimi koraki, da nas svinje s kratkimi nogami ne morejo več dohajati . . ."

Strokovnjaki sodijo, da bi morali Jugoslovani na leto pojesti povprečno po 20 kg govedine, 20 kg svinjine in 8 do 10 kg kokošjega mesa. Številke o tem, koliko mesa so pojedli leta 1968 na svetu, za nas niso razveseljive: Amerikanci so pojedli skoraj 24 kg govejega, 28 kg svinjskega in 20 kg kokošjega mesa. Največ govedine pojedo Francozi (28,3 kg), največ svinjine Nemci (37,3 kg) in največ kokošjega mesa Američani. Jugoslovani smo tedaj pojedli manj kot povprečno 9 kg govedine na leto, nekaj manj kot 14 kg svinjine in komaj dobrih 5 kg kokošjega mesa.

In ob tem občutnem zaostajanju pri nas mesa vseeno primanjkuje, kljub vsem agrarnim možnostim, ki jih imamo! Kje so vzroki za naše težave? Vsekakor je del težav zato, ker zavzema kmetijstvo vse manjši obseg v nacionalnem dohodku. Hkrati je ves svet soočen s krizo v prehrani. Za to so dober dokaz cene: pšenica je na svetovni borzi v enem letu poskočila od 55 na 110 dolarjev za tono. Kajpak se je podražilo tudi vse drugo. Države, ki razpolagajo z viškom mesa – ZDA, Kanada, Francija, Argentina, Urugvaj in nekatere manjše – predstavljajo komaj desetino prebivalcev na svetu. Kako naj z njihovimi presežki zadovoljijo potrebe devetih desetin?

Pot do zrezkov tudi pri nas zato še ne bo kmalu znana!

Prizor za cedenje slin, vendar pri nas, žal, redek . . .

Rešitev prejšnje križanke:

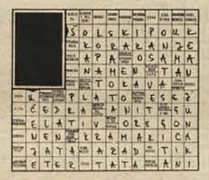

ERNEST SCHMUCKER:

IŠČEMO DRUŽABNIKA

Jimmy Huston je s privihanim ovratnikom svojega obledelega površnika sedel na klopi v newyoškem centralnem parku in bral oglase. Bil je hladen in vetroven jesenski večer. Mimo je šel mlad par. Dekletovi koraki so postali hitrejši, ko je zagledala ščetinasto brado zanemarjenega moškega na klopi. Še bolj se je privila k svojemu spremljevalcu.

Jimmy je zmečkal časnik in ga vrgel stran.

– Propadel si, stari fant, povsem propadel! – je pomislil grenko.

– Nimaš si kaj očitati. Dvajset let si skušal kaj doseči, pa nisi prišel dlje kot do pomivanja posode in iztovarjanja premoga.

Z umazano roko si je podrgnil kocinasto brado.

Vstal je na premrle noge. Dolgo je brskal po žepu, preden je našel četrt dolarja. Skupaj z zadnjim denarjem je izvlekel tudi revolver. Z vnetimi očmi je strmel v kovino na dlani. Neki lopov mu je porinil to orožje v roke v predmestnem zavetišču v East Sidu, preden so ga odvlekli policaji. Izvlekel je magazin in ga dal spet nazaj. Trije naboji!

– Eden je dovolj zate, Jimmy! – je zamrmral. – Potem ti ne bo več treba brati oglasov. Predtem pa lahko še popiješ malo viskija za teh 25 centov.

Grlo je imel suho kot Sahara. Pohitel je skozi park in stopil v neko luknjo na južni strani parka.

– Dvojni viski! – je naročil in se trudno naslonil na točilno mizo.

Ko mu je ognjena tekočina polzela po grlu, je prebral lepak na steni:

„Iščemo družabnika. Dobro vpeljana pralnica. Potreben je kapital 3000 dolarjev!"

– Jaz pa imam četrt dolarja! – je vzdihnil Jimmy.

Črke so mu zaplesale pred očmi. Zgrabil ga je krčevit kašelj, spustil je kozarec na mizo. Viski ga je žgal v želodcu. Glava mu je počasi zlezla na roke.

Beznica je bila prazna. Samo pri vhodu sta sedela dva dobro oblečena moška. Jimmy ni mogel razumeti, kaj se pogovarjata. Bila sta predaleč. Zlil je ostanek viskija v usta, spet naslonil glavo na roke in gledal gosta za mizo. Štarejši je vzel iz žepa majhno stekleničko in jo porinil čez mizo mlajšemu. V slabi svetlobi žarnice je Jimmy videl, da je v njej bel zmast prašek. Kmalu je bil popolnoma prepričan. Poznal je beli prašek, za katerega so nesrečniki plačevali blazne vsote. Neki mornar mu je pokazal ta prašek po prekrokani noči v Bowerju. Prišel je čez ocean in ga pritihotapil. Bil je v podobni steklenički. Mornar je izblebetal, da lahko za tisto stekleničko dobi 40.000 dolarjev.

„Dobro vpeljana pralnica. Iščemo družabnika," je plesalo pred njegovimi očmi in zazibal se je v lahek sen. – Nič več ne bom pral posode! – Žal mi je, gospa, toda tale premog lahko sami zmečete v klet! Štirideset tisoč dolarjev! Najkrajša pot do uspeha! Čisto perilo, topla kopalnica pa viski, morje viskija!

Kot skozi meglo je videl, kako je mlajši moški pograbil stekleničko.

Jimmy je pohitel za njim. Na ulici se je stresel od mraza. Moški je šel čez cesto proti glavni poti parka.

– To je tvoja zadnja priložnost, Jimmy! – mu je brnelo v glavi.

– Moraš mu vzeti to stekleničko! To je tvoja zadnja priložnost.

Njegova roka se je skrčila okoli revolverjevega držala. Nič več ni videl moškega. Toda Jimmy je poznal park. Stekel je po bližnjici. Prebil se je skozi gosto grmovje in spet prišel na glavno pot.

Zagledal je moškega, ki mu je prihajal nasproti. Slišal je, kako tiho žvižga. Ko je prišel na nekaj metrov, je Jimmy stopil izza grma ter izvlekel revolver.

– Ne delajte neumnosti! – je dejal moški, ko je zagledal revolver.

– Štirideset tisoč dolarjev! Najkrajša pot do uspeha! – je zamrmral Jimmy in pritisnil.

Moški je dvignil roke, kolena so klecnila in padel je na tla. Jimmy je mrzlično iskal po žepih.

Ko je našel stekleničko z belim prahom, je zaslišal divje lajanje psa, ki se je približeval. Takoj nato je piščalka presekala nočno tišino.

Prekleti kifeljci! Z enim skokom se je Jimmy vrgel v grmovje, se prebil skozi veje in stekel čez trato, kolikor so ga noge nosile. Krčevito je kašljal in krenil na stransko stezo, kjer se je zaletel v policaja. Začutil je udarec po glavi, nato pa je vse postalo črno.

Zavedel se je v patrolnem avtomobilu. Ni odprl oči. Enakomerno je dihal in prisluškoval brnenju motorja ter se skušal orientirati. Glava ga je bolela od udarca, roke pa je imel v lisicah.

Kot skozi meglo je slišal policaja, ki je dejal šoferju:

– Mar ti razumeš, zakaj je ta revež ubil tistega moškega, Mick? Jaz ne. V žepu ni imel niti centa. Samo steklenička sladkorja. Najprej sem mislil, da je mamilo. Ko pa sem pokusil, sem videl, da je sladkor. Lep, čist sladkor. Pojasni mi to, Mick!

Voznik je nekaj zamrmral, vendar Jimmy ni razumel.

– Sladkor! – je mislil.

– Ni heroin. Sladkor, navaden sladkor!

Začutil je, da začenja drhteti. Skušal je zaustaviti to drhtenje, pa je bilo vedno bolj močno. Bilo je tako močno, da je moral odpreti oči, nato pa usta. Končno se je brez glasu začel smejati. Zvijal se je od smeha. Od smeha so mu lile solze po umazanem, poraslem obrazu, iz njegovih odprtih ust pa ni prišel noben glas. Tedaj je nekaj počilo v njegovi glavi in vse okoli njega je utonilo v rdeče morje.

K obiskovalcem neke živčne klinike vzhodno od New Yorka pogosto pristopi nenevaren blazneš, ki se najprej oprezno ozre okoli sebe, nato pa izpod bolniške halje privleče steklenično sladkorja in šepeta:

– Hočete kupiti heroin? Samo 40.000 dolarjev! Najkrajša pot do uspeha!

PRISTANEK V PRASKUPNOSTI

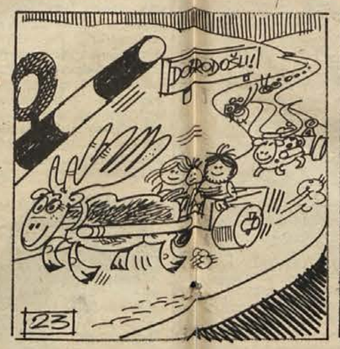

23. Industrija, trgovina, izvoz, uvoz, devize... sami zveneči izrazi!

Eno besedo pa smo izpustili! Prihranili smo jo za zaključek poglavja o nezaslišani gospodarski rasti Košate praproti.

Turizem, dragi bralci! To prelivanje narodov in plemen s kraja v kraj, s kontinenta na kontinent. Drdrale so vprege v Košato praprot in skozi njo. Da, celo iz daljne Atlantide – vemo, da se je kmalu zatem pogreznila v ocean! – so prišli turisti in s sončnimi naočniki na očeh postopali po mestni galeriji, kjer je razstavljal genijalni U – Ia. Ko so se naužili umetnosti, jih je zažejalo po zgodovini: bilo jo je dovolj v mestnem muzeju! Kamnite sekire iz polpretekle dobe si lahko občudoval tod in v pečini nad mestom si videl votline praljudi...

Vse, prav vse je že kmalu služilo turizmu: menjalnica na oglu, kjer je pisalo na tabli: 3 školjke za 2 polžka, pa nebotični hotel „Som" z barom in ruleto, kamp za ljubitelje nudizma ob reki. Na turiste so čakale številne zasebne „cimer fraj" po mestu in prav turistom je bil namenjen veliki folklorni festival, na katere so prapotrošniki spet nataknili po naftalinu dišeče kože in s kamnitimi sekirami v rokah zaplesali prapolko...

Premislite, celo slavni dinozavri so plačali svoj davek turizmu! S posebnim odlokom je Paradižnik prepovedal lov nanje. Odslej jih bodo streljali le še tujci za težke devize.

POTA IN STRANPOTA

§

Dežurni poročajo

GROZIL CELO Z NOŽEM – Žužemberški miličniki so 30. septembra zvečer pridržali do iztreznitve Marjana Škufco iz Malega Lipja. Ta je razgrajal in celo grozil z nožem v žužemberški gostilni. Zagovarjati se bo moral tudi pred sodnikom za prekrške.

TAT V DRVARNICI – Martina Ucman iz Dobove pri Otočcu je prijavila novomeškim miličnikom, da ji je nekdo iz drvarnice ukradel motorno škropilnico, vredno 2.000 din.

TRANZISTOR JE IZGINIL – Metličanu Mirku Bečaju je nekdo iz nezakljenjenega osebnega avtomobila, parkiranega pred hotelom Kandija v Novem mestu, izmaknil tranzistorski radio znamke „Telefunken".

IZPRED HIŠE SO GA UKRADLI – Antonu Kambiču iz Črejnševca je nekdo v noči na 3. oktober izpred domačega gospodarskega poslopja odpeljal moped NM 57–912.

VLOMILEC V KIOSKU – V noči na 4. oktober je bilo vlomljeno v kiosk „Dela" v Črnomlju. Vlomilec je razbil šipo in vzel nekaj žvečilnega gumija, več britvic, nožev, kemičnih svinčnikov, igralnih kart, nabojev za strelno pištolo, strašilno pištolo in zračno puško. Odnesel je predmete, ki jih je dosegel z roko skozi razbito steklo. Za storilcem poizvedujejo.

BANKINA SE JE UDRLA

8. oktobra je s tovornjakom peljal proti Dobovi voznik Filip Ačkar iz Zagreba. Pri mostu v Dobovi se je srečaval z nasproti vozečim tovornjakom. Umaknil se je na neutrjeno bankino, ki se je udrla, tako da se je tovornjak prevrnil po nasipu in obstal na boku. Naložen je bil s 160 zaboji nealkoholnih pijač. Škoda znaša 20.000 dinarjev.

ZADEL KOLESARJA IN ODPELJAL NAPREJ

3. oktobra popoldne se je peljal proti Kostanjevici kolesar Jože Vrhovšek z Brod. V desnem ovinku v Malem Mraševem je pripeljal nasproti po levi strani voznik osebnega avtomobila Blagoje Uglješič iz Brežic, zadel kolesarja, nato pa odpeljal naprej v Brežice.

Po čem so psovke in žalitve?

Nesmiselno pravdaštvo še vedno krade čas sodiščem, prizadetim pa denar

V času, ko si politiki prizadevajo ohraniti mir in pozivajo k strpnosti, pa vsakdanje življenje v majhnem kraju na vasi in posebno med ženskami vse prepogosto prinaša sovraštvo.

Namesto da bi se že tako maloštevilni sodniki bolj posvečali važnim zadevam, se morajo še precej ukvarjati z ženskimi jeziki. Tudi moški žaljivci in užaljenci niso ravno izjeme. Opaziti je tudi, da poravnalni sveti zadnje čase niso več tako uspešni pri miritvi drobnih sporov. Marsikje o poravnalnih svetih celo ni več slišati.

Če sta v majhnem kraju dve družini hudo sprti, je kmalu zasejan razdor med vsemi prebivalci. Sledi slabše delo v vaških organizacijah, propadajo krajevne akcije itd. Niso redki primeri, da na vasi namesto tovariških in lepih sosedskih odnosov uspevajo nagajanje, zmerjanje in sovraštvo. Večjemu skupnemu napredku je potem pot zaprta.

Navajamo samo dva primera, ki ju je letos obravnavalo sevniško občinsko sodišče, podobne pa bi našli kjerkoli na Dolenjskem ali v Beli krajini. V sodnik aktih piše:

. . . 2. 2. 1973 je D. M. rekla v zasebni hiši Š. M., da je vlačuga.

. . . 4. 2. 1973 popoldne je D. M. na istem kraju besede ponovila.

. . . 7. 2. 1973 zvečer je D. M. rekla Š. M., da jo bo „stolkla ko hudiča, potem se ne bo več vlačugala."

. . . 2. 3. 1973 je D. M. spet ozmerjala Š. M. z vlačugo.

Konec te male jezične vojne je prinesel D. M. 800 din kazni, ker je bila prvič pred sodiščem. Sicer bi plačala več.

Naslednji primer je doma iz pravdarske kmečke hiše, kjer se snaha in tašča že 13 let tožarita. Ko ima katera denar, si privošči žaljivko. Nazadnje je sodišče obravnavalo dogodek, ko je pred domačo hišo J. Ž. rekla T. Ž. nekaj zelo grdega, razen tega pa so padale še „običajne" žaljivke. J. Ž. bo odštela 350 din denarne kazni, plačati pa bo morala še 572 din sodnih stroškov. Svojo taščo je namreč znova javno žalila med tem, ko ji je tekla pogojna kazen za podoben primer.

Ko se take tožbe začno, jim večkrat ni konca. Mar ni to nesmisel naše vsakdanjosti?

R. B.

NI DOBRO PREVEČ HITETI

7. oktobra popoldne se je peljal proti Kostanjevici z osebnim avtom voznik Franjo Pontar iz Krškega. Zaradi neprimerne hitrosti ni mogel zvoziti ostrega desnega ovinka, zato je zapeljal čez bankino preko zapuščenega peskokopa. Od tu ga je odbilo in je obstal na strehi. Škode na avtomobilu je za 9.000 din.

KOLESAR NI UPOŠTEVAL ZNAKA

3. oktobra zjutraj je po prednostni cesti od Drnovega proti Krškemu vozil z osebnim avtomobilom Andrej Culkar iz Grosuplja. S stranske leskovške ceste se je pripeljal na prednostno cesto s kolesom s pomožnim motorjem Janez Račič iz Osredka, ki ni upošteval znaka STOP. Kolesar je trčil v Culkarjev avtomobil in bil pri tem hudo poškodovan. Odpeljali so ga v brežiško bolnišnico, škode pa je za 800 din.

Izvabil mu je denar

Stanko Sladič je v Sevnici goljufal

Občinsko sodišče v Sevnici je prisodilo 6 mesecev zapora (sodba še ni pravnomočna) 33-letnemu komercialistu Stanku Sladiču iz Ljubljane. Poleti 1971 je namreč v Sevnici sklenil pogodbo z Jožetom Peternelom in se zavezal, da mu bo priskrbel material za izdelavo poliestra, kot predujem pa je v dveh obrokih prejel 3.500 din.

Dokler Sladič ni dobil vsega dogovorjenega denarja od Peternela, se je pri njem večkrat oglasil in tvezel, kako bo v Italiji nabavil material. Potem je pošiljal v Sevnico le še brzojavke. Imel je razne izgovore, napovedal celo točen dan in uro, kdaj bo prišel z blagom, toda Peternel je čakal zaman. Ko je hotel Sladiča izslediti, ga ni bilo nikjer več, ker se je medtem preselil.

Sodišče ni moglo verjeti Sladičevemu izgovoru, da je Peternelov denar izročil nekemu Italijanu, kajti ni se mogel izkazati niti s potrdilom niti z naslovom tega Italijana. Ta primer pa je lahko svarilo lahkovernežem, da ne bodo z vsakim sklepali pogodbe in mu verjeli na lepe oči.

NOVA ŽRTEV CESTE

Zelo tragično se je 5. oktobra malo po 22. uri zvečer končala vožnja zakoncev Stegne iz Učakovcev pri Vinici. Janez Stegne in njegova žena sta se iz Črnomlja z avtom vračala proti domu, ko jima je v vasi Ogulin naproti pripeljal s tovornjakom Štefan Klobučar iz Vel. Nerajca.

Med srečanjem sta vozili čelno trčili. Osebni avto se je prevrnil, medtem pa je iz njega padla voznikova žena. Ona je ostala tako rekoč brez poškodb, medtem ko je njen mož na kraju nesreče podlegel hudim poškodbam. Tudi sopotnik v osebnem avtu Janko Vrban se je hudo poškodoval in so ga takoj odpeljali v novomeško bolnišnico. Znano je, da znaša gmotna škoda okrog 12.000 din, medtem ko vzroke tragične nesreče še raziskujejo.

Gorje vozniku naproti vozečega avtomobila, če mu v deževni noči voznik take „svetleče kapelice" iz bližine posveti z vsemi lučmi. Menim, da bi morali pri tehničnih pregledih, pa tudi miličniki na cesti posvečati več pozornosti lučem na vozilih. (Foto: France Brus)

Kriminal-ogledalo časa

O tem, kako preprečevati in obravnavati kriminal, so mnenja med znanstveniki različna

Več kot 300 strokovnjakov in znanstvenikov iz 50 držav je nedavno tega v Beogradu razpravljalo o kriminalu. Sedmi mednarodni kriminološki kongres je skušal dati odgovore na vprašanja: kdo je sploh kriminalec, kako kaznovati, kako v skupen boj proti mamilom in če je smiselno polniti zapore.

Znanstveniki so imeli precej različna mnenja o tem, poudariti pa velja, da so razpravljali strokovnjaki iz držav z različno družbeno ureditvijo. Sodobna kriminologija ima tri smeri: prva je zasnovana na tem, da družba delinkvente izloča, druga se imenuje klinična, tretja pa kriminologijo obravnava kot nauk družbene obrambe.

Udeleženci kongresa pa so bili enotnega mnenja, da je kriminala vedno več, da pa se pojavlja v novih oblikah. O tem je govoril v uvodnem referatu tudi naš znanstvenik s kriminološkega inštituta v Beogradu dr. Milan Milutinović. Poudaril je, da v Jugoslaviji že precej časa iščemo novih in uspešnejših poti za boj proti kriminalu.

Kaj je za obsojenca hujše: zaporna kazen ali javni pečat, ki ga delinkvent dobi tako rekoč za vse večne čase? Temu vprašanju so posvetili zlasti veliko pozornost, kajti povsod imajo težave z ljudmi, ki so kazen prestali, okolica pa jih nato odklanja ali vsaj nerada sprejema. Prav ta pečat je mnogokrat kriv, da se strankpotnik vrača v kriminal in postane stalen gost zaporov.

Vsekakor pa velja, so menili tudi naši znanstveniki, da je možno kriminal zajeziti s preventivnimi ukrepi. Posebno velja to za najstnike, ki danes v visoko razvitih državah, deloma tudi pri nas, v vedno večjem številu postajajo pripadniki podzemlja.

Kaj ob karambolu?

Pri prometni nesreči je čelno trčenje najhujše. To je nezgoda, pri kateri dve vozili, ki hitita v nasprotno smer, trčita z vso sprednjo površino. Hitrostni sili v dveh, v nasprotno smer vozečih avtomobilov se pri trčenju seštejeta. Voznik, ki se zave, da bo v naslednjem trenutku trčil, naj skuša čelno trčenje preprečiti.

Močno pritisniti na zavoro in istočasno močno zaviti volan je v tem položaju najboljše. Neverjetno je slišati, ampak statistike potrjujejo, da je za človeka bolje, če pri prometni nesreči ne zleti iz avtomobila. Petkrat večja nevarnost je, da se smrtno poškodujemo, če pri trčenju pademo iz kovinske kletke.

Kdor pa ostane v avtu in doživi hudo trčenje, ima lahko različne poškodbe. Najhujše in najbolj nevarne so poškodbe na glavi, saj so te krive pri dveh tretjinah smrtnih primerov. Na drugem mestu so poškodbe na rokah in nogah, medtem ko volan zakrivi največ poškodb na prsnem košu.

Drugo pravilo pred prometno nesrečo je: skušajmo preprečiti telesu, da bi treščilo v ohišje avtomobila. Zavedati se moramo, da pri trčenju hitrost vozila skoraj v hipu pade na nič, naše telo pa se v prostoru zaradi vztrajnostne sile še premika s hitrostjo, ki jo je prej imelo vozilo. Prav zato bi morali iz avtomobila odstraniti vse ostre predmete in trde robove. Vsa notranjost vozila bi morala biti prevlečena z mehko oblogo.

Ker je pri prometni nezgodi največkrat prizadeta glava, je najbolje, če v hipu pred nesrečo pred obrazom prekrižamo roke. Morda si bomo roke zlomili, toda ubranili bomo glavo hujših poškodb. Druga važna stvar pa je, da se z nogami močno opremo. Ker predstavlja za šoferja ob trčenju največo nevarnost volan, bi se moral voznik v zadnjem hipu nagniti v stran, da se izogne vsaj osi volana.

Pri mnogih nezgodah so potniki na zadnjih sedežih ostali skoro nepoškodovani. Najbolje pa tak potnik naredi, če se skuša trčenja obvarovati s tem, da se sključi počez za prednji sedež. S tem spravi svoje telo v zavetje in ob trčenju bo priletel le v mehko oblogo sedeža.

Torej: samoobramba ima pred trčenjem veliko vlogo, zato imejmo prisebnost duha in skušajmo v takem trenutku rešiti, kar se rešiti da.

VELJA KOCIĆ

Tat monštrance obsojen

Vlomilec na Brezjah ni povsem prišteven

Spomladi smo poročali, da je iz romarske cerkve na Brezjah zmanjkalo več dragocenosti, med njimi tudi zlata monštranca in ciborij s plaščem. Vrednost ukradenih predmetov znaša 180.000 din, medtem pa so storilca odkrili. Te dni je prejel kazen pred okrožnim sodiščem v Kranju.

Gre za 21-letnega Petra Reharja, klateža brez zaposlitve, ki je že prej iz ljubljanskih cerkva kradel drobiž iz puščic, privoščil pa si je še vlom v cerkev na Brezjah, pri čemer mu je pomagala prijateljica Marta Reissner iz Ljubljane.

Sodni izvedenec je ugotovil, da je Rehar zmanjšano prišteven, kar je sodišče upoštevalo pri odmeri kazni. Okrožno sodišče je Reharju prisodilo 4 leta strogega zapora, Marti Reissner 1 leto zapora, povrniti pa bosta morala tudi premoženjsko korist, ki sta jo pridobila z vlomi. Denar sta namreč skupaj zapravila. Sodba še ni pravnomočna.

Še enkrat pred senat

Na novomeškem okrožnem sodišču so prve dni oktobra ponovno obravnavali prometno nesrečo, ki jo je lani poleti na Glavnem trgu v Novem mestu zakrivil Branko Vovko, šofer z Rateža, in v kateri je bil mrtev 84-letni Urban Dolinar iz Ljubljane. Vrhovno sodišče je prvo sodbo razveljavilo. Tedaj je bil Vovko spoznan za krivega in obsojen na 10 mesecev zapora in odvzem vozniškega dovoljenja za dve leti, tokrat pa so mu kazen zmanjšali na 7 mesecev zapora, ker je bila ugotovljena milejša oblika krivde. Tudi vozniško dovoljenje mu z novo sodbo ne bo odvzeto. Čakajo še pravnomočnost nove sodbe.

Na karteljevskem klancu je zaradi nedovoljenega in nevarnega prehitevanja že veliko voznikov plačalo kazen. Tudi tovornjak koprske registracije je padel v miličniško zasedo. Izgovori v takem primeru ne zaležejo. (Foto: R. Bačer)

KRONIKA NESREČ

NOVO MESTO: SKOCIL JE NA CESTO – Franc Radi iz Žabje vasi je 5. oktobra popoldne vozil avto po Zagrebški cesti, pri Hadlovi hiši pa je s pločnika nenadoma skočil na cesto 5-letni Andrej Košmrlj. Voznik je dečka zadel in zbil na tla. Z zlomljeno nogo so Andrejčka odpeljali v bolnišnico.

ZALOKE: AVTO JE GOREL – Ljubljančan Stanko Kopač je 5. oktobra okoli poldneva vozil proti Zagrebu, ko je pri Zalokah opazil, da se iz motorja kadi. Zapeljal je na rob ceste in začel gasiti. Čeprav so mu pri tem pomagali drugi vozniki, so morali priti na pomoč še novomeški gasilci. Tem je uspelo požar pogasiti. Gmotne škode je za 20.000 din.

MAČKOVEC: PORINIL DVA NEMCA – 5. oktobra zvečer je Nemec vozil avto po stari cesti od Otočca proti Mačkovcu, za njim pa sta vozila avto še en Nemec in naš tovornjak z voznikom Edvardom Matkom z Bučke. V križišču v Mačkovcu je prvi Nemec ustavil, da bi se prepričal, če je cesta prosta, tudi drugi Nemec je ustavil, Matko pa tega ni mogel narediti: trčil je v nemški avto pred seboj, tega pa je porinilo še naprej v avtomobil prvega Nemca. Škode je za 5.000 din.

DOBRUŠKA VAS: NESREČA PRI PREHITEVANJU – Trebanjčan Edvard Smuk je 5. oktobra zvečer vozil avto proti Zagrebu v gosti megli za nekim avtobusom. Pri Dobruški vasi je avtobus začel prehitevati tovornjak, takoj za avtobusom pa je iz kolone šinil tudi Smuk. Medtem ko je avtobusu prehitevanje uspelo, je moral Smuk zaradi naproti vozečega tovornjaka naglo zaviti v desno. Pri tem je zadel v prednji del tovornjakove prikolice, od tam pa ga je odbilo še v levo: trčil je v koprski tovornjak in je povzročil za 9.000 din škode.

ŠENTJURJE: NAŠ ZDOMEC V ITALIJANA – Zdomec Anton Zagorc iz Cerovega loga je 6. oktobra zjutraj vozil avto nemške registracije proti Novemu mestu. V Šentjurju je v megli prehiteval tovornjak, ko je naproti pripeljal z osebnim avtom neki Italijan. Zagorc in Italijan sta trčila in imata za 9.000 din škode.

SMOLENJA VAS: MOPEDIST V BOLNIŠNICO – Marjan Kovačič iz Leskovca je 6. oktobra zvečer vozil avto proti Novemu mestu, ko mu je v Smolenji vasi naproti pripeljal mopedist Leopold Florjančič z Malega Slatnika. Mopedist je pred srečanjem zavil v levo in trčil v avto, pri tem pa se je poškodoval. Odpeljali so ga v novomeško bolnišnico, gmotne škode pa je za 1.500 din.

DOBLIČE: S CESTE JE ZLETEL – Božidar Bajuk iz Primostka je 7. oktobra zjutraj vozil avto iz Brezovice proti Kanižarici, toda na ostrem ovinku pri Dobličah je njegov avto zaneslo s ceste. Najprej se je prevrnil, potem pa obstal na njivi. Škode je za 5.000 din.

VAVPČA VAS: AVTO V TOVORNJAK – 2. oktobra dopoldne je Martin Vindišman iz Stranske vasi z avtom peljal iz Gabra v Semič, ko je v Vavpči vasi s tovornjakom pripeljal naproti Vinko Štefanič iz Črnomlja. Pri srečanju sta vozila silovito trčila. Osebni avto je odbilo po nasipu navzdol, nanj pa se je prekucnil še tovornjak. Pri nesreči sta se hudo poškodovala Martin Vindišman in sopotnica Stanka Gorše: odpeljali so ju v bolnišnico. Gmotne škode je za 35.000 din.

METLIKA: PODRL PEŠCA – Ivan Bekracki iz Jurovskega broda je 2. oktobra zjutraj vozil tovornjak po CBE v Metliki. Pri avtobusni postaji je nenadoma stekel preko ceste Anton Grašin iz Brloga, ki se je v Metliko pripeljal z avtobusom in je izstopil. Voznik tovornjaka kljub zaviranju ni mogel nesreče preprečiti in je pešca podrl. Pri padcu se je Grašin poškodoval in so ga odpeljali v bolnišnico.

Z NOŽEM GA JE ZABODEL

Spet je alkohol botroval prepiru in pretepu, ki se je žalostno končal! V noči na 5. oktober sta se pri Bobnarjevih v Dol. Toplicah sprla Jože Bobnar in Ivan Mlinar. Oba sta tam domačina. Med prepirom je Mlinar pograbil kuhinjski nož in z njim dvakrat zabodel Bobnarja. Poškodovanca so odpeljali v novomeško bolnišnico, na srečo pa ni v življenjski nevarnosti.

ČETRTKOV INTERVJU

Prevečkrat samo vodilni

Franc Beg: »Na področju, ki ga je omenil Miha Hrovatič, ni bilo dovolj posluha za usklajeno načrtovanje - to pa je nujnost!«

Organizacije Socialistične zveze v občinah Črnomelj, Metlika, Novo mesto in Trebnje se že dalj časa zavzemajo za vse večje povezovanje med gospodarskimi in drugimi dejavniki v ožji in širši Dolenjski. Franci Beg, predsednik občinske konference SZDL v Novem mestu, pravi, da je predlog za izdelavo osnovnih izhodišč za ekonomski, družbeni in prostorski razvoj širše Dolenjske, ki naj bi bil podlaga prostorskemu in perspektivnemu planiranju regije (v celoti ali posameznih delov), s tem namenom tudi doživel podporo.

Franci Beg: „Ni bilo dovolj posluha."

„Z izhodišči za ekonomsko – družbeni in prostorski razvoj, ki jih vsebuje tako imenovani elaborat, o katerem govori tovariš Miha Hrovatič, so bile seznanjene vse občine in poslanci dolenjske regije," zatrjuje Beg, odgovarjajoč na Hrovatičevo vprašanje v prejšnjem četrtkovem intervjuju. Hkrati pristavlja, da bi morali nadaljnjo pobudo za prostorsko in perspektivno planiranje imeti sveti občin, gospodarske organizacije in dejavniki na področju družbenih služb.

Usmerjanje in načrtovanje družbenega razvoja bo poslej verjetno eden glavnih motivov in interesov za medsebojno sodelovanje, kot ga nakazuje slovenska ustava.

Franci Beg nadalje: „V dosedanji družbeni praksi (sem sodi tudi primer, na katerega je mislil Miha Hrovatič) ni bilo dovolj posluha za usklajeno načrtovanje – med drugim zaradi tega, ker je bila uresničitev večkrat odvisna od spoznanj vodilnih kadrov v občini, posameznih delovnih organizacij in samoupravnih skupnosti, redko pa dovolj spoznani potreba in zahteva delovnih ljudi."

Če želimo v prihodnje doseči skladen in pospešen razvoj regije, bo – po Begovem mnenju – nujno, da se bo občina zanimala za sodelovanje na področju prostorskega in perspektivnega razvoja.

Predsednik občinske konference SZDL Franci Beg je predlagal, naj bi prihodnjič odgovarjal v četrtkovem intervjuju Rudi Hrvatin, vodja enote pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Novem mestu: „Pove naj, kako se uveljavlja zakon o pokojninskem zavarovanju kmetov in katera vprašanja se zastavljajo pri uporabi zakonskih določil. Zakon na primer določa, da starša (preužitkarja) ne dobita pokojnine, če je bil sin, ki je prevzel posestvo, na dan uveljavitve zakona zaposlen. Nič pa ne pove za primer, če le-ta prekine delovno razmerje in se vrne na posestvo."

I. ZORAN

Kdaj bodo odstranili plot izpred nekdanje Germove hiše na novomeškem Glavnem trgu? Nekaj občinskih praznikov je že mimo in tudi tega bodo investitorji in gradbinci pričakali z nedokončano obnovo. Napovedi, da bo stavba vsaj to jesen preurejena v sodoben gostinski lokal, torej ne držijo. V ponedeljek so nameščali še zadnje okenske okvire, ob koncu minulega tedna pa je prišla na pomoč Pionirjeva mehanizacija (na sliki) in vzbudila pozornost mimoidočih. (Foto: Ivan Zoran)

DESET DNI PRED OBČINSKIM PRAZNIKOM:

Izkušnje osmerice pred mikrofonom

V Novem mestu bo od 18. do 20. oktobra zbor samoupravljavcev z zletnega območja Bratstvo in enotnost - Na plenarnem zasedanju: govori predstavnikov iz osmih mest - Možnost za dogovor o tesnejšem sodelovanju

40-članske delegacije samoupravljalcev zletnih območij Banjaluke, Bihaća, Gospića, Karlovca, Prijedora, Siska in Zagreba prihajajo k nam po sklepu stalnega sekretariata Zleta Bratstva in enotnosti, ki je letos 31. marca zasedal v Prijedoru. Zbor samoupravljavcev pa bo samo ena izmed akcij XII. zleta.

V delegacijah bodo delavci, zaposleni v različnih dejavnostih. Priporočili so, naj bi bilo v vsaki delegaciji vsaj 20 mladih.

Plenarno zasedanje vseh delegatov zbora so predvideli že za prvi dan ob 18. uri. Na njem bodo predstavniki posameznih zletnih območij, tudi novomeškega, predstavili gospodarsko in družbeno-politično življenje krajev, kjer delajo. Pričakujejo, da bodo govorniki prišli na dan tudi s predlogi, kako bi zletna območja še poglobila sodelovanje in se prepredla z novimi vezmi.

Naslednji dan bodo gostitelji popeljali udeležence k samoupravljavcem novomeškega območja – na primer gradbenike h gradbenikom, prosvetarje k prosvetarjem, gospodarstvenike h gospodarstvenikom itd.

Zvečer bo za zborovalce akademija, na kateri se bo vsako zletno območje predstavilo s po eno točko. Akademijo bodo takoj zatem ponovili za novomeško občinstvo.

Zadnji dan bivanja v Novem mestu bodo gostje lahko izrabili za ogled mesta, kulturnih in zgodovinskih spomenikov, zanimivosti mesta in okolice.

ŠENTJERNEJ: KDAJ AVTOBUSI?

Avtobusna podjetja so v zadnjem času podražila vožnjo in uvedla precej novih prog, za objavo voznih redov na kraju samem pa ni nihče poskrbel. Z malo truda bi odpravili nepotrebno čakanje, zamujanje in nered.

T. B.

Suhokrajinski drobiž

ŽUŽEMBERŠKI PIONIRJI so pripravili 29. septembra, na pionirski dan, uspešno odredno konferenco, ki so se je poleg mentorjev in prosvetnih delavcev udeležili tudi predstavniki krajevnih družbeno-političnih organizacij. Iz poročil je razvidno, da so krožki dobro delali. Načrt obeta, da bodo pionirji tudi v naslednjem obdobju marljivi.

OBČANI IZ JAME pri Dvoru so na svojo pobudo s samoprispevkom in delom napravili prepotrebno brv na pretrganem delu mostu pri ribogojnici. S tem so omogočili šolarjem z desnega brega Krke prihod k pouku, sami pa lahko stopijo v trgovino in pridejo na avtobus.

CESTIŠČE NA REGIONALNI cesti Novo mesto – Žužemberk – Ljubljana je v Belem grabnu – med Praprečami in Poljanami pri Žužemberku – dobilo nevarne razpoke, ki bi lahko povzročile premik zemlje v dolino h Krki.

KRAJEVNE POTI je razdrl naliv v noči od 24. na 25. september. Zaradi porušenega mostu pri Dvoru in obnove žužemberškega mostu bo poti na desnem bregu Krke težko urediti.

M. S.

NAPOVED ZA SEZONO

Napovedi ZKPO v Novem mestu za sezono 1973/74 so razveseljive in bi se ob popolni izvedbi programa kulturno življenje v novomeški občini bistveno popravilo. Skrb za kader je navedena na prvem mestu (režiserski in zborovodski tečaji ter filmska vzgoja), prireditev pa pripravljajo več. Načrtujejo kar četvero revij (za pevske zbore, gledališke skupine, ljudske umetnike in zabavne ansamble), akademijo šolske mladine, literarno popoldne (nastop sodelavcev šolskih glasil), enodnevno likovno kolonijo za učence, razstavo del likovnih amaterjev, razstavo umetniške fotografije in podobno.

MINI ANKETA:

Naša družba je v stalnem revolucionarnem razvoju, zato mora večkrat menjati in dopolnjevati svoj ustavni tekst. Novi družbenoekonomski odnosi, ki vse neposredneje temelje na delovnem človeku, najdevajo svoja določila tudi v ustavi. Kakšno je zanimanje zanjo in ali jo poznamo?

Poznamo ustavo?

MILAN UHAN, študent: „O ustavi je bilo veliko napisanega in se še piše, po delovnih organizacijah organizirajo javne razprave, mi študentje pa smo v tej stvari prepuščeni lastni pobudi. V glavnem spremljam dogajanje po časopisju, vendar menim, da bi moralo biti pisanje jasnejše, preprostejše in morda stvarnejše."

MIHA LEGAN, tekstilec: „V našem podjetju smo že imeli javno razpravo o novi ustavi. Največ zanimanja je bilo za vprašanje TOZD. Zanimajo nas predvsem konkretne oblike uvajanja ustavnih določil, medtem ko za celoten pregled in razlago ustave ni časa. Mislim, da bi moral vsak dobro poznati to temeljno listino. V časopisju spremljam vse, kar se o nji piše.."

BRANKA MIŠJAK, uslužbenka: „V našem podjetju smo imeli javno razpravo in predavanje o novi ustavi. Največ zanimanja je bilo za delegatski sistem in za TOZD, tako da novo ustavo vsaj malo poznam. V časopisju sem opazila veliko napisanega o tej stvari, vendar člankov v glavnem ne berem, ker so predolgi, nerazumljivi in preveč teoretični."

MARJAN KAVČIČ, predmetni učitelj: „Delovna skupnost naše šole je imela predavanje o ustavnih spremembah, tako da smo kar dobro seznanjeni z njo. Opažam pa, da časopis ne opravlja svoje dolžnosti o poučevanju širših delovnih slojev, ker je pisanje neustrezno: preveč besed, premalo povedanega. Da bi res dobro spoznal ustavo, pa nimam časa."

MATJAŽ VERBIČ, študent: „Nikoli ni bilo toliko možnosti, kot je je sedaj, da se delovni človek seznani z novo ustavo. Zdi pa se mi, da predavatelji na javnih razpravah niso najbolj primerno izbrani, ker ne znajo dovolj nazorno prikazati glavnih značilnosti in sprememb družbenoekonomskih odnosov, ki jih prinaša nova ustava. Mnenja sem tudi, da so delovni ljudje premalo osveščeni, da bi znali ustavna določila uporabiti v svoji vsakdanji praksi, in ravno o tem bi jih bilo treba učiti."

M. MARKELJ

FICKO ODHAJA

Dolgoletni komandir novomeške postaje milice Jože Ficko odhaja na novo delovno dolžnost inšpektorja milice. Od 1. oktobra je komandir Anton Remec, dosedanji pomočnik.

Kamera, ki je portretirala Tita

V Dolenjski galeriji: retrospektivna razstava umetniške fotografije Marjana Pfeiferja - V muzeju: slikarsko-knjižna razstava o puntih

Ali bo šla 20-letnica Dolenjskega muzeja neopazno mimo? Na ta jubilej je mimogrede opozoril ravnatelj Janko Jarc na razstavi umetniške fotografije Marjana Pfeiferja, ki so jo odprli 4. oktobra zvečer v Dolenjski galeriji. Po otvoritvi so si obiskovalci ogledali v muzeju še slikarsko knjižno razstavo, posvečeno puntom.

Glavni govornik prof. Jože Kastelic je mojstra Pfeiferja predstavil kot človeka, čigar kamera ustvarja umetnost. Razstavljene fotografije obiskovalca povsem prepričajo o tem, ne da bi za hip podvomil. Čim bolj človek meri njegova dela, tem bolj se mu v zavesti utrjuje prepričanje, da ni ostre ločnice med umetniško fotografijo in, denimo, grafiko. Velika je tudi dokumentarna vrednost Pfeiferjevih stvaritev. Znani barvni portreti predsednika Tita, ki jih vidimo v uradih, so njegovo delo. Razstava, ki bo odprta do 21. oktobra, bo gotovo zelo obiskana, vsaj fotografi je ne bi smeli zamuditi.

Razstavo, posvečeno 400-letnici hrvaško-slovenskega in 500-letnici slovenskih puntov, sta pripravila muzej in Študijska knjižnica Mirana Jarca z gradivom, ki ga premoreta. Ob literaturi, ki obiskovalca prepriča, da so puntarski časi v slovenski literaturi doživeli izreden odmev, so razstavljene tudi risbe, v katerih je slikar Boris Kobe prikazal nekaj prizorov iz življenja in bojev puntarskih kmetov.

I. ZORAN

V Ločni gradijo za obrati pekarije Pionirjevi delavci novo skladišče z upravnim poslopjem za trgovsko podjetje Hmeljnik. Gradnjo, katere celotna vrednost je okoli 2 milijona in pol dinarjev, financira ljubljanska pivovarna Union. Skladišče bo imelo 900 kvadratnih metrov površine in 2500 kvadratnih metrov zunanjih asfaltnih površin. Uredili bodo tudi prostor za maloprodajo.

Praznik se je začel

Osrednja proslava za letošnji praznik novomeške občine bo 29. oktobra v Dol. Toplicah

Tri kulturne prireditve – razstave v študijski knjižnici, v galeriji in muzeju – v počastitev letošnjega občinskega praznika so že za nami. Z zborom samoupravljalcev zletnega območja bratstva in enotnosti 18. in 19. oktobra se bo slavje nadaljevalo.

19. oktobra ob 10. uri bodo v Novem mestu ob Ljubljanski cesti odprli nov vrtec, ob 16. uri bo v Brusnicah ogled novega učiteljskega bloka, ob 19. uri pa v Domu kulture v Novem mestu akademija v počastitev zbora samoupravljavcev.

25. oktobra bodo v Dolenjski galeriji odprli razstavo del slikarja Ivana Vavpotiča, naslednji dan pa bodo na Otoku pri Dobravi odprli prvi zaščitni objekt po arheologih odkritega Gutenwertha.

27. oktobra ob 9. uri bo v Šmarjeti srečanje mladih v šoli 29. oktober, zvečer (ob 19. uri) pa v novomeškem domu kulture slavnostna akademija v počastitev praznika.

28. oktobra – zvečer pred osrednjo proslavo – bo v Dolenjskih Toplicah koncert združenih moških pevskih zborov.

Na sam praznik – 29. oktobra – bo ob 8.30 v Krki, tovarni farmacevtskih in kemičnih izdelkov v Ločni, ogled novih obratov bazične proizvodnje in nove toplarne. Dve uri kasneje bodo v Dolenjskih Toplicah simbolično prerezali trak ob otvoritvi nove šole, nakar bo v šolskih prostorih slavnostna seja občinske skupščine, udeleženci pa si bodo lahko ogledali tudi razstavo urbanističnih zasnov zdravilišč Dolenjskih in Šmarjeških Toplic z nekaterimi projekti razvoja. Ob 12.30 bodo v Šoteski odprli nov obrat Novolesa.

Praznovanje bo še v novembru. 27. novembra ob 18. uri bodo v Dolenjski galeriji odprli razstavo del Dolenjske slikarske kolonije 73. V počastitev praznika bo še več drugih športnih in kulturnih prireditev.

Novomeška kronika

STARA PESEM – Vodnjak na Glavnem trgu postaja vse bolj slaven po svoji stalni zasmetenosti. Lahko bi tudi dejali, da je ogledalo prebivalcev našega mesta. Zadnje čase so se mu v pričevanju o redoljubnosti meščanov pridružili tudi koši za smeti, ki so dostikrat obrnjeni narobe, vsa njihova vsebina pa raztresena po pločniku.

ŠMIHELSKE NOČNE NEVARNOSTI – Samo korenjaki lahko gredo ponoči skozi Šmihel in pa tisti, ki jim ni mar za hlače, kajti prav lahko se zgodi, da se v predrzneža zažene kakšen od psov, ki v nočnih urah neprivezani strašijo okoli.

SMUČARSKA AKCIJA – Smučarsko društvo Rog je pripravilo akcijo za očiščenje in pripravo terena na smučiščih v Črmošnjicah. Udeleženci prostovoljne akcije bodo za svoje delo pozimi uživali ugodnosti pri prevozu z vlečnico.

ALI JE MOGOČE? – Vrvež okoli Grmove hiše na Glavnem trgu, stroji in celotna podoba kažejo, da se dela na tem objektu vendar bližajo koncu, ki so ga zlobni jeziki postavili v naslednje tisočletje.

TRŽNICA – Petkova tržnica ni več tako živahna, kot je bila poleti. Hladna jutra silijo prodajalke, da čimprej prodajo svoje pridelke. Kljub temu je bila založenost trga dobra. Nekatere cene: solata je bila po 7 din, paprika po 7 din, zelje po 5 din, smetana po 8 din, jabolka po 4 – 7 din, fižol po 7 din, grozdje po 7 – 8 din in krompir po 2 dinarja kilogram. Naprodaj je bil tudi že letošnji kostanj po 6 din in orehi po 10 din.

SMRTI – Umrla sta: inž. Karel Marn, upokojenec iz Kristanove 34, v 72. letu starosti in Tončka Počrvina, gospodinja iz Dolnjih Kamenc 48, v 64. letu starosti.

– Ena gospa je rekla, da se je novomeški klub za podvodne aktivnosti na odprtem prvenstvu Pirana v podvodnem ribolovu uvrstil v družino neuvrščenih. Ekipi ni uspelo ujeti niti enega primerka živali, ki bi bila podobna ribi.

NOVOMEŠKA TRIBUNA

Komunisti o izhodiščih za kongres

Več neposrednih proizvajalcev na kandidatne liste

Do začetka oktobra je imela v kočevski občini približno tretjina osnovnih organizacij ZK sestanke, na katerih so razpravljali o izhodiščih za pripravo stališč in sklepov za 10. kongres ZKJ. Na vseh sestankih so imeli na dnevnem redu tudi evidentiranje možnih kandidatov za organe ZK v osnovni organizaciji, v občinski komite in konferenco ter razpravo o doslej evidentiranih za organe ZKS in ZKJ.

Komunisti so se strinjali s sprejetimi merili za kadrovanje. Znotraj občine so evidentirali že 22 članov za razne dolžnosti v ZK, med njimi jih je približno tretjina iz neposredne proizvodnje. Lista pa hkrati pove, da so bile nekatere osnovne organizacije premalo aktivne, saj niso evidentirale nobenega možnega kandidata. V razpravah pa je tudi poudarjeno, da je med evidentiranimi še za dolžnosti v ZKS in ZKJ premalo delavcev iz neposredne proizvodnje.

Nekatere osnovne organizacije so tudi kritično ocenile svoje dosedanje delo. Kjer tega še niso storili, bodo to opravili v predkongresnem obdobju.

Osnovna organizacija Šeškovega terena je razen o kongresnih dokumentih razpravljala še o predvideni spremembi ustav. V Stari cerkvi so ocenjevali delo družbeno-političnih organizacij in krajevne skupnosti. V Delavski univerzi pa so sprejeli kratkoročni program svojega dela.

Po načrtu bi morali biti sestanki vseh osnovnih organizacij končani do 1. oktobra. Vendar je vihar in poplava delo zavrla. Kljub temu pa bodo razprave predvidoma zaključene do sredine oktobra.

J. P.

Pionirji za čisto okolje

Za novega predsednika izvolili Jureta Podržaja

3. oktobra je bila v osnovni šoli Kočevje pionirska konferenca, združena s proslavo 30-letnice Kočevskega zbora. Dosedanja predsednica Dubravka Žagar je orisala bogato delo organizacije, od kulturnih, športnih in drugih prireditev in tekmovanj do obiska 42 partizanskih mamic za 8. marec, zbiranja papirja za Kumrovec, obiska udeležencev Kočevskega zbora, protestnega zborovanja zaradi dogodkov na Koroškem itd., itd.

V delovni program za novo šolsko leto so dali v glavnem podobne naloge kot lani, razen tega pa še nekatere nove. Tako bodo ustanovili še dva nova krožka (turistični in za ikebano), sodelovali pri izdaji turističnega prospekta, tekmovali v učenju, sodelovali z ribiči, lovci, gasilci, društvom za varstvo živali, ljudsko tehniko, taborniki, jamarji, turističnim društvom in drugimi.

Posebno pa so poudarili, da se bodo v okviru Jugoslovanskih pionirskih iger in tudi sicer prizadevali za varstvo narave in čistost okolja. Sodelovali bodo pri čiščenju mesta in okolice, okraševanju in urejanju okolice zgradb, se zavzemali za čisto vodo in zrak, urejali in oskrbovali ptičje krmilnice in drugo.

Za novega predsednika odreda so izvolili Jureta Podržaja, za tajnico Tatjano Janežič, za zastavonošo pa Hermana Bunderla.

Učenci osnovne šole Kočevje se zelo prizadevajo za varstvo okolja, na nedavni konferenci pionirskega odreda pa so sklenili, da se bodo še bolj. (Foto: F. Brus)

HVALA VSEM, KI SO MI POMAGALI

Huda elementarna nesreča, ki me je doletela 24. septembra, me je hudo prizadela: razkrila mi je hišo in jo hudo poškodovala. Da ni prišlo še do hujše katastrofe in da je moja družina v rekordnem času dobila streho nad glavo, gre hvala dobrim ljudem, ki so mi v teh težkih trenutkih izkazali resnično naklonjenost. Vsem sosedom, prijateljem in drugim, ki so mi v nesreči kakorkoli pomagali, se najtopleje zahvaljujem. Slavko Pantar, Kočevje, Nabrežje, n.h.

Nova predsednica odreda

Mladino vzgajamo za samoupravljalce

3. oktobra je bila na osnovni šoli Vas-Fara proslava pionirskega dne, 30-letnice Kočevskega zbora in 30-letnice mladinske organizacije. V kulturnem sporedu so nastopili recitatorji, dva pevska zbora in lutkovni krožek z igrico Kristine Brenkove „Azil". Nato je bila pionirska konferenca, na kateri je predsednica pionirskega odreda Maja Jakšič prebrala obsežno poročilo o delu v preteklem obdobju. Po razpravi so sprejeli tudi delovni program.

Proslavi in konferenci so prisostvovali predstavniki krajevne skupnosti, ZB, DPM in RK Vas-Fara. Učenci so jih vpraševali o urejanju kraja in njihovi bodočnosti ter jih prosili za pomoč pri delu. Rade volje so jim obljubili, da jim bodo pomagali ter da se bodo o pionirskem delu pogovarjali tudi na svojih sestankih.

Za novo predsednico pionirskega odreda so izvolili Lidijo Ložar, učenko VI. razreda, ki je marljiva in vestna pionirka, a tudi odlična učenka in dobra tovarišica.

Ravnatelj Franc Volf je ob koncu pozdravil delo pionirjev in se zahvalil vsem, ki so pomagali, da so naši pionirji tako samostojni. Tako namreč najlepše in najboljše izpolnjujejo zahteve naše nove ustave.

M. VOLF

Na sliki je hiša Slavka Pantarja iz Kočevja, ki ji je vihar odnesel streho in jo tudi sicer hudo poškodoval. Reševalci so jo pokrili s ponjavami, da ne bi dež hiše še bolj poškodoval. (Foto: J. Primc)

DROBNE IZ KOČEVJA

DEVET ZLATIH – Zaslužnim občanom, ki so uspešno delali z mladino, so v hotelu „Pugled" minuli petek na svečanosti podelili 9 zlatih značk Zveze prijateljev mladine Slovenije in več priznanj občinske ZPM. Svečanost je organizirala občinska ZPM.

– Zakaj centralna kurjava kljub mrazu še vedno ne greje?

– Bistre glave so gotovo ugotovile, da bodo ljudje hitreje delali, če jih bo zeblo. To je njihov prispevek k stabilizaciji gospodarstva.

VEČ ZNANJA – Delavska univerza Jožeta Češka ima v svojem izobraževalnem programu za sezono 1973/74 več šol za odrasle, več oblik družbenega strokovnega in splošnega izobraževanja ter šole za mladino.

FRIDRIHŠTAJN – Izšla je knjižica Franca Cankarja „Fridrihštajn – Kočevje", posvečena 400-letnici hrvaško-slovenskega kmečkega upora. Kupite jo lahko pri Turističnem društvu, ki jo je tudi založilo.

GOBE – Gobarji povedo, da je po zadnjem deževju precej gob, predvsem „dežnikaric".

LEPO ZA PROSLAVO – Mesto so po viharju in poplavi, kolikor se je le dalo, očistili in uredili. Tudi posamezni hišni sveti so bolj ali manj poprijeli za delo. Pri tem so se še posebno izkazali stanovalci četrte stolpnice v Kidričevi ulici, ki so imeli v četrtek spet udarniško akcijo.

Spet zmrzujejo

V vseh stavbah v Kočevju, ki imajo urejeno ogrevanje iz kemične tovarne, stanovalci spet zmrzujejo, medtem ko predstavniki Stanovanjskega podjetja in kemične tovarne na toplem „diskutirajo", če bo kemična sploh še ogrevala ta stanovanja. Za razprave in dogovarjanja je bil čas vse poletje.

Čas bi že bil, da bi inšpekcija napravila na tem področju red, se pravi, da bi kemična morala stanovanja ogrevati, seveda za primerno ceno, ko bi temperatura zunaj padla do določene stopnje.

Zanimivo je tudi, da Stanovanjsko podjetje kljub obljubam poleti ni uredilo ničesar za regulacijo radiatorjev centralne kurjave po stavbah, da bi vsi greli enakomerno. Zdaj so namreč dobro greli v zgornjih nadstropjih, v spodnjih pa slabo. Seveda pa to ni edina obljuba, dolžnost ali naloga, ki jo Stanovanjsko podjetje ni izpolnilo. Zato stanovalci upravičeno pravijo, da takega Stanovanjskega podjetja, ki zna v glavnem le pobirati stanarino, niti ne potrebujejo. To bi namreč lahko opravili sami hišni sveti, pa še ceneje bi bilo.

J. PRIMC

KOČEVSKE NOVICE

Gasilci so se izkazali

Bili so povsod, kjer sta bila voda ali ogenj

Kakor vedno doslej, ko je bila potrebna pomoč prizadetim krajem in ljudem v elementarnih nesrečah, so se tudi ob zadnjih poplavah v ribniški občini izkazali gasilci. Ne bi naštevali, kateri gasilci ali gasilska društva so bili najbolj prizadevni pri reševanju družbene in zasebne lastnine. Vsi, ki so sodelovali pri reševanju, zaslužijo pohvalo. Gasilci so bili prvi tam, kjer je bila pomoč najbolj potrebna. Tako je bilo v Ribnici, Dolenji vasi, Grčaricah, Loškem potoku in drugod. Škoda zaradi naraslih voda bi bila še večja, če ne bi pomagali gasilci.

Pri črpanju vode iz popavljenih kleti se je izkazala sodobna oprema gasilskih društev. Motorne brizgalne, s katerimi razpolagajo gasilska društva, so zelo dobro opravile svoje delo. Gasilci so skupno z ostalimi prebivalci pomagali tudi pri obnovi vaških poti in cest. Voda je namreč marsikje uničila pota, da je bil promet po njih nemogoč.

Gasilci na Gori pa so tudi obvarovali vas Kržeti pred uničenjem. Omejili so ogenj, ki ga je zanetila strela. Gospodarsko poslopje je pogorelo do tal. Lastnik Peter Gornik ima za okoli 100.000 din škode.

-r

REFERENDUM ZA CESTO USPEL

V nedeljo, 30. septembra, so imeli v Dolenjih Lazih pri Ribnici referendum o uvedbi samoprispevka za posodobljenje svoje ceste. Na posamezno gospodinjstvo je predviden samoprispevek od 1.000 do 4.000 din. Tako bi zbrali nad 90.000 din. Referendum je uspel, saj se je odločilo za samoprispevek nad 90 odstotkov volilcev.

S tem denarjem, ki ga bodo dobili iz skupnega deleža rednega samoprispevka, in posojilom, bodo prebivalci Dolenjih Lazov uresničili dolgoletno željo po asfaltirani cesti skozi vas in do ceste Ribnica – Žlebič. Zgled prebivalcev Dolenjih Lazov naj bi posnemali tudi v drugih krajih, kjer želijo dobiti čimprej dobro cesto.

-r

Zadovoljivo gospodarili

Sindikat na novih osnovah - Sodelovanje z mladino - Prispevki za dom v Kumrovcu

Sindikati v ribniški občini se pripravljajo na svojo novo organiziranost. Na nedavni seji predsedstva občinskega sindikalnega sveta (OSS) so sklenili, da bodo ustanovili dva nova občinska odbora sindikatov, in sicer odbor sindikata industrije in rudarstva ter odbor sindikata kmetijstva in živilske industrije. Občinski odbor sindikata družbenih dejavnosti je ustanovljen, potrebno bo le izvoliti nov odbor.

Letošnjo zimo bodo volitve v nove občinske sindikalne odbore kakor tudi volitve v nov občinski svet Zveze sindikatov. Oboje bodo izvedene po delegatskem sistemu.

Razpravljali so tudi o sodelovanju sindikatov z mladinsko organizacijo in o aktivih mladih delavcev. Sklenili so, da se bodo na eni prihodnjih sej sestali na skupni seji z vodstvom občinske mladinske organizacije in se dogovorili o delovanju mladine v sindikatih.

Nadalje so se pogovorili o rezultatih poslovanja delovnih organizacij v prvem polletju letos. Uspehi so zadovoljivi, v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta pa je ugotovljena manjša ekonomičnost poslovanja.

Predsedstvo OSS se je zavzelo za hitrejše zbiranje prispevkov za gradnjo spominskega doma borcev in mladine v Kumrovcu in namenilo zanj 1.000 din.

-r

Za Ribničane ni malice

Ribnica potrebuje obrat družbene prehrane

„Ker Ribnici skoraj ni mogoče dobiti malice za nas, zaposlene, sem si kupil kolo in se vozil na malico domov. Zdaj so mi pa kolo ukradli," je povedal en izmed Ribničanov.

Njegovo trditev smo preverili pri več zaposlenih občanih in zvedeli, da je v Ribnici res težko dobiti malico, če nima podjetje ali ustanova svojega obrata družbene prehrane. Obnavljajo namreč bivšo RESTAVRACIJO, pri „Cenetu" pa nimajo dovolj osebja. Pri „Pildarju" zmanjka malice po 9. uri, „Štekliček" ima premalo prostora, „Ulčar" pa malice nima.

Seveda lahko dobi gost namesto poceni malice kaj drugega kot golaž, ki pa stane kar 15 din in še kaj. Vendar so te malice le za globoke žepe. Nekateri vedno glasneje govore: „Ribnica ne potrebuje hotela, ampak obrat družbene prehrane. Tudi turisti, ki bodo prišli v Ribnico, bodo gotovo raje ceneje jedli."

Vendar tudi to mnenje ne more držati. Ribnica bo gotovo s posodobljenjem ceste Kočevje – Delnice potrebovala tudi sodoben gostinski obrat. Res pa hkrati, verjetno že zdaj, potrebuje tudi obrat družbene prehrane, ki bo kuhal cenene malice in kosila. Njegova gradnja, ureditev ali ustanovitev pa je predvsem stvar delovnih in drugih organizacij oziroma delovnih skupnosti, katerih člani kolektiva tak obrat potrebujejo.

J. P.

Loški potok je bil jezero

Ob poplavah v vaseh Loškega potoka

Kot mnoge kraje v Sloveniji so poplave prizadele tudi vasi Loškega potoka, posebno Retje, Travnik, Srednjo vas in Šegovo vas. Voda je bruhala iz številnih izvirov in poplavljala obširna polja v nižini. Tako sta bili odrezani od sveta zlasti vasi Retje in Travnik. Ljudje še ne pomnijo tako naraslega vodovja. Nad 7 metrov visoka voda ni bila tu že 100 in več let. Obrat INLES je moral ustaviti proizvodnjo. Pouk v šoli je bil okrnjen. Ceste so bile polne kamenja in zemlje. Prvi sončni dan v Potoku, 28. september, so vaščani teh vasi izkoristili za popravilo cest.

Na vaškem jezeru pri mlinu pa so se v teh dneh pojavili otroci na splavih. Take priložnosti za splavarjenje res niso smeli zamuditi. Vendar ta igra le ni bila tako varna.

M. T.

Praznik pionirjev

28. septembra so se zbrali pionirji osnovne šole Loški potok v lepi telovadnici nove šole na Hribu ter z bogatim kulturnim programom proslavili letošnji pionirski praznik. Svečanost je potekala v res pravem partizanskem duhu.

Tudi jaz sem bil tam in spregovoril otrokom o delu in akcijah pionirjev in mladine med vojno ter o prvem kongresu ZSM, ki je bil 10. oktobra pred 30 leti v Kočevski reki.

Pionirji so nato izvolili novo vodstvo ter sprejeli okvirni delovni program. Sklenili so, da bodo sodelovali tudi v letošnjih Jugoslovanskih pionirskih igrah. Člani ZSM pa so sklenili, da bodo pomagali vzgojiteljem pri raznih pionirskih krožkih.

MARJAN TRATAR–UČO

VEČJI ORTNEK

Cestno podjetje je postavilo nove krajevne table naselja Ortnek. Meje skoraj odgovarjajo resničnemu ozemlju nekdanjega Ortneka, kar odobravamo. Vožnja skozi Ortnek je zdaj zmernejša. Prav bi bilo, da bi sedaj, ko nam je cesta priznala štiri hiše vasi Praprošče v naš okoliš, tudi krajevno in politično ter katastrsko prepisali te hiše v našo vas, kar bi stanovalcem marsikdaj koristilo.

V. P.

V Ribnici so pred kratkim lepo sprejeli bodoče vojake. Nad vhodom stavbe, kjer je delala naborna komisija, je bila napisana dobrodošlica, vse je bilo v zelenju, pa tudi zastav ni manjkalo. Bodoči vojaki so prišli s cvetjem v gumbnicah, mnogi pa so se po starem običaju pripeljali na lepo okrašenih vozovih. (Foto: J. Primc)

ORTNEŠKI POROČEVALEC

VODE POVSOD DOVOLJ – Zadnja poplava nam je pokazala, da je okoli nas veliko vode in neizkoriščenih studencev ter da je le na nas krivda, če ni v vsaki vasi toliko vode, kolikor je potrebujemo. Torej je včasih tudi v nesreči sreča. Zadnje neurje je marsikomu pokazalo pot do vode. Naša skrb je, da vode zajemamo v zbiralnike. Zakoličite vsa mesta, kjer je bruhala voda, in pokličite strokovnjake, da vam svetujejo, pa bo prav gotovo marsikje vode dovolj za primeren vodovod.

KOSTANJEVO IN OREHOVO LETO – Vse kaže, da bo letos kostanja in orehov povsod dovolj. Naši gozdovi bodo oživeli in kostanjarjev bo vsako nedeljo dovolj, da bodo marsikje gospodarji gozdov nejevoljni zaradi takih obiskov. Tudi hruške in jabolka kažejo lepo. Njihova cena bo seveda današnji draginji primerna. Jurjevica je, kot s sadjem rodovitna vas, tudi letos marsikoga rešila skrbi za ozimnico. Kupujmo pri domačih sadjarjih!

IZ RIBNICE NA RAB – Velikih slovesnosti, ki bodo 27. in 28. oktobra na Rabu, se bodo udeležili tudi Ribničani. Člani organizacije ZB po vseh krajih ribniške občine se že dogovarjajo za potovanje z avtobusi na Rab. Dvodnevni izlet s hrano, prevozom in prenočiščem bo stal 190 din. Krajevne organizacije ZB bodo sprejemale prijave do 20. oktobra.

V. P.

REŠETO

Za še večjo uveljavitev ZK

Komite ZK je politično ocenil stanje v občini - Ocene osnovnih organizacij - Precej uspehov, a tudi pomanjkljivosti so še

Komite črnomaljske občinske konference ZKS je na zadnji seji politično ocenil razmere v občini v zadnjem obdobju. Ocena vsebuje pregled dosedanjih prizadevanj komunistov v občini, v njej so našteti uspehi, pa tudi pomanjkljivosti. O njej bodo spregovorili še člani 29 osnovnih organizacij ZK v občini, katerim so omenjeno oceno poslali.

Osnovne organizacije pa bodo do sredine oktobra izdelale še svoje ocene, v katerih bodo opisale razmere v organizacijah. Poročilo osnovnih organizacij ZK naj bi bilo hkrati tudi poročilo o delu v zadnjem obdobju in bodo o njem razpravljali člani osnovnih organizacij na svojih letnih konferencah, ki bodo v prihodnjem mesecu.

Ocena, ki jo je izdelal občinski komite ZK in poslal osnovnim organizacijam ZK, govori med drugim tudi o naslednjem: Večina organizacij ZK je postala po Pismu bolj aktivna, komunisti so pravilno ocenili pomen Pisma, dosežena je bila večja enotnost v občinskem političnem aktivu, ZK je dobila večji vpliv pri kadrovanju, kar so komunisti prej zelo pogrešali. Ugodne rezultate so zabeležili tudi pri idejno-političnem izobraževanju,

dpravljanju neupravičenih socialnih razlik, sadove pa so obrodila tudi prizadevanja komunistov za gospodarski napredek občine. Iskrin obrat, ki ga sedaj gradijo v Črnomlju, in Novoteksova tovarna na Vinici, v kateri že delajo, sta dokaz za to trditev. Člani komiteja ZK, ki so sprejemali politično oceno razmer v občini, pa so grajali nekatere osnovne organizacije ZK, ki ne izpolnjujejo dogovorjenih nalog, med nekaterimi komunisti upada revolucionarnost, ki se je pojavila po pismu predsednika Tita in jo je treba spet poživiti, nezadovoljni so bili z dosedanjim potekom akcije za gradnjo stanovanj za delavce. Komunisti bodo morali več pozornosti kot doslej posvetiti tudi socialni strukturi članstva, ker so ugotovili, da se le-ta še vedno ni izboljšala v prid delavcev.

O vsem tem bodo spregovorili kmalu tudi delegati občinske konference ZKS, ki bodo pregledali dosedanje delo in skušali najti poti, ki bi vodile k najhitrejšemu odpravljanju naštetih slabosti.

B. PODOBNIK

Semiška „Iskra" je med najboljšimi gospodarskimi organizacijami v črnomaljski občini. Na sliki: proizvodnja kondenzatorjev. (Foto: R. BAČER)

Aktivi so že zaživeli

Mladi Črnomeljčani prehajajo na novo organiziranost - Mladi brez svojega prostora

Ker je črnomaljska občinska konferenca ZMS že pred poldrugim letom pri svojem delovanju mislila na novo organiziranost mladinske organizacije, ki se sedaj uveljavlja, mladim v občini ne bo težko preiti na novo organiziranost. To so ugotovili na predvčerajšnji seji predsedstva občinske konference ZMS.

Na seji so ocenili delo mladinske organizacije v zadnjem obdobju – po III. konferenci ZKJ, ki je bila posvečena vprašanjem mlade generacije, dogovorili pa so se tudi za delo v prihodnjem obdobju, ki bo posvečeno predvsem utrjevanju nove organiziranosti mladine in delu v mladinskih aktivih. V občini obstaja sedaj osem mladinskih aktivov v delovnih organizacijah, dvajset v krajevnih skupnostih, pet v osnovnih in dva v srednjih šolah. Vsi aktivi bodo izdelali poročila o svojem dosedanjem delu ter o nalogah, ki jih čakajo v prihodnje, do 20. oktobra; proti koncu tega meseca pa si bodo mladinci zastavili nove naloge na seji občinske konference ZMS.

Dosedanje delo mladine v občini je bilo uspešno, zlasti v zadnjem obdobju, ko so v pripravah na novo organiziranost mladinske organizacije ustanovili šest novih vaških mladinskih aktivov, tri mladinske aktive v delovnih organizacijah in mestni mladinski aktiv. Pri svojem delu so mladi pravzaprav že v praksi „preizkusili" delegatski sistem, ki bo obveljal pri novi organiziranosti mladinske organizacije, zato „uradni" prehod na tak sistem dela seveda ne bo več težak.

Na seji so spregovorili tudi o največjem problemu črnomaljske mladine – ta je namreč še vedno brez svojih prostorov. Rešitve pa niso našli.

B. P.

Različne cene

„Prav vseeno mi je, komu prodam grozdje ali vino. Če je cena grozdju dobra, ga ša raje prodam kot vino. In ker sem slišal, da metliška vinska klet letos odkupuje grozdje po zelo ugodnih cenah, bo nekaj pridelka gotovo romalo v klet," je povedal kmet Anton Štubler iz Semiča. Kaj dosti časa za pogovor pa ni imel, saj ga je brenta na hrbtu opozarjala, da mora skupaj s svojo družino in sosedi, ki so mu pomagali pri trgatvi, izkoristiti lepo vreme, ki se je ponudilo po celotedenskem deževju.

Ste zadovoljni s pridelkom?

„Tako, srednje dobra letina bo. Kakih 30 hektolitrov žlahtne kapljice se bo že pocedilo iz pridelanega grozdja. Če bi ne bilo toče in zadnjega deževja, bi bil pridelek še boljši."

In kakšno vino bo nastalo iz vaših trt?

„Največ imam kraljevine in žametne črnine. Pa še nekaj drugih, manj žlahtnih sort je vmes. Dobro mi uspeva novo trtje, ki sem ga zasadil predlanskim."

S trgatvijo je treba pohiteti. Vas je doma dovolj, da boste delo hitro opravili?

„Ženo in štiri otroke imam, pa je še premalo pridnih rok. Na srečo v sili tudi sosedje priskočijo na pomoč, mi pa njim. Treba si je pomagati med seboj."

Vas kdaj kaj razjezi?

„Jezen sem, kadar pomislim na draginjo v trgovinah, in ugotovim, da pridelki in izdelki kmečkih žuljev nimajo prave cene."

B. P.

UČENJE JEZIKOV

Člani sveta za gostinstvo in turizem so se na zadnji seji zavzeli za to, naj bi se gostinski delavci vpisali v šole. Učili naj bi se predvsem tujih jezikov. V gostinskih lokalih naj bi namreč storili vse za čimboljšo postrežbo.

NE LE PROSLAVA

Učenci osnovne šole na Vinici, člani znanega kluba OZN, niso proslavili teden otroka z običajno šolsko proslavo: zbrali so množico podatkov o življenju otrok po vsem svetu, zlasti tistih, ki še občutijo vojno, lakoto, trpljenje . . . Svoje delo so posvetili prav njim. Mladi Viničani namreč menijo, da ni prav, da ob tednu otroka govorimo le o otrocih v naši domovini, ki so že kolikor toliko dobro preskrbljeni, zato je njihova skrb namenjena revnim in lačnim otrokom, ki še vedno trepetajo pred smrtjo svojih najdražjih in z bojaznijo pričakujejo jutrišnji dan, ker ne vedo, če bodo še živi in ali bodo dobili svoj borni obrok.

ČRNOMALJSKI DROBIR

MLADINSKA KONFERENCA – V črnomaljski gimnaziji se pripravljajo na letno mladinsko konferenco, na kateri bodo izvolili v vodstvo mladinskega aktiva nekatere nove člane, prešli pa bodo tudi na novo organiziranost mladinske organizacije.

MLADI V KOČEVJU – Osrednje republiške proslave v Kočevju se je udeležila tudi delegacija črnomaljskih mladincev, v kateri je bilo 13 članov.

SELITEV FRIZERJEV – Brivsko-frizersko podjetje, ki ima sedaj prostore v Gradu, ki ga obnavljajo, se bo v teh dneh preselilo v prostore Lovskega roga. Ko bo zgrajena stavba pri tržnici, v kateri bo prostor tudi za frizerski salon, se bodo brivci preselili tja.

USTAVNE RAZPRAVE – V krajevnih organizacijah SZDL in v podjetjih so končali razprave o osnutkih zvezne in republiške ustave. Pripravljajo pa se še na nekatere razprave v samoupravnih interesnih skupnostih.

NOV STATUT – Še v tem mesecu bo občinska komisija, ki pripravlja osnutek novega statuta črnomaljske občine, zaključila delo. Osnutek statuta bodo dali v javno razpravo in bodo o njem govorili do decembra, v začetku prihodnjega leta pa naj bi občinska skupščina statut sprejela.

OBISK – Klub OZN na viniški osnovni šoli naj bi v drugi polovici oktobra letos obiskal sekretar sekretariata CK ZKS Franc Šetinc. Z vodstvom in člani kluba naj bi se pogovarjal o nadaljnjem delovanju tega marljivega kluba.

Črnomaljski poročevalec

Pred metliško vinsko kletjo se vrstijo vozovi in traktorji, naloženi z grozdjem, ki ga kmetje prodajajo vinski kleti. Žlahtne kapljice iz kleti bo torej dovolj. (Foto: B. Podobnik)

Gospodarstvo: slabši uspeh

Zaradi predpisov in notranjih težav uspeh metliškega gospodarstva v prvi polovici leta slabši kot lani - Načrti so preskromni

Zvezni in republiški predpisi ter delno tudi notranji vzroki v metliških delovnih organizacijah so botrovali v letošnjem prvem poletju slabšemu gospodarskemu uspehu, kot so ga v Metliki dosegli v enakem obdobju lani. Tako so menili odborniki občinske skupščine na seji 28. septembra letos, ko so govorili o gospodarjenju v prvih šestih mesecih.

Slabšemu uspehu botruje predvsem preobremenjenost gospodarstva. Kljub mnogim izrečenim besedam o manjših obremenitvah te še naraščajo. Zakonske in pogodbene obveznosti so se za metliške delovne organizacije v prvem polletju letos povečale za 52 oziroma 39 odstotkov, dohodek je bil glede na enako obdobje lani manjši za 3 odstotke, ostanek dohodka pa se je zmanjšal za več kot polovico.

Najbolj skrbi padec ostanka dohodka. Res je, da so se osebni dohodki v metliških delovnih organizacijah letos povečali, vendar odborniki tega niso obsodili, saj so bili osebni dohodki doslej le predaleč pod ravnijo povprečnih plač drugod po Sloveniji. Povečane pogodbene obveznosti ter večje zakonske obveznosti so „presenetile" metliško gospodarstvo, ki s tako visokimi dajatvami takrat, ko je planiralo letošnjo proizvodnjo, ni računalo.

Čeprav so večje zakonske in pogodbene obveznosti veliko breme gospodarstva, ne gre zanemarjati tudi notranjih vzrokov v delovnih organizacijah. Že tako majhna produktivnost, ki ni značilna le za metliško gospodarstvo, pač pa jo ugotavljajo tudi drugod, se je v nekaterih metliških podjetjih še zmanjšala. Ponekod je opaziti nedisciplino, neprizadevnost in manjšo voljo do dela. To pa ima lahko hude posledice. Zato so odborniki sklenili, naj predstavniki delovnih organizacij, občinske skupščine, sindikata in drugih dejavnikov analizirajo nastali položaj in skušajo poiskati rešitve.

Na seji so opozorili tudi na kadrovanje in planiranje v delovnih organizacijah. Odborniki so namreč menili, da so postale metliške delovne organizacije pri načrtovanju nadaljnjega razvoja preveč „skromne", čeprav obstajajo možnosti, da bi banke podprle dobro zasnovane projekte. Zato jih bo treba izkoristiti.

B. PODOBNIK

Borcem brez natečaja

Kaj je stavbno zemljišče? - Oddati bo mogoče tudi delno komunalno urejeno zemljišče

Urejanje in oddajanje stavbnega zemljišča v metliški občini odslej ureja odlok, ki so ga na zadnji seji sprejeli odborniki občinske skupščine. V njem je med drugim povedano, da je stavbno zemljišče tisto, ki je po urbanističnem načrtu namenjeno za gradnjo, in tisto, za katero je izdano lokacijsko dovoljenje.

Oddajati bo mogoče le v celoti ali delno komunalno opremljeno zemljišče. V celoti komunalno opremljeno zemljišče je tisto, ki ima urejene dovozne poti in ceste, napeljano električno in ptt omrežje, vodovod, kanalizacijo, razsvetljavo in urejene parke ter zelenice. Odborniki so menili, da bi bila zahteva, da mora vsebovati stavbno parke ter zelenice.

Odborniki so menili, da bi bila zahteva, da mora vsebovati stavbno zemljišče vse naštete elemente, le prezahtevna, zato so dopustili možnost, da se sme oddajati tudi delno opremljeno stavbno zemljišče, ki ne vsebuje ptt omrežja in urejenih zelenic in parkov.

Graditelji si bodo lahko stavbno zemljišče pridobili le na javnih natečajih. Brez natečaja pa si bodo lahko stavbno zemljišče pridobili občani, ki so deležni posebne družbene skrbi: udeleženci NOV, ki nimajo urejenega stanovanjskega problema in niso lastniki zemljišča, na katerem bi lahko gradili; otroci in zakonci padlih borcev v NOV, ki so jim med vojno porušili hišo in nimajo ustreznega stanovanja niti zemlje, na kateri bi lahko gradili, ter vojaški invalidi.

B. P.

UJETI TATOVI GROZDJA

Čuvaj, ki čuva grozdje v vinogradih metliške kmetijske zadruge, je ujel pred dnevi bogat plen. Kot že nekaj let nazaj so se tudi letos pojavili tatovi grozdja, vendar niso bili dovolj prebrisani. Čuvajeva taktika je bila boljša in skupino tatov grozdja je ujel na delu. Pri njihovem indentificiranju sploh ni bil presenečen. Med njimi so bili taki, ki jih je imel na črnem seznamu že od lani. Med tatovi ni bilo takih, ki bi se želeli grozdja samo najesti in si potešiti lakoto, pač pa taki, ki so hoteli kvalitetno grozdje odnesti domov in ga primešati svojemu, manj okusnemu grozdju. Pri kmetijski zadrugi pravijo, da nam bodo, če bodo iste tatove še zalotili v svojih vinogradih, povedali tudi njihova imena in zahtevali objavo v našem listu.

B. P.

NOV KOMANDIR

Odborniki metliške občinske skupščine so na zadnji, sicer pa prvi jesenski seji 28. septembra imenovali za komandirja postaje milice dosedanjega vršilca dolžnosti komandirja Jožeta Petrlina. Prejšnji komandir Vili Fortun bo kmalu prevzel neko novo službeno dolžnost.

LE ZA DOM

Na seji občinske skupščine so metliške odbornike seznanili s sporočilom gozdnega gospodarstva, ki pravi, da so v občini že doslej izkoristili ves za letos odobreni posek iglavcev in naj občinska skupščina odloči, če lahko zasebniki še sekajo. Ker bi bila splošna prepoved poseka za kmete najbrž prehuda odločitev, so odborniki sklenili, da smejo kmetje odslej sekati iglavce le za domačo porabo.

SPREHOD PO METLIKI

DOM ZA MLADE – Končno je odločeno, da bo dobila mladina svoje prostore za klubsko dejavnost v stavbi stare šole. Prostor si bodo mladi delili z metliško mestno godbo na pihala. Denar za nakup opreme bo prispeval občinski sindikalni svet, prostori pa naj bi bili urejeni konec oktobra letos. Tako se bo mladim Metličanom le izpolnila dolgoletna želja.

LITERARNI VEČER – Sredi oktobra bo v sejni dvorani občinske skupščine literarni večer, na katerem se bodo predstavili mladi pesniki Marjanca Kočevar in Bogdan Končar iz Metlike ter Toni Vovko iz Novega mesta. Ljubitelji poezije bodo gotovo prišli na svoj račun.

KONJI NA CESTAH – V času trgatve je bilo na cestah precej vozov, ki jih je vlekla vprežna živina. Posebno zvečer je bilo slišati kopita konj, ki so peljali domov razigrane trgače. V veselju, da je letos grozdje dobro obrodilo, je marsikateri voznik vprežnega voza pozabil voz v večernih urah primerno osvetliti. Na srečo ni bilo nesreč.

ZAKAJ ŽALITVE – Košarkarske tekme „KK Beti" so privabljale ob igrišče veliko število gledalcev, ki so športno spodbujali domače igralce. Med gledalci pa so se, žal, našli tudi prenapeteži, ki so s psovkami žalili sodnike in igralce gostujočih ekip. To pa Metliki ni v ponos.

MODNE REVIJE – Ves oktober se bodo v sejni sobi tovarne Beti vrstile modne revije, namenjene kupcem izdelkov tovarne Beti. Manekenke so kar domača dekleta, ki so se temu poslu že privadile.

metliški tednik

Počitek z dobro malico se po trdem delu prileže trgačem in brentarjem. Za vinogradnike je trgatev praznik, zato poskrbijo, da se miza šibi od samih dobrot. Na sliki: pred hramom na Bizeljskem. (Foto: Jožica Teppey)

»SLOVIN« IZ BREŽIC PRVIČ ODKUPUJE GROZDJE

10 vagonov grozdja stisnejo na dan

Stroji v novem predelovalnem obratu so zaposleni od jutra do jutra

Od sobote, 29. septembra dalje, tovornjaki dan za dnem dovažajo sladko grozdje v novi predelovalni obrat Slovenija vina v Brežicah. Naprave so začele obratovati s polno zmogljivostjo, še preden so dobile streho nad seboj. Trgatev se je prav tedaj razmahnila po vsem vinorodnem okolišu, zato predelave niso mogli več odlagati.

Orjaška stiskalnica sprejme naenkrat okoli štiri tone grozdja. Na dan ga stisnejo po deset vagonov in bi ga lahko še več, če bi jim dovažali bodisi samo belo ali samo črno grozdje. Postopek pri črnini je drugačen, ker se mora ta 24 ur namakati.

Kamioni se odpravljajo po sladki tovor na razne vetrove. Največ grozdja pripeljejo z območja Virštanja, Bizeljskega in Pišec pa z Velikega Trna ter iz Bočja in Gadove peči izpod Gorjancev.

Letos Slovenija vino prvič odkupuje grozdje. Vinogradniki so pokazali za tovrstni odkup izredno veliko zanimanja, zlasti še, ker je cena zanje ugodna. Bele sorte odkupujejo od 5,50 din naprej, rdeče pa od 5,70 din dalje. Končna cena, ki jo dosežejo pridelovalci, je odvisna od stopnje sladkorja pri vseh vrstah grozdja. Sladkorno stopnjo ugotovijo takoj po sprejemu grozdja.

Mošta letos ne bodo odkupovali, ampak šele vino. Cene vina se najbrž ne bodo bistveno spremenile. Po vsej verjetnosti bodo ostale na lanski ravni, ko so vinogradniki prejeli po osem oz. osem in pol dinarja za liter dobrega vina. To pomeni, da bodo tisti, ki so se odločili za prodajo grozdja, nekoliko na boljšem.

JOŽICA TEPPEY

HRANILNE KNJIŽICE

Svet za gospodarstvo v Brežicah podpira akcijo za delno izplačevanje osebnih dohodkov na hranilne knjižice in jo je priporočil delovnim organizacijam. Takšne vrste varčevanje bi samo brežiški občini prineslo kakih 5 milijonov dinarjev, ki bi bili na razpolago gospodarstvu.

SKLADIŠČA ZA TOVARNO

V tovarni pohištva v Brežicah se nadaljuje druga faza investicijskega programa. Povečali bodo skladišča za izdelke in reprodukcijski material in tako pridobili 1800 kvadratnih metrov novih površin. Investicijsko vrednost cenijo na 16 milijonov dinarjev. Lastnih sredstev bodo prispevali 70 odst.

MOTOKROS NA PRILIPAH – DOGODEK LETA

Zaključne dirke ekipnega prvenstva Jugoslavije v motokrosu bodo 21. oktobra na Prilipah in so vključene v program prireditev za letošnji praznik brežiške občine. Na dveh dirkah bo nastopilo 35 vozačev v kategoriji 250 ccm in nad 30 tekmovalcev v kategoriji do 60 ccm. V štirih vožnjah se bodo tedaj pomerili najboljši športniki motokrosa iz vse Jugoslavije.

Za posebno privlačnost bodo poskrbeli mladinci na mopedih do 60 ccm, saj bo to prvi javni nastop mladih tekmovalcev v Brežicah. Pred domačim občinstvom bodo tokrat prvič nastopili tudi mladi dirkači Avto-moto društva iz Brežic.

M. TOPLIŠEK

KMETJE SODELUJEJO

V centralnih samoupravnih organih in svetih delovnih enot Gozdnega gospodarstva Brežice je zastopanih enajst kmetov. Delovna organizacija vključuje zasebnike pri obnovi gozdov zlasti v predelih, ki so bili v povojnih letih najbolj izsekani. Delo, ki ga opravijo gozdni posestniki po naročilu gozdnih obratov, je plačano po veljavnih pravilnikih gozdnega gospodarstva.

VINOGRADNIKI NASEDAJO

Kmetijska inšpekcija v Brežicah opozarja vinogradnike, naj ne kupujejo cepljenk od raznih prekupčevalcev; ki so jih polna usta hvale, čeravno prodajajo slabe sadike in obetajo popolnoma druge sorte, kot so v resnici. Vinogradniki iz Sromelj so opozorili kmetijsko inšpekcijo na take primere. Torej je le najbolj zanesljivo, če naročijo sadike pri kmetijski zadrugi na Bizeljskem.

KOMANDANT ODŠEL

Predstavniki občinske skupščine v Brežicah so se 1. oktobra skupaj z zastopniki družbenopolitičnih organizacij poslovili od dosedanjega komandanta enote JLA v Cerkljah Staneta Primožiča, ki je odšel drugam na novo dolžnost. Prisrčno so se mu zahvalili za dobro in plodno medsebojno sodelovanje.

D. MARAŠ

Praznik je tu

Prijetna presenečenja

Cerklje bodo letos središče slavij v počastitev praznika občine Brežice. V vasi bodo odprli nov šolski trakt in preurejeno staro šolsko zgradbo, nove prostore za pošto z avtomatsko telefonsko centralo in izročili namenu štiri kilometre modernizíranih občinskih cest. V Cerkljah naj bi bila tudi svečana seja občinskega zbora.

Slovesnosti bodo imeli tudi v drugih krajih. V Stari vasi bo v nekdanji šoli stekla proizvodnja novega obrata „Šešira" iz Škofje Loke, na Bizeljskem bo otvoritev avtomatske telefonske centrale, v Dobovi otvoritev nove proizvodne hale metliške Beti in otvoritev tranzitnih hlevov podjetja Gruda iz Ljubljane. V Brežicah bodo tiste dni uradno odprli otroški vrtec za 170 varovancev.

Praznovanje se bo začelo 19. oktobra in bo trajalo deset dni, do vključno 29. t. m. V tem času se bodo po vsej občini zvrstile številne športne in druge prireditve. V Cerkljah pa je predvideno ob otvoritvi šole tudi veliko ljudsko zborovanje. Jubilejno proslavo pripravlja občinski odbor Rdečega križa, da bodo na njej podelili značke petkratnim, desetkratnim, petnajstkratnim, dvajsetkratnim in petindvajsetkratnim krvodajalcem.

V okvir prireditev za letošnji občinski praznik sodi tudi desetletnica lokalne radijske postaje, ki se je v tem času razvila v nepogrešljivega posrednika informacij na svojem območju.

PRIJAVE ZA KVIZ

Občinska Zveza prijateljev mladine v Brežicah dobiva iz raznih krajev prijave osnovnih šol za udeležbo učencev na kvizu pod naslovom „Boj za staro pravdo". Brežiška občina bo tokrat gostiteljica. Vsem udeležencem bodo ob tej priložnosti (verjetno še ta mesec) razkazali zbirko o kmečkih uporih v Posavskem muzeju.

NOVO V BREŽICAH

ZANEMARJANJE. Inšpekcija za požarno varstvo ugotavlja, da delovne organizacije zanemarjajo preventivno vzgojo zaposlenih, da premalo upoštevajo prepoved kajenja in uporabo odprtega ognja, da ne skrbijo dovolj za pravilno uskladiščevanje vnetljivih tekočin in plinov ter za pravočasno odstranjevanje tehničnih in gradbenih pomanjkljivosti na strojih, instalacijah in drugih objektih. V nekaterih delovnih organizacijah malomarno vzdržujejo celo gasilsko opremo in posvečajo premalo pozornosti čuvajski službi.

PLAČE ZA PRVIH ŠEST MESECEV. V brežiški občini je bilo konec prvega polletja zaposlenih 4451 delavcev s povprečnim osebnim dohodkom 1892 din. Gospodarstvo daje kruh 3681 delavcem, (povprečni prejemki so 1842 din), negospodarstvo pa 770 (povprečni osebni dohodek je 2315 din) zaposlenim.

VOJAKI SODELUJEJO. Komite konference ZK v enoti Staneta Primožiča v Cerkljah je te dni razpravljal o nalogah komunistov, organizacije in vseh odgovornih organov pri sprejemanju stališč in odločitev v predkongresnem obdobju. Do konca leta bodo na sestankih organizacij ZK seznanjali z dolžnostmi njihove člane, kritično bodo ocenjevali dosedanje delo in spodbujali med komunisti sodelovanje pri oblikovanju predlogov in pripomb za bodoče delo ZK.

KDO SO V KOMISIJI? Občinska skupščina je imenovala komisijo za karantenske bolezni. Predseduje ji Vinko Jurkas, tajniške posle pa so zaupali sanitarnemu inšpektorju Ernestu Jankoviču. Člani so: dr. Marko Pirc (oz. vsakokratni predsednik sveta za zdravstvo), dr. Slavko Sušin, dr. Herman Teppey, Elizabeta Pirnat in Marjan Vizjak.

OBISK IZ NOVE GORICE. Gledališko sezono 1973/74 bo letos odprlo Primorsko gledališče iz Nove Gorice. Gostovalo bo z dramskim delom španskega avtorja Garcia Lorce „Dom Bernarde Albe". Uprizoritev je predvidena za 21. oktober.

BREŽIŠKE VESTI

SENOVO: Nobenega tveganja

Že danes mislimo na to, kaj bo čez sedem let, ko bo zmanjkalo premoga

Rudarji na Senovem niso pripravljeni tvegati denarja za nove naložbe, s katerimi bi za nekaj let podaljšali življenjsko dobo premogovnika. Delavski svet je pretehtal razloge za in proti ter s svojimi odločitvami seznanil skupščino v Krškem.

Sklenil je dokončati le investicijska dela za odkopavanje do globine na koti 125. Če bi hoteli odkopati novo obzorje pod njo, bi potrebovali devet milijonov dinarjev. Domnevajo, da je tam še kakih 700 tisoč ton premogovih zalog, vendar bi morali to prej preiskati z mrežo novih vrtin. Tveganje bi bilo ob tej naložbi vsekakor veliko.

Kolektiv rudnika že danes zaskrbljuje pomanjkanje delavcev in razumljivo je, da s tem računajo tudi v prihodnje. Mladi ljudje v tem poklicu ne vidijo prihodnosti, zato se zanj ne odločajo. Kdo pa bi se tudi ogrel za rudarja, če bi zaradi dodatne investicije prejemali delavci za 17 odst. manjše prejemke kot danes?

Torej je treba računati, da bo čez sedem oziroma čez devet let rudnik usahnil in da bo takrat treba zaposlenim poiskati kruh drugod.

Po mnenju delavskega sveta si bo treba prizadevati, da bo ob likvidaciji rudnik zaposloval čim manj ljudi in da bi bili socialni problemi čim manjši. V rudniku ne bodo kos vsem nalogam, zato že zdaj opozarjajo občino in republiko, da je treba danes misliti na novo dejavnost in usmerjati za njen razvoj vsa prosta sredstva. Nova proizvodnja se mora razvijati v okvirih obstoječega podjetja.

Naloga strokovnih služb pri rudniku je, da pripravijo študije o tem, kakšne možnosti se odpirajo občanom pod Bohorjem v obdobju, ko ne bodo več kopali premoga.

JOŽICA TEPPEY

KLIC CEST

Do 1980 že varneje

Če so ceste prenevarne, se prej ali slej zgodi nesreča. Nevarnih odsekov oziroma ozkih prometnih grl pa je v krški občini tudi nekaj, zaradi katerih si ne bi smeli več zatiskati oči. Odborniki občinske skupščine soglašajo s predlogom za čimprejšnjo ureditev nevarnih mest in odsekov, predvidenih v programu investicijskih del za obdobje 1976 – 1980.

Pod zaporedno številko ena je omenjena rekonstrukcija regionalne ceste na odseku Krško – Brestanica, dolgem tri kilometre in pol. Na tej cesti je promet zelo gost, saj povezuje s Krškim kozjansko območje in sevniški predel po levem bregu Save.

Pri križišču Kunej v Brestanici kliče po rušenju stara stanovanjska hiša, ki zapira voznikom pogled na priključek lokalne ceste Veliki kamen – Kunej. Nesreče so tam zelo pogoste, zato je rušenje hiše predvideno v 1977. letu, tedaj, ko naj bi prišla na vrsto tudi razširitev prej omenjenega odseka od Krškega do Brestanice.

Naslednje rušenje bo potrebno v Krškem na nepreglednem križišču pri tehniški srednji šoli. Veliko prometno oviro predstavljata tam hiši Jožka Šelerja in Marije Pavlovičeve. Za nazornejšo predstavo samo podatek, da zapre Šelerjeva stanovanjska hiša kar 1,9 metra cestiša. Obe hiši bodo verjetno podrli že 1976. leta. Ta ožina bo še bolj kritična potem, ko bo modernizirana cesta Impoljca – Krško in ko se bo promet po desnem bregu Save še povečal.

V letih od 1976 do 1980 bodo v krški občini uredili tudi nekatere makadamske ceste. Med njimi so odseki Raka – Smednik, Senovo – Koprivnica, Križaj – Cerklje in Smednik – Velika vas, ki merijo skupaj nekaj nad 20 kilometrov.

J. TEPPEY

PODALJŠAN VPIS

Kdo bi si mislil, da bo pomanjkanje elektrike prizadelo tudi delavsko univerzo v Krškem! Pa jo je. V Papirkonfekciji ji niso mogli pravočasno natiskati programa, Dolenjski list pa je tisti teden izšel v skrčenem obsegu in tako je bil z zamudo objavljen tudi sestavek o izobraževanju odraslih v novi sezoni. Vpis so zaradi zamude pri obveščanju morali preložiti do 15. oktobra.

VINOGRADNIKI REŠENI SKRBI

V novem predelovalnem obratu Agrokombinata v Leskovcu že stiskajo grozdje iz lastnih in kooperantskih vinogradov. Kombinat je kupil naprave za predelavo od avstrijske firme Seitz. Da bo vino čimbolj enotno, se bo preusmeril predvsem na odkup grozdja. Vinogradniki se že navajajo na to, saj je kletarstvo zahtevno in marsikomu izmed njih povzroča preglavice. Teh skrbi se bodo zdaj rešili, pa tudi dela bodo imeli precej manj. Doma bodo stiskali vino le za lastne potrebe.

PRAZNA MESTA NA DAVKARIJI

Davčna služba v krški občini je slabo zasedena. Primanjkuje ji predvsem strokovnih delavcev za odmero davkov v obrtništvu in drugih samostojnih poklicih. Ta referat je bil vse leto nezaseden, čeravno je dela za dva delavca. Predvideni so tudi trije davčni inšpektorji, a je eno mesto še vedno prazno. Ker ni bilo drugih, sta morala inšpektorja lani poskrbeti za obrtniško odmero in tako je njuno delo zaostalo. Posledice tega se kažejo v tekočem letu.

Davčni službi nalaga veliko dela tudi komisija za ugotavljanje premoženja, zato bi moral samo zanjo delati en delavec.

ZA ŠOLO V KOPRIVNICI

Kdor čaka, dočaka in tudi v Koprivnici bodo kmalu dobili novo šolo. Graditi jo bodo pričeli letos, trenutne finančne težave pa bodo premostili s pomočjo zavarovalnice Sava, ki bo oročila sredstva za te namene.

PRAZNINO BODO ZAPOLNILI

Že zastavljeno sprejemanje novih članov v Zvezo komunistov bodo v krški občini nadaljevali z enako zavzetostjo kot doslej. Okrepiti nameravajo predvsem nekatere organizacije po krajevnih središčih, da bodo zapolnili praznino na podeželju. V delovnih organizacijah je načrtno sprejemanje že rodilo sadove in tako so ustanovili OZK v kolektivih, kjer teh prej niso imeli.

Pridne roke beračev trgajo sladko grozdje v lepi deželici pod Gorjanci. Brentarji vriskajo po Gadovi peči, na Bočju, na Trški gori in onstran Save na Sremiču. Vsak sončni dan prinese slajši pridelek vinogradnikom, ki že obetajo za letos odličen cviček. (Foto: Jožica Teppey)

KRŠKE NOVICE

POUK ŠE TA MESEC – Delavska univerza bo v kratkem odprla na Senovem oddelek večerne osnovne šole. Za pouk v petem razredu se je prijavilo več ko 15 kandidatov, za šestega pa nad 25. Večerno šolo bodo vodili domači prosvetni delavci, pa tudi prostor je dala na voljo senovška osnovna šola.

SEDAJ ŠE V KOLEKTIVIH – Ko so v krški občini skoraj že zaključili javno razpravo o obeh ustavah v krajevnih skupnostih, se je le-ta začela tudi v delovnih organizacijah. Za uvod je občinski sindikalni svet minuli teden organiziral v Kostanjevici posvet s predsedniki in tajniki osnovnih organizacij ter predsedniki nadzornih odborov, vodil pa ga je sekretar za organiziranost pri RSS Slavko Grčar!

LETNA SKUPŠČINA – Danes popoldne se bodo v Krškem sestali delegati iz krajevnih društev na redni letni skupščini Občinske zveze prijateljev mladine. Pregledali bodo dosedanje delo in sprejeli program dejavnosti za prihodnje obdobje, katerega osnovno vodilo bo skrb za ustvarjanje boljših pogojev za življenje otrok. Najzaslužnejšim aktivistom organizacije bodo podelili odlikovanja in priznanja.

NOVI SEKRETAR – Predsedstvo občinskega sindikalnega sveta je na zadnji seji razrešilo dolžnosti predsednika sveta Eda Komočarja, ki je odšel na novo delovno mesto v gospodarstvu. Za novega tehničnega sekretarja so imenovali Draga Šterbana, dosedanjega organizacijskega sekretarja komiteja občinske konference Zveze komunistov.

KAKO NAPREJ – Posavska pevska zveza, ki so jo ustanovili lani, je opravila že večji del začrtane dejavnosti. Omenimo naj samo dvodnevni seminar za pevovodje in organizacijo medobčinskih revij odraslih in mladinskih pevskih zborov. O nadaljnjem delu pa so se dogovorili na seji, ki je bila včeraj popoldne v Krškem.

KRŠKI TEDNIK

S prvo razstavo mladega akademskega slikarja Stanka Hrovatiča v sevniški galeriji na gradu se je pričela vrsta razstav, ki bodo popestrile jesensko kulturno enoličnost Sevnice. Kot ugotavlja umetnostni kritik A. Bassin v razstavnem letaku, mladi umetnik preseneča z ustvarjalno širino. Razstava je odprta do 17. oktobra. Na sliki: z otvoritve razstave v sredo 3. oktobra. (Foto: Železnik)

Delavcem se ni bati za kruh

Brežiško Gozdno gospodarstvo kupilo kopitarniško žago - V bodoče naj bi zmogla 15.000 prostorninskih metrov lesa - Razrez tudi za zasebnike

Kaj storiti s sevniško žago, je bil že lep čas problem za KOPITARNO. Manjkalo jim je poglavitno: hlodovina za razrez in denar za naložbe. Žaga je životarila, nazadnje je njen kolektiv štel le še 24 delavcev! V torek, 2. oktobra, so tudi formalno podpisali pogodbe o prevzemu, za novo ime pa dela že od 1. oktobra.

Gozdno gospodarstvo Brežice se že nekaj časa ozira po Sevnici za primernim prostorom, kjer bi lahko razpostavili gradbeni les, maloprodajo lesa in podobno. Tudi STILLES bi rad zaokrožil zemljišče okrog tovarne za svojo proizvodnjo. Nazadnje se je našla sprejemljiva rešitev za vse: STILLES bo prevzel stavbo, kjer je sedaj sedež gozdnega obrata, gozdarji pa ugoden prostor z žago vred. Celo za pisarne družbenopolitičnih organizacij so našli rešitev: preselili naj bi jih v novo poslovno-stanovanjsko stavbo v bližini mlina.

Gozdarji sami so prišli že v slepo ulico: proizvodnih stroškov v glavnem ni več mogoče zmanjševati, letni prirast je dana količina, rezerv torej ni. Marsikaj pa se še da pridobiti s predelavo hlodovine. Zaradi težkega dela v gozdu imajo še veliko težavo v obliki nadležnih poklicnih bolezni delavcev. Take delavce bi radi premestili k sorodni proizvodnji. To so našli pri gojenju okrasnega grmičevja in dreves, predvsem pa še jim odpirajo široke možnosti ravno s sevniško žago. Novomeški IMV se zanima za velike količine raznih deščic, ki jih vgrajujejo v prikolice. Zasebniki in podjetja se zanimajo za les za ostrešja. Tak les nameravajo v Sevnici pripravljati povsem po naročilu strank. Na voljo bo tudi ostalo stavbno pohištvo. Čez čas bodo celo preselili sedanjo nakladalno rampo z železniške postaje, saj ima žaga industrijski tir. Prostor pri postaji bo na voljo za kaj drugega, tudi sicer les na tem mestu ni dajal najlepšega videza.

Brežiško Gozdno gospodarstvo se pravkar dogovarja s poslovnimi partnerji za naložbe v žago. Predstavnikom občine so zagotovili, da bodo na tem kraju razvili zanimivo proizvodnjo, kjer bo dosti kruha tudi za lepo število ljudi.

A. ŽELEZNIK

KOPITARNA: PREMALO LESA

Pomanjkanje hlodovine za izdelavo kopit in pet, na katero opozarjajo v tej najstarejši sevniški tovarni že od začetka leta, še vedno traja. Ob začetku letne sečnje so v tovarni upali, da se bo po končani letni sečnji položaj izboljšal, sedaj pa ugotavljajo, da jim je le-ta prinesla le 300 prostorninskih metrov hlodovine. Potrebovali bi še najmanj 600 metrov. Sedanje pomanjkanje lesa bo „pokazalo zobe" šele čez čas, ko se bo iztekel proces sušenja lesa v tovarni.

Z AMD SEVNICA V NEZNANO

Sevniško Avto-moto društvo priredi v nedeljo spet priljubljeni izlet članov v neznano. Vzdušje na izletu bo primerno času: pripravljena topla hrana, dober mošt in čevapčiči pri zidanici. Vsak član društva prispeva le 23 dinarjev, razliko krije društvo. Danes je še čas za prijavo. Odhod z vozili je v nedeljo ob 9.30 izpred društvenih prostorov za občinskim sodiščem.

– Tovariš sprevodnik, zakaj ste zagrnili okna?
– Da bi si cenjeni potniki ne kvarili razpoloženja ob pogledu na podrtijo, ki se imenuje železniška postaja Loka . . .!

Rojstvo šole

Poklic bo dobilo 80 deklet

V tem šolskem letu šolajo v Sevnici že tri oddelke konfekcionark, za katere se zanimajo v JUTRANJKI, radeški KORI in KORSU iz Rogaške Slatine. Namesto poklicne šole lesne stroke bi naj poslej razvijali le oblačilno smer. Gospodarska zbornica je določila profil poklica, republiški Zavod za šolstvo pa mora izdelati učne načrte.

Kot nam je povedal ravnatelj šole Franc Perme, imajo največ težav z učnimi močmi za strokovne predmete. Šola bi rada služila gospodarstvu, torej mu ne želi jemati kadrov, ki so nujno potrebni v sami proizvodnji. Po končanem polletju bodo zaključili zadnja dva oddelka lesne šole.

Sedanji odziv v gospodarstvu je spodbuden: 80 deklet, kolikor jih je v treh oddelkih, je namreč kar lepo število, kajti minili so časi obilja te delovne sile. Novoustanovljena šola pa daje tem dekletom možnost, da pridejo blizu doma do potrebne poklicne izobrazbe. Gre za dekleta, ki so uspešno končala osemletko in prestala zahtevna testiranja za konfekcijsko stroko.

V šoli že brnijo šivalni stroji. Pouk teče zaenkrat po programu metliškega centra BETI. Trenutno bi potrebovali vsaj enega konfekcijskega inženirja, veseli bi bili tudi dveh ali kar treh konfekcijskih tehnikov. Potrebne učne moči za splošne predmete so izpolnili s pomočjo kadrov iz osnovnih šol. Začetni uspehi so tu, v Posavju imamo novo šolo, da pa bo prišla do potrebne kadrovske zasedbe, bodo morali šoli pomagati vsi.

A. Ž.

SEVNIŠKI PABERKI

AKTIVISTI V STUBICO – Občinska konferenca SZDL se je obrnila na krajevne organizacije, osnovne sindikalne organizacije in predsednike koordinacijskih odborov v krajevnih skupnostih za organizacijo udeležbe članov organizacij na veliki proslavi 400-letnice hrvaško-slovenskega punta v Gornji Stubici. Občinska konferenca SZDL zagotavlja za udeležence velikega slavja brezplačen avtobusni prevoz. Avtobusi bodo odpeljali v Stubico v nedeljo ob 7. uri izpred Kolodvorske restavracije v Sevnici. Zaradi lažje organizacije prevoza pozivajo občane, naj se prijavljajo organizacijam na svojem območju.

OBRAČA SE, KAJ PRIDA PA SE NE OBRNE – Cesta čez Brezovico in dalje proti Križišču je bila lep čas zgledneje vzdrževana kot republiška za Mirno. Zadnje neurje je tudi to hribovsko cesto precej zdelalo. Cestarji občinske cestarske službe so jo minuli teden orali s traktorjem. Vse bi bilo kar v redu, le material, od kamenja do visokih grud zemlje na sredini cestišča, je bil za osebna vozila malo prehud oreh! Avtomobili niso valjarji. Ali ni bilo mogoče poskrbeti, da bi to navlako odstranili? Zlasti hudo je bilo ravno na najhujših klancih proti lovski koči. Razveseljivo je, da so na cesti do občinske meje proti Blanci s posipavanjem prehiteli sosede!

BOŠTANJ: KANALIZACIJA MAJA 1974? Nova osnovna šola na boštanjskem gornjem polju naj bi bila do takrat že nared, vsaj 1. etapa. To pomeni, da bo šola morala imeti do tega roka urejeno tudi kanalizacijo. Jasno je že, kaj bodo morali narediti graditelji šole in kaj naj bi storila krajevna skupnost. Odtok bodo speljali v Savo. To je čas, da se vključijo krajevni dejavniki, saj celo novo boštanjsko naselje tega vprašanja nima v redu rešenega. Individualne ponikovalnice namreč niso rešitev. Prispevek šole za kanalizacijo je lep, zato ne kaže zamuditi prilike.

SEVNIŠKI VESTNIK

Do leta 1975 križ čez zaostajanje

Razen ustave v javni razpravi tudi razvojni program občine - Ob koncu obdobja: družbeni proizvod večji 3,8-krat, v industriji kar 8,4-krat

Uspešnejši razvoj trebanjske občine se je pričel šele po letu 1970. Zaostajanje za republiko je bilo takrat kar 100-odstotno. Razumljivo je, da občani s tem niso bili zadovoljni; to je bil čas velikega bega najbolj aktivnega prebivalstva v druge, bolj razvite kraje (starost 15 do 34 let). Iz občine je odšlo kar 1.400 zaposlenih.

V naslednjih letih so v občini izkoristili ugodnosti, ki jih daje zakon manj razvitim. V tem času je bil dosežen razvoj ne le v industriji, temveč tudi na drugih področjih. Spomnimo se samoprispevkov, s katerimi so zagotovili razvoj šolstva, asfaltiranje ceste Trebnje – Mokronog in regulacijo Mirne! Vse organizacije od DANE, TRIMA, KOLINSKE, IMV, TIP-TOP, ISKRE, TRELESA do HRASTA, zagotavljajo razširitev poslovanja, zaposlovanja in akumulacije. Interesenti pa prihajajo tudi od drugod: NOVOLES že gradi tovarno akrilnih plošč poleg TRIMA, KOLINSKA bo še razširila program predelave kmetijskih pridelkov, nekatere opekarne kažejo veliko zanimanje za kakovostno glino pri Račjem Selu, tudi domžalski DONIT namerava graditi tovarno tesnil in filtrov.

Delež kmečkega prebivalstva je padel že na 37,9 odst. (republiško poprečje je 20,4 odst. – po podatkih za leto 1971). S še večjimi naložbami za usmerjanje in opremljanje kmetij bo v naslednjih letih še močneje porasla kmetijska tržna proizvodnja, s čimer mora računati zlasti trgovina. Gradnja DOLENJKINE blagovnice v Trebnjem in MERCATORJEVE poslovalnice v Velikem Gabru je nujnost! Kaj pomeni, če ni nosilca razvoja, je najbolj očitno v gostinstvu. Tu PUTNIKOV motel ni odigral pričakovane vloge, nasprotno, še sam zaostaja! Pomemben del gospodarstva predstavlja obrt. Že sedaj dela v niej 14 odst. vseh zaposlenih v občini. Zdravstvo bo treba v prihodnjih letih okrepiti s kadri. Kadrovsko vprašanje je nasploh najbolj boleča postavka tudi tega programa. Seveda bi bilo pretirano pričakovati, da bi v občini v tem kratkem obdobju lahko zagotovili tak razvoj, da bi dohiteli republiko. Družbeni proizvod na prebivalca se bo sicer res povzpel od 5.480 dinarjev leta 1970 kar na 21.176 dinarjev leta 1975, to pa pomeni še vedno 32,3-odstotno zaostajanje za republiškimi predvidevanji. Prodor torej ne bo lahek in bo terjal napore vseh.

A. ŽELEZNIK

Program je uresničljiv!

Novi predsednik ObS Slavko Kržan: »Nadaljevati z doseženimi uspehi!«

Slavko Kržan je ob izvolitvi za novega predsednika trebanjske občinske skupščine na zadnjem zasedanju obeh zborov poudaril potrebno enotnost vseh dejavnikov v občini. To je pogoj, da bo občina nadaljevala uspešno začeti razvoj. „Uspehi zadnjih let so veliki, to daje tudi jamstvo za vnaprej. Posebno nadaljnje šestmesečno obdobje bo pomembno za razvoj samoupravnih odnosov: toliko je namreč do priprav na volitve; v tem času naj bi postavili temelje za delovanje delegatskega sistema," je dejal predsednik Kržan.

KANDIDATI ZA ZNANJE

Delavska univerza Trebnje je do sedaj prejela več prijav za tečaje, ki jih je razpisala že junija. Za strojepisni tečaj se je prijavilo 32 kandidatov, za gospodinjski in krojni tečaj 30 in za tečaj za voznike motornih vozil 6 kandidatov. Za prvi letnik ekonomske dopisne šole je prijavljenih 13 kandidatov. Tečaji se bodo začeli oktobra.

POHVALA SODNIKOM

Praznik slovenskega sodstva so v Trebnjem proslavili 5. septembra. O pomenu je govoril predsednik občinskega sodišča Janez Gartnar. Poudaril je zlasti strokovnost in odgovornost, ki ju zahteva sodniški poklic. Priznanje trebanjskemu sodišču je na slavnosti izrekla predsednica občinske konference SZDL Ivanka Pavlin.

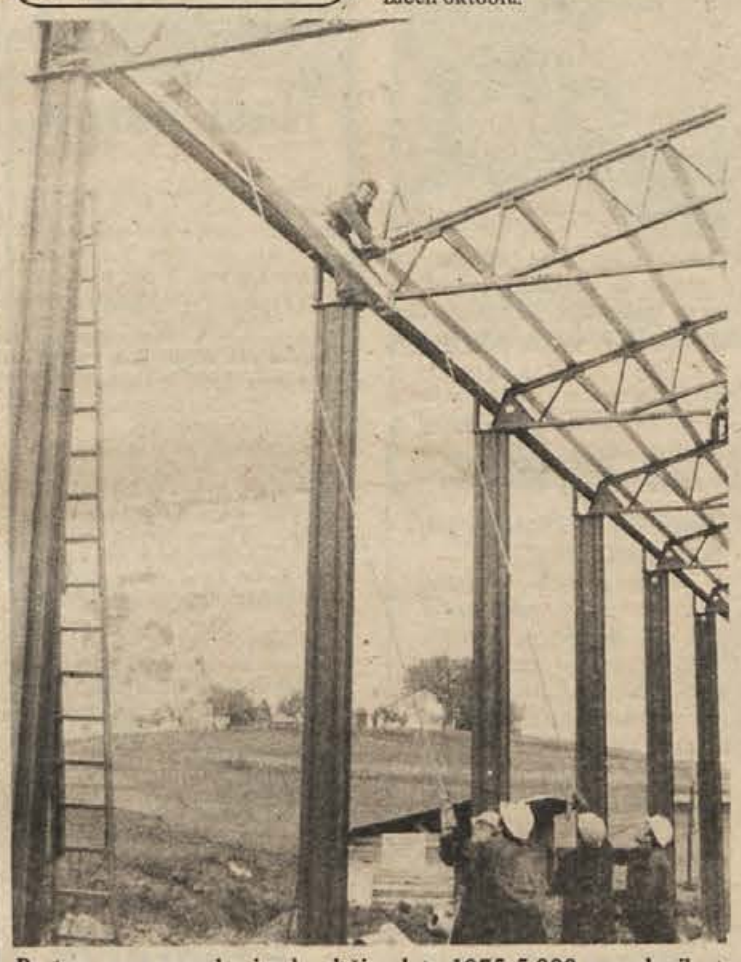

Po tem programu bo imela občina leta 1975 5.000 zaposlenih, to pomeni 29,4-odstotno zaposlenost. Na sliki: Novolesovo gradbišče v Trebnjem. (Foto: A. Železnik)

DOBRNIČ:

Pred praznikom

Spremenjena podoba kraja pred proslavo 30-letnice AFŽ 21. oktobra

Pravočasna prizadevanja krajanov in občinskih vodstev za priprave na slavje kažejo sadove. Cesta skozi kraj je asfaltirana, osnovna šola je preurejena, popravili pa so tudi kulturni dom.

Dobrničani so namreč sami poudarjali, da samo formalna proslava, kjer bi le obudili spomine in nič drugega, ne bi bila učinkovita. Po zgledu kočevskih prireditev bodo tudi tu zbrali nekdanje udeleženke ustanovne konference antifašistične zveze žensk in predstavnice delovnih kolektivov iz vse Slovenije. Slavje se bo tako raztegnilo na dva dni: del, ki bo v Ljubljani, in del, ki bo na kraju samem. Glavni govor v Dobrniču bo imela Mara Rupena-Osolnik. V kulturnem sporedu bodo sodelovali moški in mladinski pevski zbor iz Mirne, trebanjska pihalna godba in recitatorji. Slavnostno vzdušje je v kraju že čutiti, čeprav ga še nekaj dni loči od praznovanja.

A. Ž.

TGO MIRNA: TOVORNE PRIKOLICE

Mirenska tovarna je letos v celoti osvojila proizvodnjo tovornih prikolic za osebne avtomobile. Prednost mirenskih prikolic je, da bodo kupci lahko povečali nosilnost prikolice tudi na 900 kg. Vgraditi je namreč mogoče naletno sklopko za zaviranje, podvozje pa ima torzijsko os. Zanimanje za take prikolice je veliko. Pravijo, da bo zaradi zmerne cene dostopna vsem, ki bi jo radi kupili. Prikolice so bile razstavljene že na letošnjem jesenskem velesejmu.

KAMNOPOTOŠKI FIZIK NI POZABLJEN – Razen odkritja spominske table na rojstni hiši velikega znanstvenika Klemenčiča v Kamnem potoku letos teko v Ljubljani priprave za izdajo zbornika za naravoslovje in tehniko. V tej pomembni knjigi ne bodo pozabili tudi na tablo in njegovo delo, ki je vstavljena v rojstno hišo.

TREBANJSKE IVERI

TREBNJE: POZIV ZA EVIDENTIRANJE – Predsedstvo občinske konference ZMS v Trebnjem je takoj po skupni seji z občinsko konferenco SZDL julija pozvalo vse aktive mladih v občini, naj evidentirajo čim več mladih, ki so se uveljavili v mladinski organizaciji in med občani za delegate pri skupščinskih volitvah. Čas poletja in dopustov za to akcijo ni bil najbolj primeren, zato bo predsedstvo sedaj, ko je mladinska dejavnost na vrhuncu, nadaljevalo popisovanje kandidatov za delegate v vseh sredinah, kjer živijo in delajo mladi. Seveda pa se morajo mladi o predlaganih kandidatih izreči na mladinskem sestanku.

SINDIKATI: UGODEN NAKUP KONZERVIRANE OZIMNICE – Občinski sindikalni svet je razposlal vsem osnovnim organizacijam v občini ponudbo kamniške ŽTE za nakup konzerviranega sadja in zelenjave na obročno plačevanje. Cene so vsekakor ugodne: 24 litrskih kozarcev, torej največji paket, stane le nekaj več kot 150 dinarjev. Ker skrbi kamniško podjetje tudi za prevoz te ozimnice, so potrebne zadostne količine. Tu pa se bodo povezale manjše in večje sindikalne organizacije, saj se prevoz za manjše ne bi izplačal.

MOKRONOG: SPET NOV ASFALT – Končno so delavci novomeškega cestnega podjetja minuli teden pripravili vse potebno za asfaltiranje zadnje ulice v Mokronogu. Gre za cesto od šole mimo obrata za predelavo plastike do prosvetnega doma.

TREBNJE: KRVODAJALSKA AKCIJA KONEC MESECA – 29., 30. in 31. oktobra bo v trebanjski občini spet redna krvodajalska akcija. Podobne akcije so doslej vedno lepo uspele, tako bo prav gotovo tudi tokrat. Tisti, ki se čutijo na ta human način sposobni pomagati sočloveku, naj se pripravijo.

TREBANJSKE NOVICE

Taborniška „šola" na Mestnem vrhu, ko taborniki poslušajo predavanje svojega starešine Ivice Varge.

Spoštuj starejšega, kot si sam

To je eno izmed pravil, ki se jih tudi učijo kočevski taborniki

Kočevski taborniški odred „Svobodni gozdovi" je bil ustanovljen pred približno dvema letoma, kakor smo zvedeli pri starešini Ivici Vargu. Odred šteje 70 članov, od tega 40 delovnih (aktivnih). To so sami mladinci in mladinke. Pred kratkim pa je odred dobil iz osnovne šole še okoli 30 članov-pripravnikov, ki jih bodo vzgojili v prave tabornike.

Taborniki organizirajo izlete vsega odreda približno vsakih 14 dni, vmes pa še izlete skupin tabornikov po nasvetu starešine. Mladi se tako spoznavajo z življenjem v naravi, hkrati pa se oddaljujejo od slabih vplivov gostiln, ceste in slabe družbe.

Letos so bili taborniki že na skupnih izletih oziroma nekakšnih šolah na Mestnem vrhu, Fridrihštajnu, pri Sveti Ani, pri Žlebiču, v Grčaricah, Starem logu in za proslavo 30-letnice Kočevskega zbora so organizirali tudi tabor v Kočevju. V okolici Kočevja so imeli tudi več orientacijskih pohodov.

Taborniki se uče nuditi prvo pomoč, kuhati, taborniške znake in signalizacijo, postavljati šotore, spoznavati naravo in življenje v njej ter še razne druge koristne veščine. Zanemarjene niso tudi druge plati vzgoje.

Za občinski praznik so taborniki organizirali tridnevni tabor, kurili taborni ogenj, organizirali kulturno-zabavni program, športna tekmovanja in preizkus znanja v taborniških veščinah.

Taborniki so dobili pred tremi meseci tudi svoje prostore v „nebotičniku", kjer se zbirajo dvakrat na teden. Dokler niso imeli teh prostorov, so se zbirali v prostorih občinske konference ZMS, s katero zelo dobro sodelujejo. Razen tega uspešno sodelujejo še z Zvezo borcev, SZDL in odsekom za narodno obrambo.

Čeprav šteje kočevska taborniška organizacija že okoli 100 članov, ne zapirajo vrat vsem mladim, ki bi želeli delati v njej. V svoje vrste celo vabijo vse, ki si žele naučiti kaj koristnega za bivanje v naravi.

J. PRIMC

Tomislav Rački iz Hrvatskega Kužlja raznaša pošto po dveh republikah. (Foto: Vardijan)

Poštar za dve republiki

Tomislav Rački, poštar iz Hrvatskega Kužlja, nosi ob ponedeljkih, sredah in petkih pošto po slovenskih vaseh Kuželj, Laze, Škvarče, Srobotnik in Glada loka, pa naj pada dež, sneg, toča ali pripeka sonce.

Pravi, da prihaja Dolenjski list včasih šele ob ponedeljkih namesto ob petkih. Predlaga, naj bi pošte za Kuželj ne pošiljali na Kočevje, ampak v Karlovac, pa bo prišla prej do naslovnikov. Pošta za hrvatske in slovenske vasi je namreč na hrvatski strani Kolpe.

J. P.

Vse skrbi financiranje krajevne skupnosti

Okrepiti inšpekcijske službe in ostreje kaznovati vse, ki delajo družbi škodo

Javne razprave o osnutkih besedil zvezne in republiške ustave so se začele v kočevski občini 23. septembra. Zaradi viharja in poplav so bile ponekod preložene. Razprav je bilo že več, vendar danes na kratko poročamo le o dveh: krajevni organizaciji SZDL Struge in Draga, ker iz drugih do začetka oktobra še ni bilo poročil.

V Strugah so razpravljali predvsem o položaju kmeta, vlogi krajevne skupnosti, bodočnosti kmetijskih gospodarstev in o šolstvu v manjših naseljih. Pri tem je kmete najbolj zanimalo, če bodo zdaj manjše razne dajatve in davki ter če bodo kakšne izboljšave na področju zdravstvenega in starostnega zavarovanja. Opozorili so tudi, da je kakovost pouka na podeželskih osnovnih šolah slaba. Vzrok za to je tudi nestalnost učiteljev. Ko pa so razpravljali o krajevni skupnosti, so jih zanimali predvsem viri njenega financiranja.

V Dragi so razpravljali v prvi vrsti o organiziranju TOZD in združevanju v OZD, o pomoči nerazvitim republikam in krajem, delu krajevne skupnosti in delu inšpekcijskih služb. Opozorili so, da morajo imeti delavci vso pravico, da se bodo sami odločali za organiziranje TOZD. Pomoč nerazvitim naj bi potekala na osnovi sporazumov oziroma dogovorov med republikami. O krajevni skupnosti pa so menili, da mora imeti boljšo materialno osnovo za delo, se pravi trdnejše oziroma stalnejše vire financiranja. Posebno pa so v razpravi poudarili, da je treba okrepiti inšpekcijske službe in zaostriti kaznovanje za vse, ki delajo škodo naši družbi. Opozorili so tudi, naj bi bolj varovali naše naravno bogastvo, se pravi tudi gozdove.

J. P.

Tretjega septembra se je začel pouk, hkrati pa je bil to tudi dan, ko so po Kočevju vrisovali prometne znake na cestah („zebre" in druge). Verjetno bi bilo bolje storiti to prihodnjič že kakšen dan pred začetkom pouka, saj je bil zdaj na cesti občutno večji nered, kot bi bil sicer. (Foto: J. Primc)

Kmetje pravijo, da je letos dobra letina. Pridelke spravljajo domov na razne načine. Ta posnetek smo napravili v Črnem potoku pri Kočevju. (Foto: J. Primc)

PARTIJA O VERSKIH SKUPNOSTIH

O delovanju verskih skupnosti v občini so razpravljali na nedavni seji občinskega komiteja ZK Kočevje. Razen tega so razpravljali o informaciji komisije za družbeni nadzor o trošenju sredstev v nekaterih delovnih organizacijah družbenih dejavnosti, o programu dela komiteja do volilne konference in nekoliko dopolnili sklepe 35. seje.

Naši heroji

Ob 30-letnici Kočevskega zbora je izšla tudi knjižica o narodnih herojih Kočevske, ki jo je izdala občinska konferenca SZDL Kočevje. V njej so kratki življenjepisi padlih herojev Antona Marinclja-Janka, Evgena Matejke-Pemca, Ivana Omerze-Johana, Dušana Remiha-Duška in Jožeta Šeška, katerim so ob letošnji proslavi 30-letnice odkrili v Kočevju spomenik.

Razen tega so v knjižici tudi življenjepisi še živečih herojev Kočevske: Jožeta Boldana-Silnega, Andreja Cetinskega-Leva in Jožeta Ožbolta-Stanka. Na zaključku knjižice so hkrati podatki o Kočevskem zboru, njegovih pomembnih sklepih in značilnostih.

Omenimo naj še, da je kipe herojev za spomenik herojem izdelal domači akademski kipar Stane Jarm, arhitekturo univerzitetni profesor Zoran Didek, predsednik odbora za ureditev tega spomenika pa je bil Jože Košir. Spomenik je bil postavljen s prispevki delovnih organizacij, družbeno-političnih skupnosti in občanov.

Nevarna pot do igrišča

V Kočevju postopno ureja krajevna skupnost otroško igrišče med stolpnicami in OPREMO. Tu je tudi najbolj potrebno, saj je okoli največ stanovanj in tudi otrok.

Vendar je dostop do igrišča razmeroma nevaren, saj morajo otroci preko ceste, da pridejo na igrišče. Na nevarnost so prvi opozorili krajevno skupnost stanovalci novega bloka v Kidričevi ulici in zahtevali, naj bi tu omejili hitrost na 30 km na uro. Ko je neki kolesar povozil otroka, so s podobnimi zahtevami prišli na dan tudi stanovalci stolpnic.

Pri komisiji za varnost prometa pa smo zvedeli, da to ne bi kaj dosti pomagalo, saj bi vozniki dobili nekako opravičilo, če bi otroka povozili izven „zebre".

Vendar je nekaj le treba ukreniti, saj si vsak otrok želi na igrišče, a mnogih starši ne pustijo, ker se boje, da jih bo med prečkanjem ceste povozil avto. Možnosti je več: del Kidričeve ulice od konca stolpnic do bloka Trgoprometa naj bi zaprli za motorna vozila (ali celo kolesarje). Vendar bi s tem zavrli promet, ki je tu precejšen. Trenutno namreč ni možnosti, da bi ta promet usmerili drugam, in te možnosti verjetno niti ne bo. Vsekakor pa bi lahko dali na začetku in koncu ceste pri otroškem igrišču znak „Otroci na cesti". To je najmanj, kar smo dolžni takoj storiti za varnost otrok.

J. PRIMC

Tretjina priznanj Dolenjcem

Veliki uspeh mladih dolenjskih filatelistov na razstavi v Kočevju - Dobili nad 40 odst. zlatih, srebrnih in bronastih priznanj in diplomo

III. republiška pionirska filatelistična razstava v Kočevju je organizacijsko in tudi sicer zelo uspela. O tem bodo verjetno dali svojo oceno še drugi.

Zanimive pa so strokovne ocene o uspehih mladih filatelistov Dolenjske, ki bodo gotovo vplivale na razvoj pionirske filatelije na Dolenjskem, pa tudi v Sloveniji.

V Kočevju je razstavljalo 93 pionirjev (55 pionirjev, 38 pionirk) v 216 vitrinah skupno 2096 razstavnih listov. Pionirji so bili iz 11 občin. Republiška ocenjevalna komisija je bila sestavljena iz 5 strokovnjakov, vodil pa jo je predsednik Filatelistične zveze Slovenije Franc Leskošek. Delala je 8 ur in je podelila 11 zlatih, 36 srebrnih in 31 bronastih priznanj ter 15 diplom.

Dolenjski pionirji so prejeli za razstavljene zbirke naslednje število priznanj:

	Zlata	Srebrna	Bronasta	Diploma	Skupaj
Novo mesto	1	10	1	–	12
Krško	–	1	2	–	3
Žužemberk	2	3	–	–	5
Kočevje	2	3	5	1	11

Od skupno podeljenih priznanj so torej prejeli dolenjski pionirji filatelisti 45,5 odstotka zlatih, 47,3 odstotka srebrnih in 38 odstotkov bronastih priznanj ter 6,6 odstotka diplom. Od skupnega števila vseh podeljenih priznanj in diplom jih je šlo na Dolenjsko kar 32,3 odstotka. Tako lahko trdimo, da je bil delež dolenjskih mladih filatelistov na razstavi v Kočevju velik. Za uspeh je treba pohvaliti vodje filatelističnih krožkov v teh krajih.

A. ARKO

Preprečili so vdor vode

Zahvala, ker so zgradili jez, da ni voda poplavila 9 hiš v Livoldu pri Kočevju

Devet hiš v Livoldu ob cesti na Mozelj bi zalila voda ob nedavni poplavi na Kočevskem, če se ne bi spomnil Jože Grabrijan iz obrata ŽKGP, naj bi zgradili jez in tako onemogočili vdor vode proti hišam.

Gasilci in občani, ki jim je pomagal še buldožer, so kar hitro zgradili jez. Za pomoč se vsem lepo zahvaljujejo stanovalci teh devetih hiš, kakor nam je povedal Franc Benčina iz Livolda 31.

Pri tem nas je opozoril, naj bi zdaj ne pozabili na obljubo, da bi namesto jezu zgradili v taki višini kar cesto od hlevov ŽKGP do ceste proti Mozlju in tako za vedno onemogočili poplavitev teh hiš. Po nekaterih dogovorih naj bi za ureditev te ceste prispevala občinska skupščina in ŽKGP in seveda krajevna skupnost, seveda pa so pripravljeni sodelovati s prostovoljnim delom stanovalci teh devetih hiš in tudi drugi občani.

VEČ O SAMOUPRAVLJANJU

Na nedavni konferenci mladinskega aktiva na osnovni šoli Kočevje so vnesli v delovni program med drugim tudi še bolj poglobljeno seznanjanje s samoupravljanjem in socialistično moralo, tekmovanje med razredi in posamezniki v učenju in lepem vedenju ter razne druge naloge. Mladinci osnovne šole so že v tem šolskem letu, ki se je komaj dobro začelo, razpravljali o novih ustavah, sodelovali pri proslavah ob občinskem prazniku, pomagali (kot kurirji in drugače) v času poplav itd. Za novo predsednico so izvolili Vesno Metelko.

Poplavljeno območje pod Kočevjem, in sicer Dolgo vas in Livold, si je 29. septembra ogledal tudi župan pobratene občine Dolina Dušan Lavriha. Dalje proti Mozlju ni mogel, ker so bili posamezni cestni odseki poplavljeni, ponekod tudi meter in več globoko. Na sliki je jez, ki so ga na hitro zgradili domačini in tako preprečili, da ni poplavilo 9 hiš v Lovoldu. (Foto: J. Primc)

Tretja republiška pionirska filatelistična razstava v Kočevju je bila ena izmed prireditev ob 30-letnici Kočevskega zbora in praznika občine Kočevje. Na njej so pobrali tretjino priznanj pionirji-filatelisti iz Dolenjske. (Foto: J. Podržaj)

DOLENJSKE BANKE IN HRANILNICE v Novem mestu

in poslovnih enot v Krškem, Metliki, Novem mestu, Trebnjem in na Mirni

- KJER ZBIRAJO HRANILNE VLOGE IN JIH OBRESTUJEJO OD 7,5 DO 10-ODST.
- VODIJO ŽIRO RAČUNE IN DEVIZNE RAČUNE OBČANOV
- OPRAVLJAJO DEVIZNO-VALUTNE POSLE IN ODKUP TER PRODAJO DEVIZ
- DAJEJO KREDITE ZA STANOVANJSKO GRADNJO, POSPEŠEVANJE KMETIJSTVA, OBRTI IN TURIZMA NA PODLAGI NAMENSKEGA VARČEVANJA
- ODOBRAVAJO KRATKOROČNE IN DOLGOROČNE KREDITE
- OPRAVLJAJO VSE DRUGE BANČNE POSLE

ZAUPAJTE DBH SVOJE DENARNE ZADEVE, SAJ JE TO VAŠA BANKA.

DBH NOVO MESTO

RUDNIK RJAVEGA PREMOGA
SENOVO
potrebuje:

1. STRUGARJA
2. STROJNEGA KLJUČAVNIČARJA
   Pogoj: končana poklicna šola z dvema letoma prakse in odslužen vojaški rok.

Osebni dohodek po pravilniku, zagotovljeno udobno stanovanje.
Nastop službe takoj!

STAR PAPIR!

UNIJA PAPIR SERVIS,
LJUBLJANA, Pod ježami,
bo za

„BOJ PROTI RAKU"
pobiral star papir, in sicer:

v KRŠKEM 17. oktobra, v KOČEVJU 19. oktobra in v NOVEM MESTU 22. oktobra.

PROSTA DELOVNA MESTA

Industrija otroške konfekcije
JUTRANJKA, SEVNICA
Sevnica, Radna 3

OBJAVLJA

na podlagi 183. člena statuta in 6., 7. in 8. člena pravilnika o delovnih razmerjih

prosta delovna mesta za

1. SOCIALNEGA DELAVCA
2. KOMERCIALNEGA KORESPONDENTA
3. ADMINISTRATIVNEGA KORESPONDENTA

Pogoji za zasedbo delovnih mest:
Pod 1. Končana višja šola za socialne delavce.
Posebni pogoji:
– iniciativnost in samostojnost pri delu,
– odgovornost pri delu,
– splošna iznajdljivost,
– 2 leti prakse v tej stroki.
Stanovanje je na razpolago.
Nastop službe takoj ali po dogovoru.
Pod 2. Ekonomski ali administrativni tehnik,
aktivno znanje nemškega in srbohrvaškega jezika,
obvladanje slepega pisanje strojepisja in stenografije.
Nastop službe takoj ali po dogovoru.
Pod 3. Administrativna šola (2 leti) in 2 leti delovnih izkušenj,
znanje strojepisja in stenografije.

Nastop službe takoj ali po dogovoru.

Osebni dohodek po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov.
Rok prijave 8 dni po objavi.

Pismene ponudbe pošljite na naslov: Industrija otroške konfekcije „Jutranjka" Sevnica – splošni sektor, 68290 Sevnica, Radna 3.

Mercator

PRODAJALNA ŠENTJERNEJ:

NE SAMO GRADBENI MATERIAL, TUDI VSE KAR POTREBUJETE ZA OPREMO STANOVANJA, LAHKO KUPITE V TEJ PRODAJALNI!

Cene ugodne!
Prepričajte se!

GOZDNO GOSPODARSTVO BREŽICE

Obveščamo vas, da smo razširili svoje poslovanje tudi na

HORTIKULTURNO DEJAVNOST
****

V lastni drevesnici Rimš pri Raki vam nudimo več vrst okrasnih sadik, primernih za ureditev okolja stanovanjskih hiš, naselij, tovarn, šol, bencinskih črpalk itd. Že v tej sezoni lahko izberete sadike za svoje potrebe med 50 drevesnimi vrstami različne starosti in velikosti.

Prevzemamo vsa dela pri ozelenitvi okolice novogradenj, ureditvi mestnih zelenic in drugih do sedaj neurejenih površin. Za ta dela nudimo tudi izdelavo projektov preko oddelka za urejanje krajine pri Inštitutu za gozdarstvo in lesno industrijo Slovenije, s katerim pogodbeno sodelujemo.

Naročila sprejemamo na naslov:

GOZDNO GOSPODARSTVO
BREŽICE
tel. št. 72-050, 72-051, 72-294.

Razpisujemo prosto delovno mesto

KVALIFICIRANEGA KURJAČA
za nizkotlačne kotle.

Pismene ponudbe pošljite, oziroma se osebno zglasite pri

„ŽITO" LJUBLJANA
DE PEKARNA IN SLAŠČIČARNA
Novo mesto, Ločna 21

STANOVANJSKO PODJETJE ČRNOMELJ
proda na javni dražbi

STANOVANJSKO HIŠO V ČRMOŠNJICAH ŠT. 21
Izklicna cena je 81.615,00 din.

Dražba bo v ponedeljek, dne 19. oktobra 1973, ob 9. uri v prostorih Stanovanjskega podjetja. Interesenti morajo pred licitacijo položiti kavcijo 8.160,00 din. Prometni davek in stroške za prepis plača kupec.

---

20 let

GORENJE GARANCIJA 20 LET

Starost	20 let
Značaj	dinamičen
Razvoj	strm, enkraten
Konstitucija	zdrav kolektiv z več kot 10.000 samoupravljavci in nad 500 strokovnjaki
Delovna površina	nad 400.000 kvadratnih metrov
Stranke	tisoče podjetij v industriji, kmetijstvu, prometu, milijon gospodinjstev
Izvoz	na vseh pet kontinentov
Posebni znaki	kakovost
Ime	ZP Gorenje
Znak	plamen

Ob prazniku občine Velenje čestitamo vsem delovnim ljudem

NAJMANJ 200 N DIN PRIHRANITE Z DRUŽINSKIM NAKUPOM pri ONA·ON

pri vsakem nakupu kateregakoli blaga v skupni vrednosti nad 2000 N din zaračunamo samo 90% polne cene!
izjemna ugodnost velja le od 1.10. do 30.11.

ONA·ON
je vizitka dobre modne prodajalne!

3 mesečni brezobrestni KREDIT

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Petek, 12. oktobra – Maksimiljan
Sobota, 13. oktobra – Edvard
Nedelja, 14. oktobra – Nedeljko
Ponedeljek, 15. oktobra – Terezija
Torek, 16. oktobra – Hedvika
Sreda, 17. oktobra – Marjeta
Četrtek, 18. oktobra – Luka

KINO

BREŽICE: 12. in 13. 10. danski barvni film „Rektor v postelji". 14. in 15. 10. ameriško-španski barvni film „Svetilnik na koncu sveta". 16. in 17. 10. italijansko-francoski barvni film „Prepovedane strasti".

BRESTANICA: 13. in 14. 10. nemški barvni film „Eva".

ČRNOMELJ: 14. 10. francoski barvni film „Hibernatus". 17. 10. francoski barvni film „Solo".

KRŠKO: 13. in 14. 10. ameriški barvni film „Rdeči gusar". 17. 10. ameriški barvni film „Na severu Aljaske".

METLIKA: Od 12. do 14. 10. ameriški barvni film „Cromwell". Od 12. do 14. 10. ameriški barvni film „Marfijeva vojna". 17. in 18. 10. nemško-švedski barvni film „Pika nogavička".

MIRNA: 13. in 14. 10. „Človek imenovan hrabrost".

NOVO MESTO: Od 13. do 15. 10. ameriški barvni film „Zadnji bojevnik". 14. 10. „Pika nogavička" – matineja. Od 16. do 18. 10. francoski barvni film „Šum na srcu". – POTUJOČI KINO NOVO MESTO: Od 12. do 16. 10. italijanski barvni film „Vrv in revolver".

RIBNICA: 13. in 14. 10. italijansko-sovjetski barvni film „Waterloo".

SEVNICA: 13. in 14. 10. angleški film „Kapetan in podvodno mesto". 17. 10. angleški film „Maščevanje Hannie Colder".

ŠENTJERNEJ: 13. in 14. 10. „Sam viski".

TREBNJE: 13. in 14. 10. danski barvni ljubezenski film „Mazurka v postelji". Švedski avanturistični film „Molk".

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

VABIMO k sodelovanju samostojnega tehnologa normirca z najmanj 2 letom delovnih izkušenj na podobnem delovnem mestu kovinske stroke ter odsluženim vojaškim rokom. Stanovanje zagotovljeno. OD 4.000 din. Ponudbe na naslov: Izdelovanje kmetijske mehanizacije Jože Špan, 63225 Planina pri Sevnici.

ZA DOPOLDANSKO POMOČ v gospodinjstvu iščemo dekle ali ženo, ki se želi šolati (npr. na administrativni šoli) ali zaposliti. Omogočimo zaposlitev ali šolanje in nudimo lastno sobo s kopalnico, hrano in nagrado. Prof. Neda Brglez, Ljubljana, Gorkičeva 14. Telefon (061) 61-247.

DEKLE, ki ima veselje do strežbe v gostilni, stalno zaposlim. Službo lahko nastopi takoj ali po dogovoru. Možna je tudi priučitev. Hrana in stanovanje v hiši. Plača po dogovoru. Stojan Potočnik, gostilna, 64245 Kropa na Gorenjskem.

IŠČEM MLAJŠO ŽENSKO za varstvo osemmesečnega otroka v Ljubljani. Nudim hrano in stanovanje. Frida Lupinc, Društvena ulica 2, Ljubljana.

UČENKO sprejmem. Frizerski salon Pucelj, Novo mesto, Cesta kom. Staneta 26.

V SLUŽBO sprejmemo servirko. Belokranjski hram, Jarška 23, Ljubljana.

SLUŽBO IŠČE

TAKOJ SPREJMEM otroke v varstvo na svojem domu. Naslov v upravi lista (2649/73)

STANOVANJA

ODDAM neopremljeno sobo s posebnim vhodom, souporabo stranišča in kopalnice proti predplačilu za eno leto. Naslov v upravi lista (2639/73).

MLAD ZAKONSKI PAR z otrokom išče v Novem mestu enosobno stanovanje ali garsonjero. Ponudbe pod „MOŽNOST INŠTRUKCIJ"

TEKSTILNI INŽENIR z družino (1 otrok) išče enosobno stanovanje v Novem mestu. Naslov v upravi lista (2627/73).

Motorna vozila

PRODAM NSU 1000, letnik 1967, po ugodni ceni. Jerman, Ponikve 25, Trebnje.

PRODAM po delih škodo 1000 MB in DKW 1000 S. Ruperč vrh 4, Novo mesto. Dopoldne telefon 21-501.

PRODAM rezervne dele za spačka. Jože Benkič, Družinska vas 64, Šmarješke Toplice.

PRODAM fiat 850 special, letnik 1969. Naslov v upravi lista (2641/73).

PRODAM zastavo 750, letnik 1969, karamboliran levi blatnik. Janez Medle, Brusnice.

UGODNO PRODAM zastavo 750, letnik 1971. Vprašajte v trgovini Novoteks, Bršlin.

PRODAM traktor zetor 35, star eno leto. Naslov v upravi lista (2646/73).

PRODAM ZASTAVO 750 po zelo ugodni ceni. Tone Grandljič, Dol. Dobrava 17, Trebnje.

PRODAM

PRODAM 3 leta starega vola montafonca za vprego. Ivan Lavrič, Črni potok 22, 61330 Kočevje.

PRODAM cisterno (1100 litrov) in sobni kamin. Naslov v upravi lista (2623/73).

UGODNO PRODAM pohištvo za dnevno sobo. Kapš, Šlakova 2 a, Novo mesto.

PRODAM dvobrazdni plug za Steyer 18. Martin Košmrlj, Potov vrh 6, Novo mesto.

PRODAM dva dobro ohranjena posteljna jogi vložka (velikost 90 x 190 cm). Naslov v upravi lista (2634/73).

UGODNO PRODAM nov pralni stroj Gorenje bio. Pojasnila: Serini, Majde Šilc 18, Novo mesto, vsak dan od 16. ure dalje, razen sobote in nedelje.

PRODAM spalnico in jogije. Ogled po 14. uri. Udir, Mestne njive 8, Novo mesto.

PLINSKO PEČ z jeklenko, novo, ugodno prodam. Kožar, Dol. Pirošica 3, Cerklje ob Krki.

PRODAM električni števdilnik in štedilnik na trdo gorivo. Trdinova 28, I. nadstropje, Novo mesto.

PRODAM več gradbenih parcel v Prečni-Marof, dobro ohranjen biljard na sedem krogel in drobni gostinski inventar. Ogled vsak dan. Alojz Šinkovec, Cegelnica 66, Novo mesto.

PRODAM dobro ohranjene kuhinjske elemente in hladilnik Gorenje. Naslov v upravi lista.

KUPIM

KUPIM suh les (grušt) za ostrešje hiše. Čretnik, Šmihel 65, Novo mesto.

POSEST

ZELO UGODNO PRODAM hišo z gospodarskim poslopjem in 50 arov zemlje (sadovnjak, njiva, vinograd) ob cesti blizu Rake pri Krškem. Informacije na telefon (061) 54-046, Ivan Solce, Vodnikovo naselje 12, Ljubljana.

UGODNO PRODAM trisobno vseljivo hišico s sadnim vrtom, voda in elektrika v hiši, potrebna manjših popravil, blizu bršlinske šole v Novem mestu. Informacije: Kurirska pot 12.

RAZNO

ODDAM garažo 10 x 3 m na Ragovski, primerno tudi za skladišče ali delavnico, proti predplačilu za eno leto. Rems, Karlovška 2, Novo mesto.

POROČNI PRSTANI! – Če si trajen in lep spomin želite, stopite k zlatarstvu na Gosposko 5 v Ljubljani (poleg univerze). – Z izrezkom tega oglasa dobite 10 odst. popusta!

OSAMLJEN SEM, ker živim v Kanadi. Rad bi spoznal dekle, ki bi hotela priti v Kanado. Star sem 30 let, visok 170 cm in svetlih las. Želel bi tudi sliko, ki jo vrnem. Ponudbe pošljite na upravo lista pod „SAMO RESNO".

ČESTITKE

Dragemu stricu Alojzu Mirtiču iz Semiča za rojstni dan želi vse najlepše Danica.

Dragemu in skrbnemu možu Jožetu Hrovatu iz Cankarjeve 31 v Novem mestu želim za 31. rojstni dan vse lepo, največ pa zdravja, enako sinku Jožku za bližnji drugi rojstni dan. Žena Pepca oziroma mamica.

OBVESTILA

OBVEŠČAM avtomobiliste, da sem se preselil v novo delavnico. Popravljam vse vrste avtomobilov in dajem garancijo. Hitre in solidne usluge. Bilič, avtomehanik, Pod Trško goro 89, Mačkovec pri Novem mestu.

PREKLIC

VERA HOČEVAR, Dobruška vas 31, prepovedujem pašo in hojo po moji parceli v Goriški gori. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjala.

PREJŠNJI TEDEN sem nekajkrat, ne po svoji krivdi, zabredel v težave. Zaradi žalosti in tudi jeze sem se opil, tako da nisem mogel kontrolirati svojega govorjenja in vedenja. Zato prosim tiste meščane, ki sem jih v soboto kakorkoli užalil, da mi oprostijo. V. D. Kočevje.

ZAHVALE

Ob prerani smrti drage žene

TONČKE POČRVINA
z Dol. Kamenc

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so mi v težkih trenutkih stali ob strani, in vsem, ki so pokojnico spremili na njeni zadnji poti, predvsem pa govorniku za izrečene ganljive besede ob odprtem grobu ter družini Lindič iz Novega mesta.

Žalujoči: mož Franc in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob prerani, nenadomestljivi izgubi naše ljube mame

FRANČIŠKE GRIVEC
iz Poljan pri Mirni peči

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so sočustvovali z nami, poklonili vence in cvetje ter nam v težkih trenutkih nudili pomoč. Zahvaljujemo se tudi vsem zdravnikom in strežnemu osebju kirurškega oddelka splošne bolnice v Novem mestu, kolektivu IMV Novo mesto, Trimo Trebnje, OMP Instalater, pevskemu zboru Tabor iz Cerknice, TOZD – Gostinstvo Cerknica. Posebna zahvala tudi župniku za opravljeni obred. Vsem še enkrat hvala!

Žalujoča družina GRIVEC.

ZAHVALA

Ob nenadni smrti moje mamice

VIDE, roj. DRAGAN

se iskreno zahvaljujemo vsem znancem, ki so jo spremili na zadnji poti, kolektivu Iskra-obrat Šentjernej, kolektivu Viator-Metlika in kaplanu za tolažilne besede in obred.

Žalujoči: hčerka Štefka, brata Mirko in Janez z družinama

Prisrčno se zahvaljujem neznanemu tovarišu daljših svetlih las, ki je dne 25. 9. 1973 med 13. in 14. uro popoldne rešil 13-letnega Petra Zupančiča (s kolesom), učenca 7. razreda osnovne šole Boštanj iz narasle Save nad savskim mostom in Boštanjem, ter ga vljudno prosim, da se oglasi na naš naslov. Anton Zupančič, Lukovec 7, 68294 Boštanj pri Sevnici

---

Ob nenadni izgubi dragega moža in očeta

ANTONA BREGARJA
iz Dobruške vasi

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, delovnemu kolektivu „Strešnik" iz Dobruške vasi, vsem znancem in prijateljem za podarjene vence in pomoč, nudeno v teh težkih trenutkih. Zahvaljujemo se tudi župniku za opravljeni obred in vsem, ki so dragega pokojnika spremili na zadnji poti. Še enkrat prisrčna hvala!

Žalujoči: žena Jožefa, sin Jože in hčerka Helena z družino ter drugo sorodstvo

---

Ob prerani izgubi naše ljube mame

ALOJZIJE PLAVEC
iz Vrhovega pri Mirni peči

se najlepše zahvaljujemo vsem, ki so drago pokojnico spremili na njeni zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi vsem sorodnikom in sosedom za izrečeno sožalje, kolektivu tovarne zdravil Krka za podarjene vence in župniku za opravljeni obred.

Žalujoči: sinova Janez in Jože, hčerke Alojzija, Justina in Ivanka z družinami

---

OSMRTNICA

Vse sorodnikom in znancem sporočamo, da je v Argentini umrla naša draga mama in stara mama

NEŽA MAKOVEC
iz Žužemberka

Žalujoča hčerka Mimica z družino

NJIVA, NJENA NJIVA!

Bila je kot temna nesimetrična silhueta sredi bujnega rastja njive, ki se je kopala v popoldanskem soncu. Vse na njej je bilo čudno sivo – krilo, predpasnik, jopica in ruta, izpod katere so silili redki, osiveli lasje.

Plaho sem se približala, kajti videti je bila zlovoljna in nedostopna. Vedela sem, da noče prodati njive in s tem zavira gradnjo stanovanjskega bloka, pa mi žilica ni dala miru, morala sem slišati, zakaj noče prodati.

Ošvrknila me je z očmi, tedaj sem hitro izbrala ta trenutek:

„Dober dan. A okopavate? "

„Saj vidiš!"

Pravi odgovor. Moja slabost je bila vedno, da ljudi nisem znala ogovarjati s pravimi besedami.

„Lepo vam raste na tej njivi, lepo," sem spet začela. „A je to vse vaše? "

Zravnala se je in oprla na motiko. Nekaj mehkega ji je leglo na sicer trdi, zgarani obraz. Oči so se ji čudno zabliskale:

„Moje je, moje!"

Že v naslednjem trenutku pa je srdito pribila:

„Ampak ti hudiči mi hočejo vzeti še to!" Z glavo je nakazala v smer središča mesta, kjer naj bi se nahajali ti „hudiči". Aha, smo že tam! Naredila sem začuden obraz, kot da ničesar ne vem:

„Kdo – vzeti in zakaj? "

„Zakaj, zakaj? Da bi zidali blok, takšen, kot je ta," je pokazala z roko na našo lepo 20-stanovanjsko hišo.

„Nihče vam ne bo vzel njive," sem rekla. „Saj bodo plačali, in to dobro, zemlja je danes draga."

Tega ne bi smela reči. Razživela se je:

„Draga in dosti vredna! Zato je ne dam, te njive!"

„Saj bi vam denar bolj prav prišel kot ta zemlja, posebno zdaj, ko ste že v letih," sem spet začela.

„Denar, kaj je danes vreden denar? " je zavpila. „Potrošila bi ga, njive pa le ne bi imela. Moja rajnka mati so vedno rekli: ne prodajaj zemlje! Ko boš stara, boš šla lahko sedet na svoje, nihče te ne bo gonil stran. Sedaj pa bi morala prodati, da bi si gospodje lahko zidali blok!"

Govorila je s čudno ihto, ni je imelo smisla prekinjati.

„Kaj pa je treba teh centralnih kurjav? Vse se je pogospodilo, nobenemu se več ne ljubi delati in nositi drv."

Tiho sem nekaj zamrmrala, naglas pa sem rekla:

„Teta, ne more biti vse tako kot pred petdesetimi leti. Čas gre naprej."

„Kaj ti veš, kako je bilo takrat? " To je rekla s takim glasom, kot bi govoril duh. „Takrat se je živelo. Da si videla, kakšno je bilo to mesto! Vse čisto, nobenega hrupa in vpitja ponoči, vse je delalo, otroci smo skrbeli za svoje starše, ne tako kot danes, ko kar gredo in vse pustijo . . ."

Za hip ji je zmanjkalo besed, priznam, da tudi meni. Del naše vsakdanjosti je stopil med naju. Zanjo je to bil morda spomin na mladost, ko se je žrtvovala za starše in pri tem pozabila nase, zame grenka misel ob spominu na neko zapuščeno domačijo, ki sem jo pred kratkim videla v naših krajih. Pa ni samo ena!

„Saj tudi sedaj delamo," sem rekla. „Ženske smo v službah, niti na otroke nam nima kdo paziti . . ."

„Kdo vas pa sili v službo? Doma bi bile. Pa kaj, ko hoče vsak imeti avto pa hišo pa ne vem kaj, sami gospodje ste . . .!"

„Časi so se spremenili," sem spet začela, kot bi hotela opravičiti naš tek za standardom. „S tem se morate tudi vi sprijazniti."

„Jaz se lahko z vsem sprijaznim," je rekla, „njive pa ne prodam, ne prodam. Naj vzamejo drugim, ki imajo več! Mene, staro žensko, hočejo opehariti še za to krpico! Kakšen socializem je to? Kar poglejte, sezidali so hleve, sedaj stojijo prazni, propadajo. O, Kočevarji, to so bili delavni ljudje! Da ste videli, kako so delali!" Začudena sem bila, ker me je nehote začela vikati.

„Teta, saj se bo vse uredilo," sem rekla. Drugega nisem znala.

„Mir naj mi dajo, mir. Na to njivo pa bodo prišli samo preko mojega trupla. Samo preko mojega trupla," je pribila. „Ne dam in ne dam te njive. Da bi se na mojem kdo . . ."

Verjetno ji je bilo laže kot meni. Počasi sem šla nazaj. Želela sem si, da bi bil blok predviden kje drugje ali da bi se našel človek, ki bi ji znal razložiti. Kdo ve, če je v našem mestu človek, ki bi ji znal razložiti. Kdo ve, če je v našem mestu takšen sposobnež, ki bi se sploh hotel poglobiti v to njeno dragoceno njivo, ki ni več samo njiva, marveč veliko, veliko več.

CVETKA ČARDAK

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto – USTANOVITELJI LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

IZDAJATELJSKI SVET: Lojzka Potrč (predsednica sveta), Franc Beg, Viktor Dragoš, Tone Gošnik, Jože Jeke, Tone Klenovšek, Franc Lapajne, Tine Molek, Slavko Smerdel, Franc Štajdohar in Ivan Živič

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, Milan Markelj, Branko Podobnik, Jože Primc, Jože Splichal, Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Železnik

IZHAJA vsak četrtek – Posamezna številka 2 din – Letna naročnina 79 dinarjev, polletna naročnina 39,50 din, plačljiva vnaprej – Za inozemstvo 160 dinarjev ali 10 ameriških dolarjev oz. 30 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti) – Devizni račun: 52100-620-107-32002-009-8-9

OGLASI: 1 cm višine v enem stolpcu 40 din, 1 cm na določeni strani 55 din, 1 cm na prvi, srednji ali zadnji strani lista 80 din. Vsak mali oglas do 10 besed 15 din, vsaka nadaljnja beseda 1 din. Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 5 od 1. 7. 1972 – DOLENJSKI LIST šteje med proizvode iz 7. točke prvega odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu (Ur. list SFRJ 33-316/72), za katere se ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov (mnenje sekretariata za informacije IS SRS št. 421-1/72 od 31. 1. 1973)

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100-601-10558 – Naslov uredništva in uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3 oz. poštni predal 33 – Telefon: (068) 21-227 – Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo – Časopisni stavek, filmi in prelom: ČZP Dolenjski list, Novo mesto – Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 15.00, 18.00, 19.3o in ob 22.00. Pisan glasbeni spored od 4.30 do 8.00.

ČETRTEK, 11. OKTOBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.35 Iz partitur operetnih mojstrov. 10.15 Urednikov dnevnik. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – Inž. Tone Trček: Opis pomanjkljivosti in nasveti za zboljšanje zreje telet. 12.40 Skladbe Frana Gerbiča. 13.30 Proporočajo vam . . . 15.30 Glasbeni intermezzo. 16.00 „Vrtiljak". 17.10 Koncert po željah poslušalcev. 18.35 Iz kasetne produkcije RTV Ljubljana. 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Minute z ansamblom Jožeta Privška. 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 22.15 Za ljubitelje jazza.

PETEK, 12. OKTOBRA: 8.10 Glasbena matineja. 10.15 Po Talijinih poteh. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Z domačimi ansambli. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.35 Glasbeni intermezzo. 16.00 „Vrtiljak". 17.10 Iz repertoarja naših filharmonij. 18.15 „Signali". 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Minute z ansamblom Rudija Bardorferja. 20.00 Iz jugoslovanske zborovske literature. 20.30 „Tops-pops 13". 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih.

SOBOTA, 13. OKTOBRA: 8.10 Glasbena matineja. 10.15 Kličemo letovišče. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti. 12.40 Čez travnike zelene. 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji. 15.30 Glasbeni intermezzo. 16.00 „Vrtiljak". 17.20 Gremo v kino. 18.15 Dobimo se ob isti uri. 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Minute z narodnim ansamblom. 20.00 Radijski radar. 21.00 Zabavna radijska igra. 22.20 Oddaja za naše izseljence.

NEDELJA, 14. OKTOBRA: 6.00 – 8.00 Dobro jutro! 8.05 Radijska igra za otroke – Frane Puntar: „Bobnanje od znotraj". 9.05 Se pomnite, tovariši . . . Ob 30-letnici Zbora odposlancev slovenskega naroda. 10.05 Srečanje v studiu 14. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.15 – 14.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 11.50 Pogovor s poslušalci. 14.05 Humoreska tega tedna – Lukian: Resnična zgodba. 15.05 Nedeljsko športno popoldne. 17.25 Popularne operne melodije. 18.00 Radijska igra – Evald Flisar: „Ukradena hiša". 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Glasbene razglednice. 20.00 „V. nedeljo zvečer". 22.20 Zaplešite z nami.

PONEDELJEK, 15. OKTOBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pisan svet pravljic iz zgodb. 10.15 Za vsakogar nekaj. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – inž. Zvone Kovič' Predlog zagotovljenih cen za poljščine. 12.40 S tujimi pihalnimi godbami. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.30 Glasbeni intermezzo. 16.00 „Vrtiljak". 17.10 Koncert po željah poslušalcev. 18.15 Lahka glasba slovenskih avtorjev. 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Minute s triom Franca Delčnjaka. 20.00 Predstavljamo vam opero „Corregidor". 22.15 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 16. OKTOBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.35 Jugoslovanska narodna zborovska glasba. 10.15 Plesni ritmi na simfoničnem odru. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – inž. Tone Zafošnik: Pomen in rezultati klenske selekcije v vinogradništvu. 12.40 Z domačimi ansambli. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.40 „Na poti s kitaro". 15.30 Glasbeni intermezzo. 17.10 Koncertni oder za domačina in goste. 18.15 Z orkestrom Hans Carste. 18.30 V torek na svidenje! 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Minute z ansamblom The Shadows. 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi. 20.30 Radijska igra – France Puntar: „Športni dogodek". 22.15 Od popevke do popevke.

SREDA, 17. OKTOBRA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Nenavadni pogovori. 10.15 Urednikov dnevnik. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – dr. Jože Ferčej: Pregled odraslosti telic, ocenjenih za premiranje v letu 1973. 12.40 Od vasi do vasi. 13.30 Priporočajo vam . . . 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.30 Glasbeni intermezzo. 16.00 „Loto vrtiljak". 17.45 Jezikovni pogovori. 18.30 Naš razgovor. 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Glasbene razglednice. 20.00 Koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana. 22.15 S festivalov jazza.

ČETRTEK, 18. OKTOBRA: 8.10 Glasbena matineja. 10.15 Po Talijinih poteh. 11.00 Poročila – Turistični napotki za naše goste iz tujine. 12.30 Kmetijski nasveti – inž. Marija Sedej: Žlahtnjenje čebelnih pridelkov. 12.40 Igrajo pihalne godbe. 13.30 Priporočajo vam . . . 15.30 Glasbeni intermezzo. 16.00 „Vrtiljak". 17.10. Popoldanski simfonični koncert. 18.15 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana. 19.00 Lahko noč, otroci! 19.15 Minute z ansamblom Georga Sheringa. 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov. 22.15 Nagrajene stvaritve s festivala „Jugoslovanska glasba na radiu".

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Milena Cimprič iz Šmihela – Matejo, Gabrijela Starič iz Belšinje vasi – Mihaelo, Terezija Gole iz Starega trga – Andrejo, Tončka Zagorc iz Šmarij – Mihaelo, Nada Selakovič iz Marindola – Danico, Bernarda Černe iz Črnomlja – Andrejo, Jožefa Plut iz Petrove vasi – Marjanco, Stanka Zalokar z Drnovega – Alena, Julka Pelc s Prevol – Angela, Ana Gorše iz Adlešičev – Antona, Jana Kovač iz Črnomlja – Franca, Vida Franko iz Orehovice – Urško, Marija Zupančič iz Vapče vasi – Janka, Slavka Stančin iz Dolnje Brezovice – deklico, Ana Majerle z Griča – dečka, Marija Strajnar iz Gornjega Globodola – deklico, Milena Prosenik iz Krmelja – deklico, Rozalija Ozimek iz Sela Šumberka – deklico, Angela Volčjak iz Dolnjega Suhadola – deklico, Leopoldina Rolih iz Šmihela – dečka in Ivanka Županc iz Dobrave – deklico. – Čestitamo!

KMETOVALCI, POZOR!

Trenutno imamo na zalogi še po stari ceni 3.500 din puhalnike „TAJFUN", ki so najbolj iskani in razširjeni na jugoslovanskem tržišču.
S puhalnikom „TAJFUN" boste v naslednjih letih prihranili mnogo časa in truda pri shranjevanju krme, kar je želja vsakega naprednega kmetovalca.
Velika pritočna cev premera 50 cm omogoča veliko zmogljivost, tudi do 4.000 kg na uro. Puhalnik lahko žene elektromotor moči 4 kw, kosilnica ali traktor. V ceni puhalnika je vračunano tudi 6 metrov cevi ter koleno, skupne višine 8 metrov. Puhalnik vam pošljemo tudi po železnici.
V sezoni z našimi izdelki žal ne moremo zadovoljiti vseh kupcev, zato vam priporočamo, da se za nakup odločite že sedaj. Naročila sprejemamo pismeno, ustno ali po telefonu na naslov:

ŠPAN JOŽE
izdelovanje kmetijske mehanizacije
63225 PLANINA pri Sevnici
telefon: Planina 12

RADIO BREŽICE

ČETRTEK – 11. OKTOBER: 16.00 – 16.15 – Napoved programa, poročila, šport in turistični napotki. 16.15 – 17.00 – Nove plošče RTB, Aktualnost tedna, Mala šola avtomobilizma, obvestila in reklame. 17.00 – 18.00 – glasbena oddaja Izbrali ste sami.

SOBOTA: 13. OKTOBER: 16.00 – 16.30 – Pol ure za pop glasbo. 16.30 – 17.00 – Radijska univerza, Jugoton vam predstavlja. 17.00 – 17.30 – Med zabavnimi zvoki nekaj obvestil in reklam ter melodija za vas, Za naše najmlajše. 17.30 – 18.00 – Narodnozabavne na valu 192 m.

NEDELJA – 14. OKTOBER: 10.30 – Domače zanimivosti – Javna ustavna razprava: Svoboščine in pravice – Za naše kmetovalce: dipl. veterinar Janko Vizjak – Steklina je še vedno nevarna – Iz naših delovnih kolektivov – nedeljski razgovor o programskih predvidevanjih Tovarne pohištva Brežice – obvestila, reklame in spored kinematografov. 12.00 – 16.00 – Občani čestitajo in pozdravljajo.

TOREK – 16. OKTOBER: 16.00 – 16.10 – Napoved programa in srečanje s Francem Babičem. 16.10 – 16.30 – Poročila, Kaj prinaša nova številka Dolenjskega lista, Novo v knjižnici. 16.30 – 16.45 – Tedenski športni komentar. 16.45 – 17.00 – obvestila, reklame in filmski pregled.

RADIO SEVNICA

NEDELJA, 14. OKTOBRA: 10.30 – reklame, oglasi in obvestila – 10.45 – po domače – 11.00 – obiskali smo vzorno kmetijo – 11.15 – minute za slovenske popevkarje – 11.40 – nedeljski intervju – 11.55 – za vsakogar nekaj – 12.30 – poročila – 12.45 – čestitke in pozdravi naših poslušalcev.

SREDA, 17. OKTOBRA: 16.00 – poročila – 16.10 – reklame, oglasi in obvestila – 16.30 – po domače – 16.45 – Martin Česenj – kotiček za šoferje – 16.55 – disko klub brez imena – 17.30 – mladinska oddaja: mi mladi kakšni smo, kaj hočemo, kaj moremo in kaj moramo – 18.00 – zaključek programa.

SOBOTA, 20. OKTOBRA: 16.00 – Sobotni vrtiljak – 16.15 – pet minut za . . . – 16.20 – EPP I. del – 16.30 – poročila – 16.35 – EPP II. del – 16.45 – mini anketa – 17.00 – zaključek sobotnega vrtiljaka in napoved sporeda za nedeljo.

Berite »Dolenjski list«

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Marija Požar iz Stare vasi – Janeza, Barica Petrišak iz Križa – Vesno, Biserka Bošnjak iz Velike Jazbine – dečka, Simona Davidovac iz Brežic – Zorana, Danica Godler iz Sel – deklico, Stanislava Javoršek iz Podsrede – Dragico, Frančiška Stojin iz Brezja – Brigito, Jožica Hictaler s Senovega – dečka, Marija Tucman iz Prilip – Vanjo, Kristina Jančič iz Globočic – deklico, Marta Kolar iz Brežic – Gregorja, Magdalena Lehpamer iz Velike Rakovice – dečka, Jožica Bačić iz Brežic – Mladena, Gabrijela Pankovič iz Sevnice – Tomaža, Frida Cizl iz Sevnice – deklico, Kostadinka Pršlja iz Brežic – Dragana, Katica Černauš iz Farkaševca – Damira, Draga Količ iz Bratovskega Vrha – Marijo. – Čestitamo!

TELEVIZIJSKI SPORED

ČETRTEK, 11. OKTOBRA: 9.35 TV v šoli (Zg) – 10.30 Angleščina (Zg) – 10.45 Nemščina (Zg) – 11.00 Francoščina (Bg) – 14.45 TV v šoli – ponovitev (Zg) – 15.35 Nemščina – ponovitev (Zg) – 15.55 Francoščina – ponovitev (Bg) – 16.45 Madžarski TV pregled (Pohorje, Plešivec do 17.05) (Bg) – 17.35 Iz zakladnice svetovne književnosti: Ogrizek: Kje je meja (Lj) – 18.15 Obzornik (Lj) – 18.30 Mozaik (Lj) – 18.35 Tišina, na sporedu je nemi film (Lj) – 18.55 Izbor: Boj z morjem – barvni film (Lj) – 19.45 Risanka (Lj) – 19.50 Cik-cak (Lj) – 20.00 TV dnevnik (Lj) – 20.25 Kam in kako na oddih (Lj) – 20.40 Četrtkovi razgledi (Lj) – 21.30 A. Ingolič: Mladost na stopnicah – barvna TV nadaljevanka (Lj) – 22.20 Poročila (Lj)

PETEK, 12. OKTOBRA: 9.25 TV v šoli (Zg) – 11.00 Angleščina (do 11.30) (Bg) – 14.45 TV v šoli – ponovitev (Zg) – 16.10 Angleščina – ponovitev (Bg) – 17.45 Madžarski TV pregled (Pohorje, Plešivec do 17.05) (Bg) – 17.50 M. Košuta. Štirje fantje muzikantje (Lj) – 18.25 Obzornik (Lj) – 18.35 Rekreacija: Atletska gimnastika (Lj) – 18.45 Pet minut za boljši jezik: Nespremenljive skrajnosti (Lj) – 18.55 Mozaik (Lj) – 19.00 400 let slovenske glasbe (Lj) – 19.45 Risanka (Lj) – 19.50 Cik-cak (Lj) – 20.00 TV dnevnik (Lj) – 20.25 3-2-1 in TV barometer (Lj) – 20.35 Kako ubiješ ženo – barvni film (Lj) – 22.25 XXI. stoletje (Lj) – 22.50 Poročila (Lj)

SOBOTA, 13. OKTOBRA: 9.35 TV v šoli (Zg) – 11.00 TV v šoli (do 12.00) (Sa) – Športno popoldne – 17.30 Narodna glasba (Lj) – 18.00 Obzornik (Lj) – 18.15 Daktari – serijski barvni film (Lj) – 19.10 Mozaik (Lj) – 19.15 Igralec je igralec – oddaja TV Beograd (Lj) – 19.45 Risanka (Lj) – 19.50 Cik-cak (Lj) – 20.00 TV dnevnik (Lj) – 20.25 3-2-1 in TV barometer (Lj) – 20.30 Vesela jesen – posnetek mariborske prireditve (Lj) – 21.20 Barvna propagandna oddaja (Lj) – 21.25 Skrivnosti morja – barvni film (Lj) – 22.15 Starinarja – serijski film (Lj) – 22.45 TV kažipot (Lj) – 23.05 Poročila (Lj)

NEDELJA, 14. OKTOBRA: 8.40 Skrivnosti morja – ponovitev barvnega filma (Lj) – 9.30 Otroška matineja: Otroci naše šole, Enciklopedija živali (Lj) – 10.10 Poročila (Lj) – 10.15 Proslava ob 400 letnici kmečkih uporov – prenos iz Dolnje Stubice (Zg, Lj) – 12.00 Kmetijska oddaja (Lj) – 12.45 TV kažipot (Lj) – Nedeljsko popoldne (Po domače, Šport, Za konec tedna) – 17.55 Poročila (Lj) – 18.00 Retrospektiva jugoslovanskega filma: 4 km na uro (Lj) – 19.45 Risanka (Lj) – 19.50 Cik-cak (Lj) – 20.00 TV dnevnik (Lj) – 20.30 3-2-1 in TV barometer (Lj) – 20.35 Iz libra Marka Uvodiča – barvna humoristična oddaja (Zg, Bg) – 21.30 Nova imena – zabavno glasbena oddaja (Zg) – 21.45 Športni pregled (JRT) – 22.15 Poročila (Lj) – 22.20 Posnetek finalne tekme s košarkarskega turnirja v Ljubljani (Lj).

PONEDELJEK, 15. OKTOBRA: 9.10 Odprta univerza (Bg) – 9.40 TV v šoli (Zg) – 10.35 Angleščina (Zg) – 10.45 Nemščina (Zg) – 11.00 TV v šoli (do 11.30) (Bg) – 14.45 TV v šoli – ponovitev (Zg) – 15.40 Angleščina – ponovitev (Zg) – 16.10 TV v šoli – ponovitev (Bg) – 16.45 Madžarski TV pregled (Pohorje, Plešivec do 17.05) (Bg) – 17.45 Pengov- Simončič: Zlata ribica (Lj) – 18.10 Obzornik (Lj) – 18.25 Enciklopedija živali (Lj) – 18.55 Mozaik (Lj) – 19.00 Mladi za mlade (Zg) – 19.45 Risanka (Lj) – 19.50 Cik-cak (Lj) – 20.00 TV dnevnik (Lj) – 20.25 3-2-1 in TV barometer (Lj) – 20.35 L. de Vega: Ovčji kal – II. del barvne TV drame (Lj) – 21.55 Kulturne diagonale (Lj) – 22.40 Poročila (Lj).

TOREK, 16. OKTOBRA: 9.35 TV v šoli (Zg) – 10.40 Ruščina (Zg) – 11.00 TV v šoli (do 11.30) (Bg) – 14.40 TV v šoli – ponovitev (Zg) – 16.10 Ruščina – ponovitev (Zg) – 16.45 TV v šoli – ponovitev (Zg) – 17.15 Madžarski TV pregled (Pohorje, Plešivec do 17.35) (Bg) – 17.45 B. Copič: Noge v zlatu, glava v blatu – III. oddaja (Lj) – 18.00 Obzornik (Lj) – 18.15 Od zore do mraka: Najboljši vojaki (Lj) – 18.45 Mozaik (Lj) – 18.50 V temnem onkraju – Oblike samouničenja (Lj) – 19.15 Pšenica v Sahari – oddaja iz beograjske serije Mediteranska srečanja (Lj) – 19.45 Risanka (Lj) – 19.50 Cik-cak (Lj) – 20.00 TV dnevnik (Lj) – 20.25 3-2-1 in TV barometer (Lj) – 20.35 Diagonale (Lj) – 21.25 F. M. Dostojevski: Bratje Karamazovi – TV nadaljevanka (Lj) – 22.15 Poročila (Lj).

SREDA, 17. OKTOBRA: 8.20 TV v šoli (Zg) – 11.00 TV v šoli (do 11.30) (Bg) – 16.45 Madžarski TV pregled (Pohorje, Plešivec do 17.05) (Bg) – 17.45 Otroci naše šole – serijska oddaja (Lj) – 18.05 Obzornik (Lj) – 18.20 Na sedmi stezi – športna oddaja (Lj) – 18.40 Arhitektura in družba: Izobraževanje (Lj) – 19.10 Mozaik (Lj) – 19.45 Kaj hočemo – Ob ustavnih in kongresnih razpravah (Lj) – 19.40 Kozmetično ogledalo – barvna oddaja (Zg) – 19.45 Risanka (Lj) – 19.50 Cik-cak (Lj) – 20.00 TV dnevnik (Lj) – 20.25 3-2-1 in TV barometer (Lj) – 20.35 Kdor zna, ta zna – angleški film (Lj) – 22.00 Poročila (Lj) – 22.05 Nogomet Anglija : Poljska – barvni posnetek iz Londona (Lj).

ČETRTEK, 18. OKTOBRA: 9.35 TV v šoli (Zg) – 10.30 Angleščina (Zg) – 10.45 Nemščina (Zg) – 11.00 Francoščina (do 11.30) (Bg) – 14.35 TV v šoli – ponovitev (Zg) – 15.40 Angleščina – ponovitev (Zg) – 15.55 Nemščina – ponovitev (Zg) – 16.10 Francoščina – ponovitev (Zg) – 16.45 Madžarski TV pregled (Pohorje, Plešivec do 17.05) (Bg) – 17.35 Iz zakladnice svetovne književnosti: A. Linhart: Matiček se ženi – I del (Lj) – 18.05 Obzornik (Lj) – 18.20 Mozaik (Lj) – 18.25 Izbor: . . . (Lj) – 19.15 Delavska tribuna (Lj) – 19.45 Risanka (Lj) – 19.50 Cik-cak (Lj) – 20.00 TV dnevnik (Lj) – 20.25 Kam in kako na oddih (Lj) – 20.40 Četrtkovi razgledi: Solzice za Voranca (Lj) – 21.35 A. Ingolič: Mladost na stopnicah – barvna TV nadaljevanka (Lj) – 22.10 Poročila (Lj).

BREŽIŠKA KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili in iskali pomoči v brežiški bolnišnici: Anton Blažinč je padel z motorjem in si poškodoval glavo in levo nogo; Vesna Starčevič si je pri prometni nesreči poškodovala glavo; Franc Zorenč je padel s skednja in si poškodoval levo nogo; Jože Uršič je spodrsnil na poti in si poškodoval desno nogo; Marija Crpič je padla z drevesa in si poškodovala levo nogo; Ivan Stiperski je padel na dvorišču in si poškodoval prsni koš; Srečko Kapelj je padel na poti in si poškodoval desno nogo; Jože Klavža je padel z drevesa in si poškodoval glavo; kolesarja Jožeta Počka je podrl avto in mu poškodoval levo nogo; Ilija Tokalič je padel s kolesom in si poškodoval glavo; Ivanu Zajcu je stroj za ličkanje koruze poškodoval levo roko.

UMRLI SO

Pretekli teden so v brežiški bolnišnici umrli: Jože Nečemer, kmet iz Gržeče vasi, star 64 let in Ivana Vodopivec, gospodinja iz Krškega, stara 71 let.

Hvala za vašo kri, ki rešuje življenja!

Pretekli teden so darovali kri na novomeškem transfuzijskem oddelku: Alojz Zupančič, član Komunalnega podjetja Novo mesto; Mihaela Matko, Anton Matko, Peter Šuštaršič, Jože Kastelic, Ivan Kovačič, Emil Rifelj in Slavko Kavčič, člani IMV Novo mesto; Jože Cekuta, Stanko Jakše, Janez Pavlin, Janez Počrvina, Viktor Avsec, Jože Dragman, Alojz Blažič, Brane Avbar, Alenka Zorko, Lidija Kaplan, Viljem Udovič, Jože Luzar, Jože Šimenc, Jože Berkopec, Štefka Kocjan, Franc Luzar in Božo Čavlovič, člani Novoteksa Novo mesto; Danijel Kum, Tihomir Barbič, Jože Pavlič, Jože Makovec, Jože Špelko, Florjan Šiška, Sonja Može, Alojz Može, Zdravko Petrič in Ivan Šuštaršič, člani Novolesa Straža; Martin Černe, član Krke – tovarne zdravil Novo mesto; Fani Gazvoda, članica Opremalesa Gotna vas; Jože Klobučar, član Elektrotehničnega podjetja Novo mesto; Dragica Kren, gospodinja iz Verduna; Janez Kuplenik, član Keramike Novo mesto; Jože Novak, član PTT Novo mesto; Bogdan Avbar, študent iz Cegelnice; Franc Oberč, član Splošne bolnice Novo mesto; Jože Šenica, član Novolesa Straža.

Portret tega tedna

Inženir, ki ustvarja

Avgust Fajfar, strojni inženir, je zrastel s tovarno, v kateri je zdaj direktor. Pred 11 leti se je zaposlil v Novoteksu, previharil z njim hude in dobre čase, dneve vzponov in padcev, gradnje in uspehov. 36-letni inženir je že šest let na krmilu tovarne.

Tekstilna stroka je v Novem mestu mlada industrija, po vojni je nastala iz združenih nekdanjih zasebnih tovarnic. Zato so tudi strokovnjaki, ki delajo v njej, mladi. Marsikdo misli, da bi moral biti prvi človek tekstilne tovarne tekstilec. Za Novoteks je bržkone odločilnega pomena, da zadnjih šest let vodi tovarno inženir, ki ni ozko zagledan v svojo stroko: dolgoletni izdelovalci blaga so pod njegovo taktirko postali konfekcionarji in celo graditelji strešne opeke! Avgust Fajfar tako z dejanji dokazuje svoje sveže gospodarske ideje, kolektiv pa z delom kaže zaupanje v načrte vodstva. Ponavljajoči se grafikoni o storilnosti, proizvodnji, modernizacijah in podobnih stvareh v tekstilni stroki so za jugoslovansko področje pravzaprav nezanimivi, saj je Novoteks venomer na prvih mestih.

Prav po zaslugi Novoteksovih zamisli poznajo novomeško tovarno po vsej Evropi. V novomeške hlače se oblačijo Nemci in Švedi, Italijani in Jugoslovani. Zares, vražji stil je v hlačah „diavolo style", da je njihova prodaja tako uspešna.

Ker sva se pogovarjala prav tedaj, ko so se novoteksovci pripravljali na otvoritev konfekcije v Trebinju, je Avgust Fajfar brez odlašanja pribil: „Polna usta so nas pomoči nerazvitim. Mi smo Hercegovcem ponudili roko. Toda to je poteza, ki je poslovno nadvse uspešna. Kdor meni, da v Trebinju slabo delajo, da nasploh v naših južnih republikah slabo delajo, ta nima pojma o resničnem stanju stvari. V Trebinju delajo odlično, kvaliteta je tam taka kot v Novem mestu. In njihove hlače že potujejo tudi v Ameriko!"

Odkar je Avgust Fajfar Novoteksov direktor, je tovarna že nekajkrat presenetila z na videz tveganimi poslovnimi odločitvami, ki pa so se čez čas vedno izkazale za koristne. Za Fajfarjevega direktorstva so začeli v Bučni vasi graditi obsežno Novoteksovo stanovanjsko naselje; mnogi so zmajevali z glavami. Fajfar je takoj pojasnil: „Ali ni denar, ki ga tovarna vloži v zemljo, naravnost nepomemben v primerjavi s poslanstvom, ki ga tako opravimo? Pol kmeta, pol delavca spreminjamo v industrijskega delavca in ga navežemo na tovarno. In s tako navezanimi delavci tovarna ne more slabo delati!"

Potrditev neštetih Novoteksovih zamisli je bilo najlepše slišati v Trebinju, med preprostimi ljudmi. Ugled, ki ga uživa novomeška tovarna, ilustrirajo besede taksista, s katerim sem se peljal v Dubrovnik: „Bogami, Slovenci ste z vragá! Povejte mi, mar mislite, da bomo pri nas, v naši konfekciji, sposobni delati tako dobro, kot vi pričakujete od nas?"

In ko so po košarkarski tekmi enemu izmed Novoteksovih košarkarjev ukradli zgornji del trenirke, je eden izmed domačinov prostodušno povedal: „Tisti, ki jo je odnesel, jo je samo zaradi znaka vaše tovarne na trenirki! Trenirko brez znaka bi gotovo pustil pri miru . . ."

Zdi se mi, da bi se direktor ob teh besedah, če bi jim bil priča, nasmejal – pri srcu pa bi mu bilo gotovo toplo. Zaradi znaka, zaradi Novoteksa.

J. SPLICHAL

Zadnji oglar na Gorjancih Martin Medle pred svojo kopo, ki ji je žrtvoval več kot dvajset dni dela. Foto: B. P.

Oglje še tli na Gorjancih

Čeprav je oglje poceni in se težko proda, ga Martin Medle še vedno žge - Podnevi in ponoči bdi nad kopo - Oglarji izumirajo

Mnogi mislijo, da življenje oglarjev lahko spoznamo le še iz starih pripovedk, pa ni tako. Pravih oglarjev, ki bi si služili za svoje vsakdanje življenje samo z žganjem oglja sicer ni več, tudi priložnostnih oglarjev je malo, vendar pa se sem in tja le še najde kakšen. Tako na primer Martin Medle, kmet z Jugorja, ki je konec septembra žgal pod Krvavim robom na Gorjancih svojo kopo, iz katere naj bi v začetku oktobra dobil štiri tone oglja.

Martin žge že svojo drugo letošnjo kopo. Prva mu je tlela spomladi, in ker je oglje prodal in si zagotovil že nove kupce med belokranjskimi kovači in drugimi, se je odločil še za eno. Ta mu dogoreva v teh dneh, drva pa je pripravil skupaj s sosedom Ludvikom.

„Da, spominjam se še, da so pred leti mnogi žgali oglje, sedaj pa v okolici ne poznam nikogar, ki bi se ukvarjal s tem. Jaz sem se tega posla naučil in škoda se mi zdi, da pridobljenega znanja ne bi izkoristil."

Pravite, da so cene oglju nizke, po njem ni pravega povpraševanja. Pa se vam vseeno splača žgati?

„Se, če med stroške na šteješ lastnega dela. Tega pa kmetje tako ali tako kar odpišemo. Saj oglje se še vedno potrebuje, le kako naj bodo kovači brez njega! Treba pa je najti kupce, in posel se splača. Vendar je cena oglju zares nizka. Kilo prodam za dva dinarja, pred leti pa sem ga prodajal po 1,40 din. Vendar sem takrat plačal delavcu za dan dela 30 dinarjev, danes pa mu moram dati 100 dinarjev."

Spomladanska toča in toča, ki je padala pred dnevi, pa je Martinu uničila pol pridelka. Zato mu bo izkupiček od prodanega oglja še posebno prav prišel.

In kako živi Martin sredi gozdov, uro in pol hoda oddaljen od najbližje hiše, ki je tudi njegova domačija?

„Saj mi ni nič hudega. Za dolgčas ni časa, tudi ponoči ne. Vsaki dve uri je treba pregledati kopo, da se slučajno ne udre ali ne zažge. Potem bi bilo vse delo zastonj. Oglje pa tli 18 – 20 dni, kar je odvisno tudi od vremena. Močan dež, ki je padal v teh dneh, bo tlenje oglja gotovo podaljšal še za kak dan ali dva. Hrano mi nosijo od doma ali pa si sam kaj skuham, obrok pa obogatim še z mesom kakega polha, ki jih je kar precej.

In tako živi Martin globoko sredi gozdov, v majhni, s strešno lepenko pokriti utici iz kolov si kuri „večni" ogenj, posluša grmenje neba, skrivnostno zavijanje stoletnih krošenj dreves, glasove živali, razmišlja o domačih ter o ceni oglju in o časih, ko se ni kadilo samo iz njegove kope, pač pa tudi iz kop njegovih tovarišev, ki so ta posel že zdavnaj opustili.

B. PODOBNIK

Sedem ljudi pod vlak

Škoda, v kateri je bilo 7 ljudi, je zapeljala na progo, ker niso bile spuščene zapornice: takrat je pripeljal vlak iz Sevnice

Dviganje in spuščanje zapornic je zaporničarjevo poglavitno delo, vendar jih Jože Klenovšek iz Zg. Leskovca pri Blanci v nedeljo ob 18.35, ko na Kladje pripelje tovorni vlak iz Sevnice, ni spustil. Zadnji hip je še skušal narediti nemogoče, takrat pa je lokomotiva z branikom že zadela v prednji del avta.

Sunek je avto vrgel v zaporniční drog. V avtu je voznik M. Golob iz Laškega vozil kar 7 ljudi: ženo, 6 in 3-letno hčerko (vse so lažje ranjene) in H. Jagrič, ki je v novomeški bolnišnici podlegla poškodbam, njeno 10-letno hčer (hudo ranjena) ter še 13-letno hčer, ki je tudi lažje ranjena. Vse naokrog pa je bilo še drugi dan po nesreči polno krompirja, zmečkanih jabolk in podobnega, kar pač vozijo z avtomobili v tem jesenskem času.

Avto je zapeljal na progo, kot pač zapelje ob dvignjenih zapornicah! Od Sevnice do Brestanice je šest takih zapornic. Sedaj, ko je republiška cesta po drugi strani Save že lep čas zaprta zaradi modernizacije, je promet po štajerski strani še posebno gost. Ko smo se v ponedeljek ustavili v zaporničarjevi hišici, smo lahko ugotovili, da se od cesarskih časov tu ni veliko spremenilo; razpadajoča hišica, zapornice . . . le mnogo več vlakov, in človek, ki je zmotljiv.

A. Ž.

KAJ SKRIVA KRAŠKA JAMA?

Člani kostanjeviškega jamarskega društva so v „Levakovi jami" v Dolu pri Šutni letos našli okostje s prstanom in več keramičnih izdelkov. Strokovnjaki starosti najdb še niso natančno ocenili, zaradi pomanjkanja denarja in časa pa bodo raziskovalno delo nadaljevali šele prihodnje leto. „Levakova jama" našim arheologom ni neznana, saj so na podobne najdbe naleteli že pred zadnjo vojno. Zato je vsekakor čudno, da za odkrivanje „zgodovine" doslej ni bilo več dobre volje in strokovne „radovednosti".

SMUČARJI, POZOR!

Smučarsko društvo Rog v nedeljo, 14. oktobra, ponovno pripravlja prostovoljno akcijo za ureditev smučarskega terena v Črmošnjicah. Udeležba na akciji je za tekmovalce in vaditelje obvezna, ostali pa bodo za svoje delo imeli v smučarski sezoni nekatere ugodnosti pri uporabi vlečnice. Vsi, ki bi se akcije udeležili, naj bodo ob 9. uri na smučarski progi v Črmošnjicah.

BREŽICE: 18.000 LITROV MOŠTA STEKLO PO TLEH

V cisternah na železniški postaji v Brežicah ima obrat Slovenija vina shranjen mošt, ki doteka tja po ceveh iz novega obrata za predelavo. Domnevajo, da si je v noči od 5. na 6. oktober nekdo zaželel sladke pijače in odprl pipo. V cisternah je zaradi velike količine vina velik pritisk, zato pipe najbrž ni več mogel zapreti in jo je raje popihal. Škode je precej, vendar je do torka dopoldne še niso ocenili.

„NISEM TISTI TIČ . . ."

„Zelo me prizadene, ko me znanci sprašujejo, če sem jaz tisti tič, ki ste ga opisali v članku „Mačka v žaklju prodajal na sejmu". S to afero nimam nobene zveze, imam pa isto ime in priimek, pa še stanujem v bližini." Tako nam piše neki Jože Primc iz Novega mesta. Prav zaradi tega, ker vemo, da je na Dolenjskem več ljudi s tem imenom (med drugimi tudi naš novinar v Kočevju), smo v uvodu omenjenega članka navedli naslov Primca, ki je bil obsojen

DOBER ZAČETEK – Ribiški čuvaj Franc Pšeničnik iz Novega mesta in njegov prijatelj Franc Zagorc iz Celja sta v soboto proti večeru kar dobro začela letošnjo sulčjo sezono: v Straži pod jezom je Pšeničnik na blestivko „HEINZ" ujel sulca, ki je tehtal 15-kilogramov, dolg pa je bil 1.18 metra. Na sliki: srečni ribič Pšeničnik. (Foto: S. DOKL)

Trije ranjeni od ene krogle

V naselju Romov blizu Krškega so streljali

Veronika Brajdič, 7-letna Dušica Hudorovac in 2-letna Vida Brajdič so bile 4. oktobra popoldne ranjene v naselju v Rimšu, kjer živijo Romi. Napadalec Rado Jurkovič, Veronikin brat, je vinjen prišel na obisk, s seboj pa je imel tudi puško.

Ker svaka Feliksa Brajdiča, s katerim sta sprta, ni bilo doma, se je Rado Jurkovič začel prepirati s sestro, na lepem pa je začel tudi streljati. Prvič je ustrelil v zrak, z drugim strelom pa je napadalec zadel svojo sestro v nogo. Ista krogla je zadela še dve deklici, ki sta sedeli zadaj. Vse tri ranjenke so prepeljali v bolnišnico, Rado Jurkovič pa je pobegnil. Naslednji dan pa je sam prišel na postajo milice v Krškem in prinesel s seboj puško. Jurkovič pravi, da se je puška znamke „mauser" sama sprožila. Zadevo ima zdaj v rokah preiskovalni sodnik novomeškega okrožnega sodišča.

8. oktobra med 18. in 20.30 uro je na novomeškem Glavnem trgu vlomilec razbil šipo v izložbi lokala zlatarja Ivana Korenta in odnesel več zlatih prstanov, največ moških. Strokovnjaki UJV so naslednji dan zjutraj iskali sledove, storilcu pa bi lahko hitreje prišli na sled, če bi morebitni očividci dali podatke. Neverjetno se zdi, da sredi mesta in v času, ko so ulice še obljudene, storilca ne bi nihče videl.

Kozerija

PAMETEN POSVET

Miha je zasadil vile v gnoj, se naslonil na ročaj in zvedavo opazoval, kdo bo zlezel iz avtomobila, ki se je ustavil pred hišo. Radovednost ni bila nič manjša, ko je videl, da moža ne pozna, a zdelo se mu je, da bo nekdo z občine. Malo si je popravil klobuk, ko se je oni napotil proti njemu in dejal: Dober dan, oče! Miha je odzdravil, vrgel dvakrat gnoj na kup, potem se je spet naslonil na vile in čakal, kaj bo. Prišlec se je ozrl okrog sebe, zagledal kup piščancev in pričel pogovor.

– Lepe piščance imate!

– Mhm, je dejal Miha.

– Ali ste v kooperaciji?

– Ja, zdaj nič več, sem pa bil, pa so mi vzeli slepič, ki mi je že več let nagajal.

– Ste bili premalo stimulirani? je vprašal mož, ki ni vedel, zakaj meša slepič med piščance.

– O, kje je že to! je rekel Miha, pri vojaškem zdravniku sem bil, ko sem šel k vojakom, pa mi je nekaj takega zabrusil. Še vedel nisem, kaj je to, pa so mi drugi povedali, da se samo delam in da nisem nič bolan. No, saj je bilo res. S slepičem pa je bila stvar čisto drugačna.

– Kako pa kaj s produkcijo letos?

– Bo, bo, je prikimal Miha. Stara proda vsa jajca, kar jih znesejo kure, pa tri prašiče sem prodal, kravo in teleta. Samo pot do mesta je dolga!

– Pa ste kaj motorizirani in mehanizirani, oče?

– O, seveda, motor pa imam, le poglejte, je izpustil Miha vile in se napotil proti hlevu, kjer je stal star moped. Samo nikamor ne gre. Treba bo mehanika in ko bo mehaniziran, bo še nekaj časa šel.

Mož z avtomobilom je zmajal z glavo, češ tale stric je pa malo za luno, in je čisto pozabil, da je prišel poizvedovat, kako živijo kmetje v občini. Miha pa si je mislil:

– Saj je čisto prijazen, le ne vem, zakaj se je ustavil!

Pljunil je, zmajal z glavo, zasadil vile v gnoj in kidal naprej.

IVA KRŽE